ΝΕΟΛΟΓΟΥ

ΕΒΔΟΜΑΔΙΑΙΑ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ, ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΗ, ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ Σ. Ι. ΒΟΥΤΥΡΑΣ.

ΑΡΙΘΜΟΣ 16. ΤΟΜΟΣ Β'. 7 ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΥ 1893.

ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΑ

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΝΕΑΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ.[1]

Καίτοι, ὡς ἐν τῷ προγράμματι τῶν δημοσίων διαλέξεων ἔχει ἀναγραφῆ, προύτιθέμεθα κατὰ τὴν ἡμέραν ταύτην νὰ πραγματευθῶμεν περὶ Εὐριπίδου, καὶ ταῦτο ἵνα συνεχίσωμεν τὸ θέμα τῶν κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος διαλέξεων ἡμῶν, οὐχ ἧττον ἐπειδὴ κατὰ τὸ ἐνεστὸς Συλλογικὸν ἔτος ἀνεκινήθη ἀπὸ τοῦ βήματος τούτου ζήτημα μεγίστης σπουδαιότητος καὶ ἐνδιαφέροντος κοινοῦ, καλὸν ἐκρίναμεν ὅπως, τὸ περὶ Εὐριπίδου θέμα εἰς ἄλλην τινὰ ἀναβαλόντες εὐθυτον ὥραν, πραγματευθῶμεν ἤδη περὶ τῆς νέας Ἑλληνικῆς γλώσσης, ἐξετάζοντες αὐτήν, τὸ γ' ἐφ' ἡμῖν καὶ ὡς οἷόν τε συνοπτικῶς, ὑπὸ τὴν διπλῆν αὐτῆς μορφήν, ἤτοι τὴν τε τῶν λογίων γλῶσσαν καὶ τὴν κοινῶς καθωμιλημένην, ἀνερευνῶντες τὴν ἀρχὴν καὶ καταγωγὴν αὐτῆς, τὴν σχέσιν αὐτῆς πρός τε τὴν ἀρχαίαν καὶ Βυζαντιακήν, ῥίπτοντες δ' ἐν βλέμμα ἐπὶ τὴν ἐνεστῶσαν αὐτῆς κατάστασιν καὶ παρέχοντες οὕτω σαφῆ ὡς οἷόν τε καὶ χαρακτηριστικὴν τῆς καθ' ἡμᾶς γλώσσης καθόλου εἰκόνα νὰ προεικάσωμεν ὁποῖον δύναται ν' ἀποβῇ τὸ μέλλον αὐτῆς, ἂν τῆς δεούσης τύχῃ παρ' ἡμῶν καλλιεργίας τε καὶ ἀναπτύξεως. Καὶ ἡμεῖς μὲν ὅσον ἔνεστι θέλομεν προσπαθήσῃ συμφώνως τῇ ἐπιστημονικῇ ἀλήθειᾳ καὶ ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἱστορικῆς ἐρεύνης νὰ πραγματευθῶμεν τὸ περὶ οὗ πρόκειται ὁ λόγος θέμα, τῷ φιλοκάλῳ δὲ καὶ φιλομούσῳ ἀκροατηρίῳ ἐναπόκειται ὅπως δεόντως κρίνῃ περὶ τοῦ βασίμου ἢ ἀβασίμου τῶν σκέψεων καὶ θεωριῶν, ἃς θέλομεν ἀναπτύξῃ. Ἐξαιτούμενοι δὲ συγγνώμην, ἂν μεθ' ὅλας τὰς δυνατὰς ἡμῶν προσπαθείας δὲν ἐπιτρέψῃ τὸ βραχὺ τοῦ χρόνου ὅπως προσηκόντως διεξαχθῇ ζήτημα μεγίστην κεκτημένον σπουδαιότητα καὶ σημασίαν, πεποίθαμεν, ὅτι εὐμενὴς πάντως καὶ ἐπιεικὴς ἔσται ἡμῖν ἡ κρίσις· ἐφ' ᾧ καὶ θερμὰς ἐκ τῶν προτέρων ἀπονέμομεν εὐχαριστίας τοῖς πᾶσιν.

Ἕκαστος ἐστὶν ἐλεύθερος νὰ φρονῇ ὅ,τι βούλεται, ἕκαστος δύναται νὰ ἔχῃ ἰδίας ἀρχὰς καὶ ἰδέας περὶ οἱουδήποτε ἀντικειμένου, ἐπειδὴ ὅμως καὶ ἕκαστος ἔχει ἐλευθέραν τὴν ἐκλογὴν τούτων ἢ ἐκείνων τῶν ἀρχῶν καὶ ἰδεῶν ἑτέρου τινός, κριτήριον τοῦ ὀρθοῦ ἢ μὴ ὀρθοῦ τῶν ὑπό τινος ἄλλου ἐκφραζομένων σκέψεων καὶ ἰδεῶν ἐστι βεβαίως ἡ ὑπὸ ὅλως ἀντικειμενικὴν καὶ αὐστηρῶς ἐπιστημονικὴν ἐποψιν βάσανος καὶ μελέτη αὐτῶν καὶ ἡ ἀντιπαράθεσις καὶ σύγκρισις αὐτῶν πρὸς ἄλλας ἧττον ἀληθεῖς ἢ καὶ ὅλως πεπλανημένας καὶ στρεβλάς. Εὐνόητον ἑπομένως τυγχάνει, ὅτι ὑπὸ τοιαύτην ἐποψιν ἀπαραίτητος ἀποβαίνει καὶ ἡ τοῦ ἐσφαλμένου καὶ μὴ ὀρθοῦ ὕπαρξις· ναί! καὶ τὸ ψεῦδος καὶ ἡ πλάνη τοὐλάχιστον ἀρνητικῶς εἰσι πολλάκις ὠφέλιμα καὶ ὡς ἐκ τούτου ἀπαραίτητα, τὸ μὲν διότι ταῦτα πολλάκις παρέχουσιν ἀφορμὴν πρὸς εὕρεσιν τῆς ἀληθείας,[1] ἥτις καὶ πράγματι ἀνακαλύπτεται πολλάκις μετὰ θριάμβου, τὸ δὲ διότι ἡ ὕπαρξις καὶ τούτων ἔτι μᾶλλον ἀναδείκνυσι τὴν ἀλήθειαν, ἔτι μᾶλλον ἐξαίρει τὴν δύναμιν καὶ ἀξίαν τοῦ ὀρθοῦ καὶ ἀληθοῦς. Πρὸς ἐπιβεβαίωσιν τῶν λόγων τούτων πλεῖστα ὅσα δύναται τις νὰ προβάλῃ παραδείγματα: Ἡ καθ' ἑκάστην πεῖρα λ. χ. διδάσκει, ὅτι ὁ ἐκ πτωχῶν πλούσιος γινόμενος γιγνώσκει καλῶς τί ἐστι πενία, τίνα τὰ δεινὰ αὐτῆς, καὶ ἐλεεῖ τοὺς πένητας κάλλιον παντὸς ἄλλου μηδαμῶς τὰς πικρίας τῆς πενίας δοκι-

1) Διάλεξις, γενομένη ἐν τῷ Ἑλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ τῇ 10 Ἰανουαρίου.

1) Ἀξιοσημείωτοι ἐνταῦθα οἱ ἑξῆς λίαν ἐπιτυχεῖς στίχοι τοῦ Friedrich Rückert:

Das sind die Weisen,
Die durch Irrtum zur Wahrheit reisen,
Die bei dem Irrtum verharren,
Das sind die Narren.

μάσαντος. Ἂν πανταχοῦ πλήρης ἐπεκράτει δικαιοσύνη καὶ ἀρετή, ἡ δ' ἀδικία καὶ κακία ἦσαν παντελῶς ἄγνωστα τοῖς ἀνθρώποις, τότε βεβαίως οὐδεμία ἀμιλλα ἤθελεν ὑπάρξη ἐν τῇ κοινωνίᾳ, οὐδεμία συναίσθησις τῆς ἀξίας τῆς δικαιοσύνης καὶ ἀρετῆς, οὐδὲν ἄθλον αὐτῶν, οὐδεμία ἠθικὴ ἱκανοποίησις. Οὕτω καὶ ἂν δὲν ἐξεφράζοντο προσέτι ἰδέαι καὶ θεωρίαι ἐν μέρει πεπλανημέναι ἢ καὶ ὅλως ἐσφαλμέναι, βεβαίως αἱ ἀναιροῦσαι αὐτὰς ὀρθαὶ καὶ ἀληθεῖς δὲν ἤθελον διαλάμψῃ ὡς τοιαῦται, δὲν ἤθελον τύχῃ τῆς δεούσης γενικῆς ἐκτιμήσεως, δὲν ἤθελον κινήσῃ τὸν προσήκοντα τῶν πάντων θαυμασμόν. Ἐν τῇ τοιαύτῃ δὲ τῶν πραγμάτων σχέσει ἕκαστος ἐννοεῖ, ὅτι ἀληθῶς εὐτυχής ἐστιν ἐκεῖνος, ὅστις γιγνώσκει ν' ἀνευρίσκῃ πάντοτε καὶ ἐκτιμᾷ δεόντως τὸ ἀληθές, τὸ ἀγαθὸν καὶ καλόν. Δι' αὐτῶν ἀνυψοῦται πρὸς τὴν πηγὴν πάσης ἀληθείας, παντὸς ἀγαθοῦ καὶ καλοῦ καὶ προσεγγίζει πρὸς τὴν ὑψίστην τελειότητα.

Καὶ ταῦτα μὲν προεισαγωγικῶς, ἐπιληφθῶμεν δ' ἤδη τοῦ κυρίου ἡμῶν θέματος. Πρὸς τοῦτο ἀνάγκη ν' ἀρξώμεθα ἀπὸ τῆς πρώτης πηγῆς, τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς, ἀφοῦ δ' εἴπωμέν τινα περὶ αὐτῆς καθόλου, περὶ τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου ἐν μέρει, περὶ τῆς κοινῆς καὶ περὶ τῆς Βυζαντιακῆς γλώσσης, νὰ μεταβῶμεν ἐπὶ τὴν καθ' ἡμᾶς νέαν ἑλληνικήν, περὶ ἧς καὶ κυρίως ὁ λόγος:

Ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ πρὸ τῆς εὑρέσεως τῆς γραφῆς σπουδαίας ὑπέστη γλωσσοϊστορικὰς μεταβολάς. Ἀπαντῶμεν δ' αὐτὴ ἐν τῇ τελειότητι αὐτῆς τὸ πρῶτον ἐν τοῖς ὁμηρικοῖς ἔπεσι, τῷ πρώτῳ τούτῳ σπουδαίῳ τῆς ἑλληνικῆς φιλολογίας προϊόντι. Περὶ τοῦ χαρακτηρισμοῦ αὐτῆς ὁ Κούρτιος λέγει: «Ἡ κατασκευὴ τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐστὶ τὸ πρῶτον ἱστορικὸν τῶν Ἑλλήνων ἔργον. Τὸ δ' ἔργον τοῦτό ἐστι τεχνικόν· διότι ἐξ ὅλων τῶν ἀδελφῶν γλωσσῶν δέον νὰ θεωρῆται ἡ ἑλληνικὴ ὡς τεχνούργημα ἕνεκα τοῦ ἐν αὐτῇ διήκοντος πνεύματος πρὸς ἁρμονίαν καὶ τελειότητα τῶν φθόγγων, πρὸς καθαρότητα τοῦ τύπου, πρὸς νόμον καὶ ὀργανισμόν». Καὶ ταῦτα μὲν παρατηρεῖ λίαν ὀρθῶς ὁ σοφὸς οὗτος Γερμανός· ἂν δὲ τὸ ὑλικὸν τῆς γλώσσης ταύτης, ὥσπερ τὸ σύνολον αὐτῆς, ᾖ ἀξιοθαύμαστον ὑπὸ τὴν ἔποψιν τοῦ πλούτου τῶν τύπων, τοῦ κάλλους, τῆς καθαρότητος καὶ διαυγείας τοῦ σχηματισμοῦ, οὐδεμία οὐδέποτε γλῶσσα ἠδυνήθη νὰ φύσῃ τὸ πνεῦμα, ὅπερ ζωοποιεῖ τοὺς τύπους τούτους, ῥυθμίζει αὐτοὺς καὶ ἐμπνέει αὐταῖς ζωήν. Ὑπὸ τὴν ἔποψιν ταύτην ἀνυπέρβλητός ἐστιν ἡ ἑλληνικὴ σύνταξις. Ὁ δὲ Herder (Ἰδέαι εἰς τὴν φιλοσοφίαν τῆς ἱστορίας τῆς ἀνθρωπότητος, μέρος 3 σελ. 170 κ. ἑξῆς) περὶ τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς γλώσσης, τῆς μυθολογίας καὶ ποιήσεως τὸν λόγον ποιούμενος λέγει: «Ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσά ἐστιν ἡ μᾶλλον μεμορφωμένη ἐν τῷ κόσμῳ, ἡ ἑλληνικὴ μυθολογία ἡ πλουσιωτάτη καὶ ὡραιοτάτη ἐπὶ τῆς γῆς, ἡ ἑλληνικὴ ποίησις ἐπὶ τέλους ἡ τελειοτάτη ἐν τῷ εἴδει αὐτῆς, ἂν ταῦτα πάντα ἐξετάσῃ τις ἀναλόγως τοῦ τόπου καὶ τῆς ἐποχῆς. Τίς λοιπὸν παρέσχε τούτοις τοῖς πάλαι ποτὲ ὠμοῖς φύλοις τοιαύτην γλῶσσαν, ποίησιν καὶ πλαστικὴν σοφίαν; Ὁ δαίμων τῆς φύσεως παρέσχεν αὐτοῖς ταῦτα, ἡ χώρα αὐτῶν, ὁ τρόπος τοῦ βίου αὐτῶν, ἡ ἐποχὴ αὐτῶν, ὁ τρόπος τοῦ βίου αὐτῶν, ἡ ἐποχὴ αὐτῶν, ὁ ψυλετικὸς αὐτῶν χαρακτήρ. Αἱ ἀρχαὶ ἐξ ὧν προῆλθεν ἡ Ἑλληνικὴ γλῶσσα ὑπῆρξαν ἀκατέργαστοι, περιεῖχον ὅμως αὗται ἤδη τοὺς πυρῆνας τοὺς ἀπαιτουμένους πρὸς παραγωγὴν παντός, ὅ,τι ἔδει καὶ ἠδύνατο νὰ παραχθῇ ἐξ αὐτῆς. Οὐδὲν ἱερογλυφικὸν κακόστοχον ἔργον ὑπῆρξεν αὕτη, οὐδεμία σειρὰ ἐκφερομένων ἰδιαιτέρων συλλαβῶν, ὡς αἱ ἐκεῖθεν τῶν Μογγολικῶν ὁρέων γλῶσσαι . . . . ἠπιώτερον συνεδέοντο αἱ λέξεις, οἱ τόνοι ἐκανονίζοντο πρὸς τὸν ῥυθμόν, ἡ γλῶσσα ἔρρεεν ἐν πλήρει ῥεύματι, αἱ εἰκόνες αὐτῆς ἐν τερπνῇ ἁρμονίᾳ ἀνυψοῦντο μάλιστα μέχρις εὐρυθμίας χοροῦ. Καὶ τοιοῦτον ὑπῆρξε τὸ μόνον ἐκεῖνο τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης ἐκτύπωμα, ὅπερ δὲν ἐξεπέσθη ὑπὸ νόμων ἐνεῶν, ἀλλὰ προῆλθεν εἰς μέσον διὰ μουσικῆς καὶ χοροῦ, δι' ᾠδῆς καὶ ἱστορίας, ἐπὶ τέλους διὰ στωμύλου ἐλευθέρας συγκοινωνίας πολλῶν φυλῶν καὶ ἀποικιῶν ὡς ζῶσα τῆς φύσεως μορφή».

Καὶ ταῦτα μὲν περὶ τοῦ χαρακτῆρος τῆς ἀρχαίας ἑλληνικῆς καθόλου, ἴδωμεν δ' ἤδη καὶ τὰς κυριωτέρας αὐτῆς διαλέκτους: Ὥσπερ πᾶσαι αἱ γλῶσσαι, ὧν τὰ ὅρια ἐκτείνονται ἐπὶ μακρὰ διάφορα τοπικὰ διαμερίσματα, ὡς ἐκ τῆς φύσεως τοῦ ἐδάφους, τῆς γεωγραφικῆς θέσεως, τοῦ κλίματος καὶ τῶν λοιπῶν ὑφίστανται παραλλαγάς τινας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀπουδαίας, οὕτως ἔσχε καὶ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα διαφόρους διαλέκτους, ὧν αἱ κυριώτεραι ἐν ἐποχῇ ἱστορικῇ ἦσαν τρεῖς: ἡ Αἰολική (ἐν Βοιωτίᾳ, Θεσσαλίᾳ, Μακεδονίᾳ καὶ ταῖς Αἰολικαῖς τῆς Μ. Ἀσίας ἀποικίαις), ἡ Δωρικὴ (ἐν Δωρίδι, ἀπὸ δὲ τῆς μεταναστεύσεως τῶν Δωριέων ἐν τῇ πλειόνῳ τῆς Πελοποννήσου μέρει, ἐν Κρήτῃ, Σικελίᾳ, κάτω Ἰταλίᾳ καὶ ταῖς Δωρικαῖς ἀποικίαις ἐπὶ τῶν μεσημβρινῶν παραλιῶν τῆς Μ. Ἀσίας) καὶ ἡ Ἰωνικὴ τὴν ἀρχὴν αὐτῆς τῷ λαμπρῷ τῆς Ἰωνίας οὐρανῷ ὀφείλουσα· Ταῖς τρισὶ ταύταις διαλέκτοις, αἵτινες ἦσαν ἐπὶ τῶν μεγάλων ἑλληνικῶν μεταναστεύσεων εἶχον ἀναπτυχθῆ, προσετέθη ὡς τετάρτη διάλεκτος ἡ Ἀττικὴ ἢ Ἀθῆς, ἥτις πρὶν δὲν διέφερεν οὐσιωδῶς τῆς Ἰωνικῆς. Ἡ τετάρτη αὕτη διάλεκτος κατέχει τὸ λαμπρὸν μέσον ἱσταμένη μεταξὺ τοῦ τραχέος τοῦ Δωρικοῦ καὶ τοῦ ἁπαλοῦ τοῦ Ἰωνικοῦ, διακρίνεται δὲ καὶ διὰ τοῦ στρογγύλου ἐν τῷ σχηματισμῷ τῶν τύπων ὡς καὶ διὰ τῆς εὐστροφίας καὶ εὐκαμψίας τῶν συντακτικῶν συνδυασμῶν. Ὡς τοιαύτη ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος διεδόθη, ὑπὲρ πᾶσαν ἄλλην καὶ σήμερον ἔτι μεγίστην κέκτηται σημασίαν, διότι χρησιμεύει ὡς ἡ βάσις τῆς σπουδῆς τῆς Ἑλληνικῆς διὰ τῶν περισωθέντων συγγραμμάτων ἐξόχων Ἀττικιστῶν. Καὶ οὕτω μὲν εἶχεν ἡ γλῶσσα καθόλου ἐφ' ὅσον τὸ ἔθνος πλήρει διετήρει τὴν ἀνεξαρτησίαν αὐτοῦ, ὅτε ὅμως ἡ Ἑλληνικὴ ἀνεξαρτησία ὑπέκυψε τῷ βασιλεῖ τῆς Μακεδονίας, ἔκτοτε πλέον ἐξέλιπεν ὁ πλοῦτος τῶν διαλεκτικῶν ἀποχρώσεων καὶ ἡ γλῶσσα ὡσαύτως, ὥσπερ οἱ λοιποὶ τοῦ ἐθνικοῦ βίου κλάδοι, ὑπήκουσε τῇ ἀρχῇ τῆς ἰσοπεδώσεως, προϊμότατα μὲν ἡ Ἰωνική, βραδύτατα δ' ἡ Δωρικὴ διάλεκτος. Ἐν τῇ Μακεδονικῇ αὐλῇ συνήθης γλῶσσα ἦν ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος καὶ ὡς ἐκ τούτου κατέστη αὕτη ἡ συνήθης γλῶσσα τῆς ἐπικοινωνίας τῶν εὐπαιδεύτων τάξεων, ἡ γενικῶς παραδεδεγμένη πρὸς γραφὴν γλῶσσα. Παθημὸν δὲ τοσοῦτον ὑπερέσχον τῶν διαλεκτικῶν στοιχείων τὰ Ἀττικά, καὶ μάλιστα ἐπὶ Χριστοῦ, ὥστε ἡ Ἀττικὴ κατέστη κοινή, ἀφοῦ ἐπὶ τέλους ἐξέλιπον σχεδὸν[1] πᾶσαι αἱ διάλεκτοι. Ἐννοεῖται ὅτι πρὸς ἐπικράτησιν τῆς Ἀτθίδος τὰ μάλιστα συνετέλεσε καὶ τοῦτο, ὅτι αἱ Ἀθῆναι ὑπῆρξαν τὸ κέντρον τῆς πολιτικῆς νοημοσύνης, ἡ ἑστία τῶν γραμμάτων καὶ πάσης σοφίας.

Ἀλλ' ἀκριβῶς ἕνεκα τῆς τοιαύτης γενικῆς αὐτῆς διαδόσεως, ἕνεκα τοῦ διεθνοῦς αὐτῆς χαρακτῆρος ἐπόμενον ἦν ὅπως ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἀπολέσῃ μέρος τῆς ἰδιορρυθμίας αὐτῆς, προσλάβῃ δὲ τούναντίον νέα καὶ ἐν μέρει ξένα στοιχεῖα. Φυσικὴ δὲ ἄμεσος τούτου συνέπεια ἦν ὅπως ἐξ αὐτῆς προέλθῃ ἡ κοινὴ ἡ ἑλληνική, ἥτις καὶ ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χρόνοις ὑπῆρξεν ἡ γλῶσσα τῆς γραφῆς. Μόνον ἰδιαίτεροι συγγραφεῖς, πρὸ πάντων δὲ οἱ οὕτω καλούμενοι σοφισταὶ τοῦ Β' μ. Χ. αἰῶνος, ὡς ἰδίως Λουκιανὸς ὁ Σαμοσατεύς, ἀπεπειράθησαν ἵνα ἐπανέλθωσιν εἰς τὴν ἀρχαίαν τῆς Ἀττικῆς γλώσσης καθαρότητα. Σημειωτέον δ' ὅτι πρὸς τῇ κοινῇ ταύτῃ τῶν λογίων γλώσσῃ ὑφίσταντο συγχρόνως δύο νέαι διάλεκτοι, ἡ Μακεδονικὴ καὶ ἡ Ἀλεξανδρίνη, αἵτινες ὅμως μόνον δημώδεις γλῶσσαι ἔμειναν χωρὶς ν' ἀνυψωθῶσιν εἰς τὴν ἔντεχνον γλῶσσαν τῆς λεπτοτέρας καὶ ὑψηλοτέρας φιλολογίας. Ἀμφότεραι αὗται διαφέρουσι σπουδαίως τῆς χύδην γλώσσης καὶ δύνανται νὰ θεωρῶνται ὡς παραφθοραὶ τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, διότι οὐ μόνον πλῆθος ξένων, βαρβαρικῶν καὶ ἀπηρχαιωμένων λέξεων προσέλαβον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς φθόγγοις καὶ σχηματισμοῖς ἀφῆκαν νὰ εἰσδύσωσι μεγάλαι μεταβολαί. Καὶ ἡ μὲν πρώτη προῆλθεν ἐκ τῆς μίξεως τῆς κοινῆς ἑλληνικῆς μετὰ τῆς Μακεδονικῆς καὶ σὺν τῇ Μακεδονικῇ κυριαρχίᾳ διεδόθη εἰς τὰ ὑποδουλωθέντα βάρβαρα ἔθνη, ἐξ ὧν καὶ πολλὰ προσέλαβεν, ἡ δὲ τελευταία, ἥτις ὑπῆρξεν ἡ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπικρατήσασα δημώδης γλῶσσα, ἐσχηματίσθη ἐκ τοῦ μίγματος ἀττικῶν καὶ μακεδονικῶν στοιχείων μετὰ ἰουδαϊκῶν καὶ αἰγυπτιακῶν, ὑπῆρξε δὲ διάφορος τῆς χύδην γλώσσης. Ἐν τῇ διαλέκτῳ ταύτῃ μετεγλωττίσθη ὑπὸ τῶν ἑβδομηκοντα ἡ Παλαιὰ Διαθήκη. Καὶ οἱ τῆς Νέας Διαθήκης συγγραφεῖς, καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ πατέρες ἐν μέρει ταύτῃ ἐποιήσαντο χρῆσιν.

Σὺν τῷ χρόνῳ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον παρηλλάγη ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ἡ ἑλληνικὴ γλῶσσα, διότι οὐ μόνον παρεδέξατο μέγαν ἀριθμὸν ξένων ἐκφράσεων, ἀλλὰ καὶ ἀπέβαλεν ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τὴν γνῶσιν τῆς ὀρθῆς τῶν λέξεων χρήσεως, τῶν γραμματικῶν τύπων καὶ συντακτικῶν πλοκῶν. Ἡ διατάραξις δὲ καὶ παραλλαγὴ αὕτη παρατηρεῖται τὰ μάλιστα ἐν τοῖς ἔργοις τῶν Βυζαντιακῶν συγγραφέων τοῖς ἐπὶ τῆς ἁλώσεως γεγραμμένοις. Ἐκ ταύτης λοιπὸν τῆς σχεδὸν παντελῶς παρεφθαρμένης καὶ πολλὰ ξένα στοιχεῖα βαθμηδὸν προσλαβούσης ἑλληνικῆς ἀνεπτύχθη ὁσημέραι ἡ νέα ἑλληνικὴ γλῶσσα.

Ὡς ἀνωτέρω ἐλέχθη, ἐπειδὴ ἡ Ἀττικὴ διάλεκτος ἀπὸ τῆς Μακεδονικῆς κυριαρχίας κατέστη τὸ κοινὸν διαφόρων ἐθνῶν καὶ λαῶν ὄργανον, οὐδὲν τὸ παράδοξον, ὅτι αὕτη πρὸ πάντων μεταξὺ ἀλλοφύλων καὶ ἀλλογλώσσων πολλὰς ὑπέστη ποικιλίας καὶ μεταβολὰς ἀναλόγως τῆς διαφόρου τῶν ἐθνῶν καὶ λαῶν τούτων φύσεως, τοῦ ἰδιαιτέρου παρ' αὐτοῖς τρόπου τοῦ σκέπτεσθαι, τῆς μητρικῆς αὐτῶν γλώσσης τῶν σχέσεων, τῆς χώρας καὶ τοῦ κλίματος αὐτῶν καὶ ἐν γένει ἀναλόγως τοῦ ἰδιορρύθμου αὐτῶν βίου. «Ἀλλ' ἐνῷ, παρατηρεῖ ὀρθότατα ὁ σοφὸς καθηγητὴς κ. Γ. Χατζιδάκις (ἔδ. Τὰ κατὰ τὴν ἑορτὴν τῆς Πεντηκονταετηρίδος τοῦ ἐθνικοῦ Πανεπιστημ. σελ. 123), ἐνῷ αἱ ἐν τῇ Ἀσίᾳ, Αἰγύπτῳ καὶ πολλαχοῦ τῆς Εὐρώπης προκύπτουσαι ποικιλίαι καὶ μεταβολαὶ αὗται ἐγένοντο ὁσημέραι μείζονες, αἱ ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ταῖς παλαιοτέραις ἀποικίαις διάλεκτοι κατεφρονοῦντο ὡς χωρικὰ ἀπαιδεύτων ἰδιώματα καὶ ἐψήφιον καὶ ἐξηφανίζοντο, ἐπειδὴ τὸ ἔθνος γενόμενον κοσμοπολιτικὸν οὔτε ἀγάπην πλέον εἶχε πρὸς τὰ ἰδιαίτερα τῆς χώρας αὐτοῦ γνωρίσματα καὶ ἥκιστα πάντων πρὸς τὰς διαλέκτους αὐτοῦ, οὔτε ἠδύνατο εὐκόλως νὰ διατηρήσῃ αὐτὰς ἐν τῇ ἀναστατώσει ἐκείνῃ καὶ μεταναστεύσει. Ἐπεκράτησε λοιπὸν κατὰ τοὺς χρόνους τῆς ἐλαττώσεως τούτων καὶ ἐπιδόσεως ἐκείνων μεγάλη περὶ τὴν γλῶσσαν ταραχὴ ἐν τοῖς Ἑλληνιστὶ λαλοῦσι πληθυσμοῖς. Ἔθνος δ' ὅμως φιλομαθὲς καὶ εὐκίνητον, ὅπως οἱ τότε Ἕλληνες, εἶχον ἀνάγκην ἐνιαίας γραπτῆς γλώσσης πρὸς εὐκολωτέραν καὶ ταχυτέραν ἐπικοινωνίαν κατὰ τὰς ποικίλας φάσεις τοῦ βίου. Ἐντεῦθεν ἐτράπη, ὅπως ἤτο ψυσικόν, ἐπὶ τὰ στοιχεῖα ἐκεῖνα τῆς Ἀττικῆς διαλέκτου, ἅτινα ὡς μὴ ὑπερβαλλόντως διάφορα, οὐ μόνον εὐπροσάρμοστα πρὸς τὰς ἑκάστοτε ἀνάγκας ἦσαν, ἀλλὰ καὶ γνωστότερά πως εἶχον καταστῇ καὶ κοσμοπολιτικά. Οὕτω περὶ τὰ μέσα τοῦ Β' π. Χ. αἰῶνος βλέπομεν παρὰ Πολυβίῳ γλῶσσαν γραπτὴν ἐκ τοιούτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον στοιχείων ἀπηρτισμένην, ἤτοι ἐπὶ καθόλου Ἀττικῶν βάσεων ὡς πρὸς τοὺς τύπους καὶ τὸν θησαυρὸν τῶν λέξεων στηριζομένην, καίπερ πάμπολυ τῆς Ἀττικῆς χάριτος καὶ δυνάμεως καὶ τῶν τοιούτων ἀφισταμένην. Δυστυχῶς ἡ φάσις αὕτη τῆς πανελληνίου γλώσσης οὐ μόνον δὲν ἔτυχε μεγάλων καλλιεργητῶν καὶ ὅτι δὲν ἐχρησιμεύσεν ὡς ὄργανον ἐρμηνείας καὶ διαδόσεως μεγάλων ἀληθειῶν καὶ γνωμῶν, ἀλλὰ καὶ σὺν τῷ χρόνῳ προϊόντι μετὰ πλειόνων ξένων στοιχείων ἀνεμιγνύετο καὶ τῆς ἀρχαίας καθαρότητος ὁσημέραι ἀφίστατο (πρβλ. Νέαν Διαθήκην). Παρὰ ταύτην μάλιστα ἐγένετο χρῆσις καὶ τοπικῶν ἰδιωμάτων π. χ. ἐν Αἰγύπτῳ, ἔνθα μετεφράσθη ἡ Παλαιὰ Διαθήκη καὶ ἐγράφησαν οἱ πολυπληθεῖς πάπυροι παρέχοντες εἰκόνα ψηκτήν, ἀλλ' ἀληθῆ τοῦ τότε ἐν Αἰγύπτῳ λαλουμένου ἑλληνικοῦ λόγου.

» Ἀπέναντι δὲ τῆς πτωχῆς κατὰ τὰ συγγράμματα » καὶ ἀναμίκτου ταύτης γλώσσης ἵστατο πάντοτε

1) Λέγουσι σχεδὸν πᾶσαι· διότι, ἂν ἔτι καὶ νῦν περισώζεται ἡ Τσακωνικὴ διάλεκτος ὡς Δωρική, περιεῖχε βεβαίως τότε πολλῷ πλείους καὶ καθαρωτέρους Δακωνισμούς, ἂν ἔτι καὶ νῦν ἡ διάλεκτος τοῦ Πόντου περιέχει ἱκανοὺς Ἰωνισμούς, τοιοῦτοι ὑπῆρχον βεβαίως τότε πολλῷ πλείους ἐν αὐτῇ καὶ καθαρώτεροι. τίς δὲ οἶδεν ἂν καὶ ἀλλαχοῦ ἀνακαλύψῃ ἡ ἔρευνα ἑτέρους διαλεκτικοὺς ἰδιωτισμοὺς σπουδαίους, εἰς τὴν ἀρχαιότητα ἀναγομένους;

» θέλγουσα ἡ εἰκὼν τῆς πλουσίας καὶ χαριέσσης δο-
» κίμου γλώσσης τῶν Ἀθηναίων. Οὐδὲν λοιπὸν τού-
» του φυσικώτερον, ἢ ὅτι οἱ Ἕλληνες, λαὸς κατ' ἐξο-
» χὴν λατρεύσας τὸ καλόν, ἐνόμισαν, ὅτι ἠδύναντο
» νὰ ἐπαναλάβωσι τὴν θείαν τῶν ἐνδόξων πατέρων
» γλῶσσαν. Ἤχθησαν δ' εἰς τοῦτο τὸ μὲν ὑπὸ τῆς
» παρατηρήσεως, ὅτι τὰ διάφορα νέα ἰδιώματα δὲν
» παρήλλασσον ἔτι πολὺ ὡς πρὸς τοὺς τύπους τοῦ-
» λάχιστον τῆς δοκίμου, τὸ δὲ καὶ ὑπὸ τῆς ἐλπίδος,
» ὅτι σὺν τῇ ἐπανόδῳ τῆς καθαρᾶς καὶ δοκίμου
» γλώσσης θὰ ἐπανήρχοντο καὶ οἱ ἔνδοξοι καὶ παρα-
» γωγοὶ ἀριστουργημάτων ἀρχαῖοι χρόνοι, ἐπειδὴ
» τὴν στείρωσιν τῶν χρόνων αὐτῶν ἀπέδιδον καὶ εἰς
» τὸ ἄμορφον τῆς γλώσσης. Ἀκολουθοῦντες δὲ τῇ ὑπὸ
» τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φύσεως καὶ τῶν πόθων αὐτῶν
» δεικνυομένῃ ὁδῷ ταύτῃ ἤρχισαν νὰ μελετῶσιν ἐπι-
» μελέστερον τὰ παλαιὰ συγγράμματα καὶ δεικνύωσι
» τὰς ἐν αὐτοῖς ἀρετὰς ἔν τε τῷ λεκτικῷ καὶ τῇ πλο-
» κῇ καὶ τῇ φυσικῇ ἐκφράσει καὶ τοῖς τοιούτοις, νὰ
» προσκαλέσωσι δὲ τοὺς νεωτέρους ἐπὶ τὴν μίμησιν
» αὐτῶν. Ἐντεῦθεν ὁ Δίδυμος ἔγραψε. «Περὶ διεφθο-
» ρυίας λέξεως», ἀλλὰ πρῶτος, οὗ τὰ ἔργα ἐσώθησαν
» ἡμῖν, ἐπιχειρήσας τοῦτο, ἦτο Διονύσιος ὁ Ἁλι-
» καρνασσεὺς γράψας πλὴν ἄλλων τὸ «περὶ συνθέσεως
» ὀνομάτων βιβλίον του. . . . . Τῇ τάσει δὲ ταύτῃ
» ἠκολούθησαν ἔκτοτε καὶ ἄλλοι, βραδύτερον δὲ καὶ
» αὐτοκράτορες ἐπεκύρησαν, καὶ τότε ἀνεφάνησαν
» καὶ συγγραφεῖς κατ' ἀπομίμησιν τῶν Ἀττικῶν γρά-
» ψαντες καὶ Ἀττικισταὶ λεγόμενοι, καὶ γραμματικοὶ
» καὶ λεξικογράφοι καὶ λοιποί, οἷον Τίμαιος, Ἀπολ-
» λώνιος, Ἡρῳδιανός, Ἀμμώνιος, Μοῖρις, Φρύνιχος
» καὶ λοιποὶ μέχρι Θωμᾶ τοῦ Μαγίστρου καὶ Μοσχο-
» πούλου. . . . . Ὁ γραπτὸς λοιπὸν λόγος, ἐντὸς
» τῶν κανόνων τῆς γραμματικῆς ταριχευθείς, μετε-
» δίδετο ἀπὸ γενεᾶς εἰς γενεὰν δι' ὅλου τοῦ Βυζαν-
» τιακοῦ αἰῶνος ».

Ὥστε ὁ πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑλληνικὴν ζῆλος οὐ μόνον οὐδέποτε ἐξέλιπεν, ἀλλ' ἀπ' ἐναντίας καὶ ὁσημέραι αὐξανεν· ἡ νεολαία ἐπιμελῶς ἐδιδάσκετο ὅπως ποιῆται χρῆσιν γλώσσης ὡς οἷόν τε καθαρευούσης καὶ πρὸς τὴν Ἀττικὴν προσεγγιζούσης καὶ ἕκαστος ἐφιλοτιμεῖτο ὅπως ἀποφεύγῃ μὲν τύπους χυδαίους καὶ ἀδοκίμους, ποιῆται δὲ χρῆσιν τῶν δοκίμων καὶ γραμματικῶς ὀρθῶς ἐχόντων. Τοιαύτης δὲ γλώσσης χρῆσις ἐγίνετο καὶ ἐν τοῖς διδακτικοῖς καὶ ἀναγνωστικοῖς βιβλίοις καὶ ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ καὶ Πολιτείᾳ. Ἀλλ' ἐνῷ ἀκριβῶς συνετελοῦντο ταῦτα, ἐνῷ κατὰ φρύνιχον ἐξελληνίζετο καὶ ἐξηττικίζετο τὸ βασιλικὸν δικαστήριον, ἡ λαλουμένη κυρίως τοῦ λαοῦ γλῶσσα οὔτε ἐξελληνίζετο οὔτε ἐξηττικίζετο ἐξ ἴσου καὶ ἐκ παραλλήλου πρὸς τὴν γραπτὴν, τὴν γλῶσσαν τῶν λογίων, ἀλλ' ὅμως τοὐναντίον ἐγκατελείπετο τῇ ἑαυτῆς τύχῃ. Ἀκριβῶς δὲ, ὡς ὀρθῶς παρατηρεῖ ὁ κ. Γ. Χατζιδάκις, ἐξελληνισμός, καθαρισμός, μόρφωσις τοῦ γραπτοῦ λόγου οὐδὲν ἄλλο βεβαίως δύναται νὰ σημαίνῃ ἢ ἀπομάκρυνσιν αὐτοῦ (οὐχὶ ὅμως καὶ τέλειον χωρισμὸν) ἀπὸ τῆς καθωμιλημένης, ἥτις, οὕτως ἑαυτῇ ἐγκαταλειπομένη καὶ ἐλάχιστα ὑπὸ τῆς γραπτῆς ἐπηρεαζομένη ἀνεξαρτήτως ταύτης ἰδίᾳ ἀκολουθεῖ πορείᾳ καὶ ἰδίας τυγχάνει ἀναπτύξεως. Ὥστε ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον γί-

νεται διὰ πάντων τῶν αἰώνων πᾶσα πνευματικὴ τοῦ ἡμετέρου ἔθνους μόρφωσις, πᾶσα πνευματικὴ αὐτοῦ κίνησις στενῶς συνεδέετο μετὰ τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ γλώσσης καὶ ἐπειδὴ οὐδέποτε ἐστείρευσεν ἐντελῶς τὸ ἑλληνικὸν πνεῦμα, οὐδέποτε ἐξέλιπεν ὁλοσχερῶς ἡ παραγωγὸς αὐτοῦ δύναμις καὶ ἑπομένως ἡ πνευματικὴ αὐτοῦ ἀνάπτυξις καὶ μόρφωσις, ἕπεται ὅτι οὐδέποτε ἐξέλιπε καὶ ὁ μετὰ τῆς ἀρχαίας δεσμὸς τῆς ἑκάστοτε φύσεως τῆς ἑλληνικῆς γλώσσης, καθ' ὅσον μάλιστα ἐκ τῆς κλασικῆς γλώσσης, ὡς ἐκ πηγῆς ἀνεξαντλήτου, ὡς ἐκ πανδαισίας, ἠρύοντο ἑκάστοτε ἄφθονον πνευματικὴν τροφὴν, αὕτη ἦν τὸ ἐλατήριον τῆς ἑκάστοτε πνευματικῆς κινήσεως, αὕτη περιεῖχε τὸ ἱερὸν πῦρ, ὅπερ ἐθέρμαινε τὰς καρδίας τῶν πάντων, αὕτη ἐμόρφου καὶ ἐξηυγένιζε τὴν καρδίαν, αὕτη διέπλασσε τὸ ἦθος, τὸν χαρακτῆρα, αὕτη διὰ τῆς ἁρμονικῆς καὶ ἀπαραμίλλου αὐτῆς κατασκευῆς, διὰ τῆς γλυκείας καὶ λεπτῆς αὐτῆς χάριτος, διὰ τῆς μεγαλοπρεπείας καὶ εὐρυθμίας αὐτῆς, διὰ τῶν ὑψηλῶν καὶ ἀληθῶν ἰδεῶν τῶν δι' αὐτῆς διανοισθεισῶν ἀνύψου τὸ πνεῦμα μέχρι τοῦ ὑψίστου καλοῦ, ἀγαθοῦ καὶ τελείου.[1] Εὑνόητον ἄρα τυγχάνει τίνος ἕνεκα οὐδέποτε ἐξέλιπεν ἡ διδασκαλία τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων δοκίμων ποιητῶν καὶ πεζογράφων οὐ μόνον παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ καὶ παρὰ πᾶσι τοῖς Ἑσπερίοις ἐκείνοις, οἵτινες τῇ ἀθανάτῳ ἡμῶν γλώσσῃ ὀφείλουσι τὰ πρῶτα ἴχνη τῆς διαπαιδαγωγήσεως καὶ τοῦ ἐκπολιτισμοῦ αὐτῶν. Σημειωτέον δ' ὅτι ἡ διδασκαλία τῶν κλασικῶν συγγραμμάτων, ποιητῶν τε καὶ πεζῶν, παρ' ἡμῖν δὲν ἀπέβλεπε μόνον εἰς τὴν διάπλασιν τοῦ πνεύματος, τὴν μόρφωσιν τῆς καρδίας, τῶν ἠθῶν, τοῦ χαρακτῆρος, ἀλλ' ἐσκόπει προσέτι, καὶ πολὺ μάλιστα, ὅπως οἱ διδασκόμενοι καὶ πρακτικῶς ἐξασκῶνται γράφοντές τε καὶ λαλοῦντες ἐν τῇ ἀρχαίᾳ, ἢ ἐν γλώσσῃ ὡς οἷόν τε ἀρχαϊζούσῃ. Ἄλλως τε τοῦτο καὶ ἀπῄτει ἡ φυσικὴ τῶν Ἑλλήνων καλαισθησία. Πρὸς τὴν ἀρχαίαν ἑπομένως ἐτεινον πάντες οἱ ἄνθρωποι τῶν γραμμάτων (ἀφοῦ μάλιστα καὶ Ρωμαῖοι ἔγραψαν καὶ ἐλάλησαν ἑλληνιστὶ) καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ καὶ μικρᾶς τινος παιδείας ἀξιωθέντες. Καὶ διατί ὄχι, ἀφοῦ ἡ γλῶσσα αὕτη μεθ' ἁπάσας τὰς περιπετείας αὐτῆς ἐτροποποιήθη μὲν σπουδαίως σὺν τῷ χρόνῳ, οὐδέποτε ὅμως ἐξέλιπε τέλεον, καὶ σήμερον μάλιστα κατὰ μέγα μέρος περισώζεται ἐν τῷ στόματι τοῦ λαοῦ ὡς γλῶσσα ζῶσα καὶ οὐχὶ νεκρά, ὡς τινες οὐ μόνον ξένοι, ἀλλὰ δυστυχῶς καὶ ἡμέτεροι ἐθεώρησαν καὶ θεωροῦσιν αὐτήν; διατί ὄχι, ἀφοῦ ἕκαστος, πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν αὐτοῦ τὴν εἰκόνα τοῦ τελείου καὶ καλοῦ ἔχων, πρὸς ταύτην φυσικῶς καὶ τείνει, ἐὰν βεβαίως αἰσθάνηται τί ἐστι τέλειον καὶ καλόν; Οὕτω παρῆλθον ὑπὲρ τοὺς δέκα καὶ ἓξ αἰῶνας (χωρὶς ποτε ὁ Ἕλλην ν' ἀποσπασθῇ παντελῶς τῆς ἀρχαίας αὐτοῦ γλώσσης καὶ νὰ συλλάβῃ ποτὲ τὴν ἰδέαν, ὅτι ἡ καθωμιλημένη

1) Ἕνεκα τῶν προτερημάτων αὐτῆς τούτων ἀπαράμιλλος ἀπεβαίνουσα ἡ ἀρχαία ἑλληνικὴ καὶ ἀρίστη πρὸς διαπαιδαγώγησιν οὐ μόνον ἡμῶν, ἀλλὰ καὶ σύμπαντος τοῦ κόσμου, μεθ' ὅλον τὸν νῦν γιγαντιαῖον πολιτισμόν, ἕπεται ὅτι καὶ ἀπαραίτητος καὶ ἀναγκαιοτάτη ἔσται πάντοτε πρὸς διδασκαλίαν ἐν τοῖς ἐκπαιδευτηρίοις, καίτοι πολλαὶ γίνονται καὶ ἰσχυραὶ ἀντενέργειαι ὑπὸ τῶν ἀντιπάλων αὐτῆς,

ἠδύνατο καὶ μόνη νὰ μορφώσῃ αὐτόν), ὁπότε πλέον ἐν Κύπρῳ καὶ Κρήτῃ ἕνεκα λόγων ἱστορικῶν καὶ ἄλλων ἐν τῇ συγγραφῇ βιβλίων ἐγένετο χρῆσις τῆς καθωμιλημένης ἀπαραλλάκτως, ὥσπερ καὶ ἐλαλεῖτο. Πάντα δὲ τὰ τῆς προηγουμένης Βυζαντιακῆς ἐποχῆς φιλολογικὰ ἔργα καὶ αὐτὰ ἔτι τὰ τοῦ Πτωχοπροδρόμου, Σπανέα, Γεωργιλλᾶ καὶ τῶν λοιπῶν εἰσιν ἢ καθαρῶς ἀρχαϊκά, ἢ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀνάμικτα, ὡς περιέχοντα λέξεις, τύπους, φράσεις, συντάξεις καὶ τὰ τοιαῦτα ἐκ τε τῆς ἀρχαίας καὶ τῆς ἑκάστοτε καθωμιλημένης.

Α. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΙΔΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

Ο ΕΝ ΤΟΙΣ "ΗΘΙΚΟΙς„ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΤΟΥ ΧΑΙΡΩΝΕΩΣ

ΘΗΣΑΥΡΟΣ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΩΝ ΓΝΩΣΕΩΝ*

94. Ἔχω μάρτυρα Εὐριπίδην τὸν σοφόν, λέγοντα

Δυσὶν λεγόντοιν, θατέρου θυμουμένου,
ὁ μὴ ἀντιτείνων τοῖς λόγοις, σοφώτερος.

95. Τὸν βίον ἀτρύφητον ἀσκεῖν, τὴν γλῶτταν κατέχειν, τὰς ὀργὰς ὑπερέχειν γίγνεσθαι, τῶν ἡδέων κρατεῖν.

96. Τὸ ἀόργητον ἀνδρὸς ἐστι σοφοῦ.

97. Πειρατέον τὸ πολὺ τῆς ἀκρατοῦς καὶ μαινομένης ὑφαιρεῖθαι ὀργῆς.

98. Τὸ τῆς γλώττης κρατεῖν, εἴτις μικρὸν καὶ φαῦλον ὑπείληφε, πλεῖστον διαμαρτάνει τοῦ δέοντος.

99. Σοφὸν καὶ εὔκαιρον ἡ σιγὴ καὶ παντὸς λόγου κρείττων.

100. Σιωπήσας μὲν οὐδεὶς μετενόησε, λαλήσαντες δέ, παμπληθεῖς.

101. Τὰ μὲν τῶν παίδων πλημμελήματα μικρὰ καὶ παντελῶς εἰσιν ἰάσιμα, παιδαγωγῶν ἴσως ὀλιγωρία καὶ διδασκάλων παραγωγῆς ἀνηκουστία· τὰ δὲ τῶν ἤδη νεανισκευομένων ἀδικήματα πολλάκις ὑπερφυᾶ γίνονται καὶ σχέτλια· ἀμετρία γαστρός, καὶ κλοπαὶ πατρῴων χρημάτων, καὶ κύβοι, καὶ κῶμοι, καὶ πότος καὶ παρθένων ἔρωτες καὶ γυναικῶν οἰκοφθορίαι γαμετῶν.

102. Τὰς τούτων (τῶν νεανισκευομένων) ὁρμὰς ταῖς ἐπιμελείαις δεσμεύειν καὶ κατέχειν προσήκει.

103. Ἀταμίευτον τῶν ἡδονῶν ἡ ἀκμή, καὶ σκιρτητικὸν καὶ χαλινοῦ δεόμενον.

104. Δεῖ τοὺς ἔμφρονας πατέρας παρὰ τοῦτον μάλιστα τὸν καιρὸν (τὸν τῆς νεανικῆς ἡλικίας) φυλάττειν, ἐγρηγορέναι, σωφρονίζειν τοὺς μειρακίσκους, διδάσκοντας, ἀπειλοῦντας, δεομένους, συμβουλεύοντας, ὑπισχνουμένους, παραδείγματα δεικνύντας.

105. Δύο ὥσπερεὶ στοιχεῖα τῆς ἀρετῆς εἰσι, ἐλπίς τε τιμῆς καὶ φόβος τιμωρίας.

*) Ἴδε ἀριθ. 11, σελ. 265—266.

106. Ἡ μὲν (ἐλπὶς τιμῆς) ὁρμητικωτέρους (τοὺς νεανίσκους) πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ἐπιτηδευμάτων· ἡ δὲ (τιμωρία) ὀκνηροὺς πρὸς τὰ φαῦλα τῶν ἔργων ἀπεργάζεται.

107. Καθόλου ἀπείργειν προσήκει τοὺς παῖδας τῆς πρὸς τοὺς πονηροὺς ἀνθρώπους συνουσίας· ἀποφέρονται γάρ τι τῆς τούτων κακίας.

108. Δεῖ τῆς δικαιοσύνης πλεῖστον λόγον ποιεῖσθαι.

109. Δεῖ φεύγειν ἀργίαν καὶ προνοεῖν.

110. Προχείρως οὐ δεῖ συναλλάσσειν.

111. Δεῖ τὸν βίον ἐπιτηδεύειν καὶ μὴ δεσμῷ προσάπτειν αὐτόν.

112. Μὴ ἐρεθίζειν θυμούμενον, ἀλλ' ὑπείκειν τοῖς ὀργιζομένοις.

113. Μὴ βλάπτειν τὴν ψυχήν, ταῖς φροντίσιν αὐτὴν κατατρύχοντα.

114. Εἰς πονηρὰν ψυχὴν ἀστεῖον λόγον ἐμβάλλειν οὐ προσήκει.

115. Ὁ λόγος τροφὴ τῆς διανοίας, τοῦτον δ' ἀκάρθατον ἡ πονηρία ποιεῖ τῶν ἀνθρώπων.

116. Ἀπάντων μὲν τῶν πονηρῶν ἀπάγειν δεῖ τοὺς παῖδας, μάλιστα δὲ τῶν κολάκων.

117. Γένος οὐδὲν ἐστιν ἐξωλέστερον, οὐδὲ μᾶλλον καὶ θᾶττον ἐκτραχηλίζον τὴν νεότητα, ὡς τῶν κολάκων, οἱ καὶ τοὺς πατέρας καὶ τοὺς παῖδας προρρίζους ἐκτρίβουσι, τῶν μὲν τὸ γῆρας ἐπίλυπον, τῶν δὲ τὴν νεότητα ποιοῦντες, *τῶν δὲ συμβουλευμάτων δέλεαρ ἀφύλακτον προτείνοντες τὴν ἡδονήν.*

118. Τοῖς παισὶ τοῖς πλουσίοις οἱ πατέρες νηφειν παραινοῦσιν, οἱ δὲ (κόλακες) μεθύειν· σωφρονεῖν, οἱ δὲ ἀσελγαίνειν· φυλάττειν, οἱ δὲ δαπανᾶν· φιλεργεῖν, οἱ δὲ ῥαθυμεῖν· «*Στιγμὴ χρόνου πᾶς ὁ βίος* » *ἐστὶ*» (λέγοντες)· «*ζῆν καὶ οὐ παραζῆν προσήκει.* » *Τί δὲ φροντιστέον ἡμῖν τῶν τοῦ πατρὸς ἀπειλῶν;* » *Κρονόληρος καὶ σοροδαίμων ἐστί, καὶ μετέωρον* » *αὐτὸν ἀράμενοι, τὴν ταχίστην ἐξοίσομεν κτ.λ.* ».

119. *Μιαρὸν τὸ (τῶν κολάκων) φῦλον· ὑποκριταὶ φιλίας, ἄγευστοι παρρησίας, πλουσίων μὲν κόλακες, πενήτων δὲ ὑπερόπται, ὡς ἐκ λυρικῆς τέχνης ἐπὶ τοὺς νέους ἀγόμενοι, σεσηρότες ἅθ' οἱ τρέφοντες γελῶσι, καὶ ψυχῆς ὑποβολιμαῖα καὶ νόθα μέρη βίου.* Ὥστε, εἴ τῳ μέλει τῶν πατέρων τῆς τῶν τέκνων εὐαγωγίας, *ἐκδιωκτέον τὰ μυσαρὰ ταῦτα θρέμματα· ἐκδιωκτέον δὲ καὶ τὰς τῶν συμφοιτητῶν μοχθηρίας· καὶ γὰρ οὗτοι τὰς ἐπιεικεστάτας φύσεις ἱκανοὶ διαφθείρειν εἰσί.*

120. *Οὐδὲ πάλιν τοὺς πατέρας ἀξιῶ τελέως σκληροὺς καὶ τραχεῖς εἶναι τὴν φύσιν, ἀλλὰ πολλαχοῦ καὶ συγχωρῆσαί τινα τῷ νεωτέρῳ τῶν ἁμαρτημάτων, καὶ ἑαυτοὺς ἀναμιμνήσκειν, ὅτι ἐγένοντο νέοι.*

121. Καθάπερ ἰατροὶ τὰ πικρὰ τῶν φαρμάκων τοῖς γλυκέσι χυμοῖς καταμιγνύντες τὴν πέψιν ἐπὶ τὸ συμφέρον εὗρον πάροδον, οὕτω *δεῖ τοὺς πατέρας τὴν τῶν ἐπιτιμημάτων ἀποτομίαν τῇ πραότητι μι-*

γνῶναι, καὶ τοτὲ μὲν ταῖς ἐπιθυμίαις τῶν παίδων ἀφιέναι καὶ χαλάσαι τὰς ἡνίας, τοτὲ δ' αὖ πάλιν ἀντιτείναι· καὶ μάλιστα μὲν εὐκόλως φέρειν τὰς ἁμαρτίας· εἰ δὲ μή γε, προσοργισθέντας, ταχέως ἀποφλεγμῆναι.

122. *Μᾶλλον ὀξύθυμον εἶναι δεῖ τὸν πατέρα, ἢ βαρύθυμον·* ὡς τό γε δυσμενὲς καὶ δυσκατάλλακτον, μισοτεκνίας οὐ μικρὸν τεκμήριόν ἐστι.

123. Καλὸν ἔνια τῶν ἁμαρτημάτων μηδὲ εἰδέναι δοκεῖν, ἀλλὰ τὸ τοῦ γήρως ἀμβλυῶττον καὶ δύσκωφον ἐπὶ τὰ γιγνόμενα μεταφέρειν, ὡς ἔνια τῶν πραττομένων ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν, καὶ μὴ ἀκούειν ἀκούοντας.

124. Φίλων ἁμαρτήματα φέρομεν· τί θαυμαστόν, εἰ τέκνων;

125. Ἐφείσω ποτέ, ἀλλὰ καὶ χορήγησον· ἠγανάκτησάς ποτε, ἀλλὰ καὶ σύγγνωθι . . . . ἦλθέ ποτε χθιζῆς μέθης ἀποπνέων (ὁ υἱός)· ἀγνόησον· μύρων ἀπόζων· σίγησον. Οὕτω σκιρτῶσα νεότης πωλοδαμνεῖται.

126. Πειρατέον τοὺς τῶν ἡδονῶν ἥττους καὶ πρὸς τὰς ἐπιτηδείους δυσηκόους (υἱέας) γάμῳ καταζεῦξαι· δεσμὸς γὰρ οὗτος τὴν νεότητος ἀσφαλέστατος.

127. *Ἐγγυᾶσθαι δεῖ τοῖς υἱοῖς γυναῖκας μήτε εὐγενεστέρας πολλῷ, μήτε πλουσιωτέρας . . . ὡς οἷγε μακρῷ κρείττους ἑαυτῶν λαμβάνοντες, οὐ τῶν γυναικῶν ἄνδρες, τῶν δὲ προικῶν δοῦλοι λαμβάνουσι γινόμενοι.*

128. *Δεῖ τοὺς πατέρας . . . ἐναργὲς ἑαυτοὺς παράδειγμα τοῖς τέκνοις παρέχειν,* ἵνα πρὸς τὸν τούτων βίον, ὥσπερ κάτοπτρον, ἀποβλέποντες, ἀποστρέφωνται τῶν αἰσχρῶν ἔργων καὶ λόγων.

129. Ἔνιοι τοῖς ἁμαρτάνουσιν υἱοῖς ἐπιτιμῶντες, τοῖς αὐτοῖς ἁμαρτήμασι περιπίπτουσι.

130. *Οἱ ἄλλως φαύλως ζῶντες* (πατέρες), *οὐδὲ τοῖς δούλοις παρρησίαν ἄγουσιν ἐπιτιμᾶν, μή τοι γε δὴ τοῖς υἱοῖς.*

131. *Ὅπου γέροντές εἰσιν ἀναίσχυντοι, ἐνταῦθ' ἀνάγκη καὶ νέους ἀναιδεστάτους εἶναι.*

ΧΡΙΣΤ. ΣΑΜΑΡΤΖΙΔΗΣ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑ.

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΜΕΘΟΔΟΥ DOPPLER-FIZEAU,*

δι' ἧς ἐπιτρέπεται ὁ διὰ τῆς φωτοαναλύσεως προσδιορισμὸς τῆς ταχύτητος τῶν ἄστρων κατὰ τὴν διεύθυνσιν τῆς ὀπτικῆς ἀκτῖνος.

Ὁ ἐκ τῆς ἀνακαλύψεως τῆς φωτοαναλύσεως γενικὸς ἐνθουσιασμὸς ὑπῆρξε τοιοῦτος ὥστε πρὸ αὐτῆς ἐξέλιπον πᾶσαι αἱ μέχρι τῆς ἐποχῆς ἐκείνης γενόμεναι σχετικαὶ ἀνακαλύψεις, ἐπὶ στιγμὴν δὲ δὲν ἐδίστασαν ν' ἀποδώσωσιν εἰς τοὺς εὐτυχεῖς τούτους ἱδρυτὰς τῆς μεθόδου ταύτης, εἰς τὸν Bunsen καὶ Kirchoff, πάσας τὰς πρὸ αὐτῶν ἀνακαλύψεις, λησμονηθέντος ὅτι πρὸ αὐτῶν, πρόδρομοι τῆς ὑπ' αὐτῶν γενομένης λαμπρᾶς γενικεύσεως, ὑπῆρξαν ὁ Brewster, πολλὰ ἔτη πρότερον καταδείξας τὴν ἐν τῷ Ἡλίῳ παρουσίαν τοῦ νατρίου, οἱ Wheatstone καὶ Miller, παρατηρήσαντες τὰς λαμπρὰς χαρακτηριστικὰς γραμμὰς τῶν ἀλατωδῶν οὐσιῶν, ὁ Foucault, τὴν ἀντιστροφὴν τῆς ῥαβδώσεως τοῦ νάτρου, καὶ ὅτι ἐν τῷ φασματοσκοπίῳ τοῦ Kirchoff ἀνευρίσκεται τὸ ὑπὸ τῶν Fizeau καὶ Foucault, τῷ 1846, ἐπινοηθὲν ὄργανον πρὸς ἐπιτυχίαν καθαρωτάτου καὶ λίαν ἐκτεταμένου φάσματος.

Περὶ τῆς πρώτης δὲ ἐφαρμογῆς τῆς συγκριτικῆς φωτοαναλύσεως τῶν ἄστρων τὸν λόγον ποιούμενος ὁ συγγραφεὺς σημειοῦται ὅτι αὕτη ἦτο φυσικὴ συνέπεια τοῦ μεγάλου ἐπὶ τῇ ἀνακαλύψει τῆς μεθόδου ταύτης ἐνθουσιασμοῦ, οὕτως ὥστε τὸ φασματοσκόπιον ἀπέβη ἑκτοτε ἀναπόσπαστον τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων ὄργανον, συνενοῦν τὴν ἁπλότητα μετὰ τῆς ἀκριβείας, οἱ δὲ Huggins καὶ Miller, τῷ 1862, εὗρον αὐτὸ ἀρκούντως εὐμεταχείριστον ὥστε νὰ τὸ προσαρμώσωσιν εἰς ἀστρονομικήν τινα διόπτραν καὶ ν' ἀναλύσωσι τὸ φῶς τῆς Σελήνης, τῶν πλανητῶν, τῶν ἀπλανῶν καὶ τῶν νεφελωμάτων, νὰ συγκρίνωσι δὲ τὰς ῥαβδώσεις τοῦ φάσματος τῶν ἄστρων τούτων μετὰ τῶν τῶν τεχνητῶν φώτων.

Ἐκ τῶν παρατηρήσεων αὐτῶν ἕπεται τὸ κεφαλαιῶδες γεγονὸς ὅτι τὰ χημικὰ γήϊνα στοιχεῖα: ὑδρογόνον, νάτριον, μαγνήσιον, σίδηρος, κτλ., ὧν ἡ παρουσία ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι ἐσημειώθη ὑπὸ τοῦ Kirchoff, ἀνευρίσκονται καὶ ἐν τῷ τῶν ἀστέρων, ὅτι δὲ μεγάλη ἀναλογία ὑφίσταται μεταξὺ τῶν ῥαβδώσεων τῶν φασμάτων τῶν ἀστέρων καὶ τῶν τῶν τεχνητῶν φώτων.

Μετὰ ταῦτα ὁ συγγραφεὺς ὁμιλεῖ περὶ τῆς ὑπὸ τοῦ Huggins ἔτη τινὰ μετὰ ταῦτα γενομένης παρατηρήσεως τῆς μικρᾶς μετακινήσεως τῶν διαφόρων ῥαβδώσεων τοῦ φάσματος, μετακινήσεως γενομένης πρὸς τὸ ἐρυθρὸν μὲν διά τινας ἀστέρας, οἷον τὸν Σείριον, πρὸς τὸ ἰώδινον δὲ διά τινας ἄλλους, παρατηρῶν ὅτι τὸ φαινόμενον τοῦτο, ὅπερ οὐδὲν ἄλλο εἶναι ἢ τὸ ὑπὸ τοῦ Fizeau εἴκοσιν ἔτη πρότερον προσημειωθὲν καὶ λησμονηθέν, ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὸν Huggins καὶ εἰς τὸν Maxwell ταυτοχρόνως, καὶ ἐν ἀγνοίᾳ τοῦ ὑπὸ τοῦ Fizeau εὑρεθέντος τύπου, νὰ προβῶσιν, ἐξ ἀφορμῆς τῆς μετακινήσεως τῆς ῥαβδώσεως F τοῦ ὑδρογόνου ἐν τῷ φάσματι τοῦ Σείριου, εἰς ὑπολογισμὸν τῆς ταχύτητος τοῦ ἀστέρος τούτου καὶ νὰ εὕρωσιν οὕτω, διὰ τοῦ τύπου τοῦ Fizeau, ἀνακαλυφθέντος τὸ δεύτερον ὑπὸ τοῦ Maxwell, ὅτι ὁ Σείριος ἀπομακρύνεται τῆς Γῆς μετὰ ταχύτητος 29,4 μιλίων ἢ 47 χμ. ἐν 1 λ''.

Κατὰ τὴν αὐτὴν δὲ ἐποχὴν καὶ ἐκ διαφόρων μερῶν, ἐγένοντο μελέται φωτοαναλύσεως τῶν ἄστρων ὑπὸ τῶν κ. Vogel, Christie, Janssen καὶ ἰδίᾳ ὑπὸ τοῦ Secchi, ὅστις ὑπὸ τὸν ὡραῖον τῆς Ῥώμης οὐρανὸν κατώρθωσε ν' ἀναγάγῃ τὰ φάσματα τῶν ἀπλανῶν εἰς τρεῖς κυρίους τύπους.[1] Ἅπαντες οἱ παρατηρηταὶ οὗτοι ἦσαν ἀπησχολημένοι περὶ τὸ φαινόμενον τῆς μεταθέσεως τῶν ῥαβδώσεων ἐν τοῖς φάσμασι τῶν ἀπλανῶν, ἀλλ' αὕτη ἦτο τοσοῦτον ἀσθενὴς καὶ ἀβεβαία, ὥστε διαφωνίαι ἠγέρθησαν περὶ τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς, ἡ δὲ ἀμφιβολία ἠπείλησε καὶ ἐκ δευτέρου νὰ ῥίψῃ εἰς λήθην τὴν μετὰ τοσούτους μόχθους ἀνευρεθεῖσαν μέθοδον.

Εἶτα ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει τὴν ἐπιβεβαίωσιν τοῦ ἀληθοῦς τῆς μεθόδου ταύτης διὰ τῆς περιστροφῆς τοῦ Ἡλίου, δι' ἧς ἐπετεύχθη ἐπὶ τέλους πειραματικὴ ἀπόδειξις τοῦ ἀληθοῦς αὐτῆς ἐπὶ τῶν φωτεινῶν κυμάτων, ἀνάλογος πρὸς τὴν ἐπὶ τῶν ἠχητικῶν, ἀναγράφων τὴν κατὰ πρῶτον ὑπὸ τοῦ Zöllner ὑποδειχθεῖσαν ἰδέαν τῆς χρησιμοποιήσεως πρὸς τοῦτο τῆς περὶ τὸν ἴδιον αὐτοῦ ἄξονα περιστροφῆς τοῦ Ἡλίου, δι' ἧς τὰ ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ αὐτοῦ σημεῖα φέρονται μετὰ ταχύτητος 2 χμ. περίπου κατὰ δευτερόλεπτον, ἐξ ἧς δὲ ἕπεται ὅτι, σκοπεύων τις διαδοχικῶς τὰ δύο πέρατα ἰσημερινῆς τινος τοῦ Ἡλίου διαμέτρου, διατίθησι δύο πηγὰς φωτός, ὧν ἡ μὲν τοῦ δυτικοῦ μέρους τοῦ δίσκου κινεῖται πρὸς τὸν παρατηρητήν, ἡ δὲ τοῦ ἀνατολικοῦ ἀπομακρύνεται αὐτοῦ μετὰ ταχύτητος 2 χμ. κατὰ λ'', ὅπερ ἀποτελεῖ διαφορὰν 4 ἐν ὅλῳ χμ.

Παρατηρῶν δὲ ὅτι ἡ εἰς 4 χμ. ταχύτητα ἀντιστοιχοῦσα μετακίνησις τῶν ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι ῥαβδώσεων τῶν ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας τοῦ Ἡλίου εἰς ἀεροειδῆ κατάστασιν εὑρισκομένων μεταλλικῶν στοιχείων εἶνε ἐκτάκτως μικρά, μόλις ἀνερχομένη εἰς τὸ 1/75 τοῦ μεταξὺ τῶν δύο ῥαβδώσεων D τοῦ Fraunhofer δικοτήματος, ῥαβδώσεων χαρακτηριστικῶν τοῦ νατρίου, αἵτινες μόλις ὑπὸ τῶν κοινῶν τῶν χημικῶν ἐργαστηρίων φασματοσκοπίων διαστέλλονται, σημειοῖ ὅτι πρῶτος ὁ Vogel κατώρθωσε, τῷ 1871, ν' ἀντιληφθῇ ταύτης διὰ τοῦ ὑπὸ τοῦ Zöllner τελειοποιηθέντος φασματοσκοπίου, ὅτι δὲ ἡ πρώτη ἀποδεικτικὴ μέτρησις φαίνεται γενομένη ὑπὸ τοῦ Young, ἀμερικανοῦ ἀστρονόμου, τῷ 1876, ὅστις κατώρθωσε νὰ μετρήσῃ τὴν μετακίνησιν τῶν ῥαβδώσεων D διὰ τοῦ μικρομέτρου τοῦ τελειοτάτου αὐτοῦ ὀργάνου καὶ νὰ εὕρῃ ταύτην κατὰ μεγίστην προσέγγισιν ἴσην πρὸς τὴν ὑπολογισθεῖσαν.

Ἡ δὲ ὁριστικὴ ἀπόδειξις ἐγένετο τῷ 1880, ὑπὸ τοῦ Thollon ἐν τῷ ἀστεροσκοπείῳ τοῦ ὄρους Gros, ὅπερ ὁ Bischoffsheim ἤρξατο τότε κατασκευάζων παρὰ τὴν Νίκαιαν, διὰ παρατηρήσεως τῆς σχετικῆς θέσεως συμπλέγματός τινος ἡλιακῶν ῥαβδώσεων, περιεχομένων μεταξὺ δύο τῶν ὑπὸ τοῦ Janssen τῷ πρῶτον ἀνακαλυφθεισῶν, ῥαβδώσεων, ἃς οὗτος ἀπεκάλεσε *γηΐνας* (telluriques), διότι ὀφείλονται εἰς τὴν ἀπορροφητικὴν δύναμιν τῆς γηΐνης ἀτμοσφαίρας[1]. Ἐὰν προβάλλῃ τις ἀλληλοδιαδόχως ἐπὶ τῆς σχισμῆς τοῦ φασματοσκοπίου τὸ ἀνατολικὸν καὶ τὸ δυτικὸν μέρος τοῦ ἡλιακοῦ δίσκου, αἱ μὲν ἡλιακαὶ ῥαβδώσεις μετακινοῦνται, ἐνῷ αἱ γήϊνοι ῥαβδώσεις μένουσιν ἀκίνητοι ὡς καὶ ἡ παρέγουσα αὐτάς αἰτία· ἕνεκα δὲ τῆς μεγάλης διασκεδαστικῆς δυνάμεως τῶν ὑπὸ τοῦ Thollon ἀνακαλυφθέντων ὀργάνων καὶ τῆς ἐπιτυχοῦς ἐκλογῆς τῶν συμπλεγμάτων τῶν ῥαβδώσεων, ἡ μετακίνησις αὐτῶν καθίστατο ὁρατὴ ἄνευ οὐδεμιᾶς βοηθητικῆς μετρήσεως.

Ἐπὶ τούτοις ὁ συγγραφεύς, ἀναφέρων τὴν ὑπὸ τοῦ καθηγητοῦ Rowland, τῆς Βαλτιμόρης, γενομένην αὔξησιν τῆς διασκεδαστικῆς δυνάμεως τῶν ὀργάνων τῆς παρατηρήσεως, καταλήγει εἰς τὸ συμπέρασμα ὅτι οὐδόλως πλέον εἶνε ἀναγκαῖον σήμερον νὰ γίνηται ἡ πρὸς ἀκίνητον ἐκ προτέρων ῥάβδωσιν σύγκρισις, ἀλλ' ὅτι τοῦτο γίνεται ἀμέσως, ἀρκεῖ δὲ μόνη ἡ προσήκουσα ῥυθμικὴ ταλάντωσις τοῦ ἡλιακοῦ εἰδώλου ἐπὶ τῆς σχισμῆς τοῦ φασματοσκοπίου, ἵνα αἱ μὲν κύριαι ἡλιακαὶ ῥαβδώσεις φανῶσι κινηταὶ καὶ ταλαντούμεναι κατὰ τὸν αὐτὸν ῥυθμόν, αἱ δὲ γήϊνοι μείνωσιν ἀκίνητοι. Ἐντεῦθεν προκύπτει τὸ ἀξιόλογον τοῦτο ὅτι δι' ἁπλῆς ὄψεως δύνανται νὰ διακριθῶσιν, ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι, αἱ εἰς τὸ φῶς τοῦ ἄστρου ἀνήκουσαι ῥαβδώσεις ἀπὸ τῶν ὀφειλομένων εἰς τὴν ἐπὶ τοῦ φωτὸς ἐπενέργειαν τῆς γηΐνης ἀτμοσφαίρας.

Ἀκριβῶς δέ, λέγει ὁ Cornu, διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ Rowland γενομένης τελειοποιήσεως τοῦ φασματοσκοπίου, ἡ ἐν τῷ ἡλιακῷ φάσματι ἀκρίβεια τῆς μετρήσεως ἐγένετο τοσαύτη, ὥστε ὁ Σουηδὸς ἀστρονόμος Dunér ἐπέτυχε, διὰ τοῦ διαφορικοῦ πειράματος τοῦ Thollon, νὰ μετρήσῃ τὴν ταχύτητα τῆς περιστροφῆς τοῦ ἡλίου, οὐ μόνον ἐπὶ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑκάστου παραλλήλου αὐτοῦ, οἱ δὲ ἐντεῦθεν προκύψαντες ἀριθμοὶ δύνανται νὰ χρησιμοποιηθῶσι πρὸς ἐξέλεγξιν τῶν ὑπὸ τῶν ἀστρονόμων διὰ διαφόρων τύπων παριστωμένων ταχυτήτων τῆς περιστροφῆς τοῦ Ἡλίου κατὰ τὰ διάφορα αὐτοῦ πλάτη, ἐπὶ τῇ βάσει τῆς κινήσεως τῶν ἡλιακῶν κηλίδων.

Μετὰ τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν διὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς μεθόδου, ὁ Cornu ἀναφέρει τὰς ἑπομένας ἐπιβεβαιώσεις γενομένας διὰ τοῦ πλανήτου Ἀφροδίτης ὑπὸ τοῦ κ. Vogel, κατὰ ἰανουάριον καὶ φεβρουάριον τοῦ 1889, καὶ διὰ τοῦ ὡραίου κομήτου τοῦ Wells ὑπὸ τῶν κ. Gouy καὶ Thollon, ἀπὸ τοῦ ὄρους Gros, τὴν 6]18 σεπτεμβρίου τοῦ 1882, παρατηρῶν γενικῶς ὅτι προκειμένου περὶ πλανητῶν καὶ κομητῶν, ὧν ἡ λάμψις ἢ ἡ φαινομενικὴ διάμετρος ὑφίστανται σημαντικὰς μειώσεις, αἱ ἀντίστοιχοι ἐπιβεβαιώσεις τῆς μεθόδου καθίστανται ἐξαιρετικῶς πολύπλοκοι καὶ ἑπομένως ἐστερημέναι τῆς, κατὰ τὴν

*) Ἴδε ἀριθμ. 13, σελ. 246—247.

1) Βλέπε Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως τόμ. Ι, ἀριθμ. 52, σελ. 828—829.

1) Βλέπε Ἑβδομαδιαίας Ἐπιθεωρήσεως, τόμ. Β', ἀριθμ. 7.

διὰ τοῦ ἡλιακοῦ φωτὸς ἐπιβεβαίωσιν τῆς μεθόδου, ἀκριβείας τῶν ἐξαγομένων.

Καὶ προκειμένου μὲν περὶ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ συγγραφεὺς ἀναφέρει ὅτι ὁ Vogel παρετήρησεν ἐπὶ τοῦ φωτογραφικοῦ φάσματος τοῦ πλανήτου μετακίνησιν τῶν ῥαβδώσεων ἀντιστοιχοῦσαν εἰς προσέγγισιν αὐτοῦ πρὸς τὴν Γῆν μετὰ ταχύτητος 14 χμ. καὶ 12 χμ. ἐν 1 λ'', ὅτι δὲ ἡ διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ εὑρεθεῖσα ταχύτης αὐτοῦ ἦτο τῷ ὄντι 12 χμ. καὶ 13 χμ. κατὰ τὴν ὑποδειχθεῖσαν διεύθυνσιν.

Προκειμένου δὲ περὶ τοῦ κομήτου Wells, ἀναφέρει ὅτι οὗτος ἦτο ἀρκετὰ φωτεινὸς ὥστε νὰ εἶνε ὁρατὸς πλησίον τοῦ Ἡλίου, κατὰ τὴν ἀνωτέρω σημειωθεῖσαν ἡμέραν, ὅτι δὲ οἱ κ. Gouy καὶ Thollon ἠδυνήθησαν νὰ παρατηρήσωσι τὸ φάσμα, αὐτοῦ παρέχον μικρὰν μετάθεσιν τῆς λαμπρᾶς διπλῆς ῥαβδώσεως τοῦ νατρίου (ῥάβδωσις D) πρὸς τὸ ἐρυθρόν, ἥτις ἐξετιμήθη εἰς τὸ $^1/_4$ ἢ τὸ $^1/_5$ τοῦ μεταξὺ τῶν δύο τούτων ῥαβδώσεων διαστήματος. Ἡ μετάθεσις αὕτη ἀντεστοίχει πρὸς ταχύτητα ἀπομακρύνσεως τοῦ κομήτου τούτου ἀπὸ τῆς Γῆς ἐξ 76 μέχρις 61 χμ. ἐν 1 λ'', ἡ δὲ μετὰ ταῦτα ἐκτιμηθεῖσα ὑπὸ τοῦ κ. Bigourdan διὰ τοῦ ὑπολογισμοῦ πραγματικὴ ταχύτης τοῦ σώματος τούτου εὑρέθη ἴση πρὸς 73 χμ. κατὰ διεύθυνσιν ταυτιζομένην πρὸς τὴν ὑπὸ τοῦ φασματοσκοπίου ὑποδειχθεῖσαν. Ἀνάλογος δὲ πρὸς ταύτην παρατήρησις ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ κομήτου ἐγένετο ὑπὸ τοῦ κ. Vogel, ὅταν ἡ ταχύτης τοῦ ἄστρου ἦτο μόνον 27 χμ.

ΗΛ. Γ. ΒΛΑΣΑΜΑΚΗΣ.

ΧΡΟΝΟΛΟΓΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ

τῶν ἐπισκόπων Παραμυθίας μετὰ τῶν ἀρχαιοτέρων τῆς Εὐροίας, Φωτικῆς καὶ Βουθρωτοῦ.

Ὁ Χριστιανισμὸς ἐν Ἠπείρῳ κατ' αὐτὰ τὰ πρῶτα μετὰ Χριστὸν ἔτη εἰσεχώρησε διὰ τοῦ κηρύγματος τοῦ Ἀποστόλου Παύλου καὶ τῶν μαθητῶν αὐτοῦ, μεθ' ὧν οὗτος δὶς διέτρεξε τὰ μέρη ταῦτα, τὸ πρῶτον μὲν περὶ τὸ 50ὸν ἔτος καὶ τὸ δεύτερον περὶ τὸ 64ον, ὁπότε ὁ διδάσκαλος τῶν ἐθνῶν καὶ παρεχείμασεν εἰς Νικόπολιν (παρὰ τὴν Πρέβεζαν), ὡς δείκνυται ἐξ ὧν γράφει ἐν τῇ πρὸς Τίτον ἐπιστολῇ[1]· «ὅταν πέμψω Ἄρτεμᾶν πρὸς σὲ ἢ Τυχικόν, σπούδασον ἐλθεῖν πρός με εἰς Νικόπολιν· ἐκεῖ γὰρ κέκρικα παραχειμάσαι». Λίαν ὅμως βραδέως ἡ νέα θεόπνευστος διδασκαλία διεδόθη, καθότι ἐδίγησε μὲν τὸν Ἀον μ. Χ. αἰῶνα τὸ Μαντεῖον τῆς Δωδώνης καὶ δὲν ἐχρησμοδότει πλέον, ὑποχωρῆσαν εἰς τὴν βραδύτερον, περὶ τὴν Βαν ἑκατονταετηρίδα, ἀναφανεῖσαν ἀντ' αὐτοῦ ὁμώνυμον ἐπισκοπὴν, ἀλλ' ὁ ναὸς τοῦ Δωδωναίου Πελασγικοῦ Διὸς μόλις περὶ τὴν Δ' ἑκατονταετηρίδα εὕρηται κατεστραμμένος καὶ αἱ τῶν παλαιῶν θεῶν τελεται καὶ λατρεῖαι, ὡς ἐκ τῆς βαθείας ἐρριζώσεως τῆς εἰδωλολατρείας, ἐντελῶς μήτε τὴν ἔκτην κατεστράφησαν, ἀλλ' ἐν ἰσχύει ὑπῆρχον καὶ ὑποκρύφως ἐτελοῦντο καὶ μετὰ ταῦτα· γνωστὸν δ' ἐστὶν ὁποῖον διεδραμάτισε πρόσωπον ὁ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ Ἠπειρώτης εἰδωλολάτρης Πρῖσκος, ὅστις καὶ ἀπέθανεν ἐκ λύπης ἐπὶ Ἀλαρίκου τῶν Γότθων διὰ τὴν ὑπ' ἐκείνου πίεσιν καὶ ἐξαφάνισιν τῆς ἔτι ὑφισταμένης ἀρχαίας θρησκείας του. Καίτοι δὲ ἐδυστήθησαν ἐξ ἀρχῆς πολλαὶ ἐν Ἠπείρῳ Ἐπισκοπαί, οὐδόλως ἔχομέν τινα μάρτυρα ἢ ἱερομάρτυρα ἢ ὁμολογητήν, ὡς παρατηρεῖ καὶ ὁ τῆς Ἠπειρωτικῆς Χρονογραφίας κλ. συγγραφεὺς Π. Ἀραβαντινός,[1] καταγόμενον ἐξ Ἠπείρου κατὰ τοὺς τρεῖς πρώτους αἰῶνας ἐν τοῖς μαρτυρολογίοις.

Ὅπως δήποτε κατὰ τὴν Γ' ἑκατονταετηρίδα ἀπαντῶμεν ἐν Θεσπρωτίᾳ, πλὴν τῆς Νικοπόλεως, τὰς ἐπισκοπὰς τῆς Εὐροίας ἐν Γλυκεῖ, τῆς Φωτικῆς ἐν Παραμυθίᾳ καὶ τοῦ Βουθρωτοῦ παρὰ τὸν Πηλῶδη λιμένα τοῦ Στράβωνος. Ὁ κατ' ὀλίγον ὑπὸ τὴν τοῦ Χριστοῦ σημαίαν συμπυκνούμενος πληθυσμὸς τῶν ἐποχῶν ἐκείνων ἐπέτρεπε βεβαίως τὴν τοιαύτην ὑπαρξιν ἐν τόσῳ ἐκτάσει, ἀλλ' ἐπῆλθον βραδύτερον γεγονότα καὶ μεταβολαὶ πραγμάτων, εἰς ἃς ὑπέκυψαν καὶ αἱ ἐπισκοπαί, καὶ κατ' ὀλίγον ἐξέλιπε πρώτη ἡ Εὐροία, ἧς οἱ κάτοικοι διεσπάρησαν ἀλλαχόσε καὶ ἐν Φωτικῇ, ἔνθα περὶ τὴν ἀρχαίαν θέσιν της (Λιμπόνι) διατηρεῖται εἰσέτι χῶρός τις καλούμενος Εὐροιακὰ μνήματα, μετ' οὐ πολὺ κατεστράφη καὶ ἡ Φωτικὴ αὐτὴ καὶ ἐπικρατησάσης μετὰ ταῦτα ἐν χρόνῳ δυσπροσδιορίστῳ τῆς ὀνομασίας πλέον Γλυκοῦ ἐν τῇ χώρᾳ τῆς Παραμυθίας ὅλης,[3] συναπετελέσθη μετὰ τῆς ἐναπολειφθείσης ἐπισκοπῆς Βουθρωτοῦ ἡ μέχρι τῶν ἀρχῶν τοῦ παρόντος αἰῶνος διατηρηθεῖσα ὑπὸ τὸν τίτλον Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως. Ἀλλ' ἐπὶ τέλους καὶ τὸ Βουθρωτὸν αὐτὸ ὑπέκυψεν εἰς τὸν πανδαμάτορα χρόνον καὶ ἠρημώθη ἐξ ὁλοκλήρου καὶ κατὰ τὸν παρόντα αἰῶνα ὡς μόνος τίτλος ἐναπέμεινεν ὁ τῆς Παραμυθίας.[3]

Κατὰ ταῦτα ὁ χρονολογικὸς κατάλογος τῶν ἐπισκόπων Παραμυθίας, στενῶς συνδεδεμένος ἐστὶ πρὸς τοὺς ἐπισκόπους τῶν ἀρχαιοτέρων αὐτῇ ἐπισκοπῶν, οὓς δέον καὶ νὰ περιέχῃ. Προτιθέμεθα λοιπὸν ἐνταῦθα ν' ἀναφέρωμεν ἐν εἰρᾷ ὑποδεικνυούσῃ πως καὶ τὰς διαφόρους περιπετείας καὶ μεταβολάς, ἃς ὑπέστη, μέχρις οὗ ἀφανισθεισῶν τῶν ἄλλων, ἀνεφάνη αὕτη μετὰ τῆς νῦν ὀνομασίας καὶ ἐν τῇ αὐτῇ ἐκτάσει, ἣν αἱ ἄλλαι κατεῖχον, τοῦς τῆς Εὐροίας, Φωτικῆς, Βουθρωτοῦ, Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως, Παραμυθίας. Ὁ κ. Ἀλεξούδης, ὁ Σ. Μ. Ἀμασείας, τοὺς τῆς Φωτικῆς δὲν κατατάσσει μεταξὺ τῶν τῆς Παραμυθίας, ἀλλὰ μετὰ τῶν τῆς Βελλᾶς,[4] πιθανὸς δὲ βεβαίως καὶ ἄλλοι τοιαύτην νὰ ἔχωσι γνώμην, ἀφ' οὗ

1) Κεφ. Γ'.

1) Π. Ἀραβαντινοῦ Περὶ Δωδώνης ἐν Ἰωαννίνοις 1862, σελ. 33 § 10.

2) Μελετίου Γεωγραφία παλαιὰ καὶ νέα. Τόμ. Β' κεφ. γ' § 9 ἔκδοσις Β', ὑπὸ Ἀνθίμου Γαζῆ· «Κάστρον τοῦ Ἁγίου Δονάτου, τὸ ὁποῖον καὶ Παραμυθία λέγεται καὶ ὑπὸ τῶν Τούρκων Ἀλιδωνά. ἡ ὁποία πρότερον Γλυκὺ ἐκαλεῖτο».

3) Ἀγνοῶ διατί ἐν τοῖς ἱερατείοις οἱ ἐπίσκοποι Παραμυθίας καλοῦνται «Μητροπολῖται Φιλιατῶν».

4) «Νεολόγος» ἔτος ΚΣΤ', ἀριθμ. 6827.

παραδεδεγμένον ἦν, ὅτι ἡ Φωτικὴ ἐν Βελλᾷ κεῖται, ἀλλ' ἡμεῖς ἀποδείξαντες[1] ὅτι αὕτη ἐν Παραμυθίᾳ ἐστὶ καὶ οὐχὶ ἐν Βελλᾷ, κατατάσσομεν αὐτοὺς ἐνταῦθα. Ἐπίσης ὁ κ. Ἀλεξούδης ἐν τῷ καταλόγῳ του δὲν ποιεῖ διάκρισιν τῶν ἄλλων ἐπισκοπῶν, ἀν τοὺς ἐπισκόπους μνημονεύει καταγράφων ἐν σειρᾷ τὰ ὀνόματα ὑπὸ τὸν τίτλον τῆς Παραμυθίας[2] μόνον, πλὴν ἑνός, ὃν σημειοῖ Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως.

Λον **Εὐροίας.** 1. Ἅγιος Δονάτος (381—387). Παρευρέθη εἰς τὴν Βαν οἰκουμενικὴν Σύνοδον, θεωρεῖται δὲ ὡς τοπικὸς ἅγιος ἰδίως τοῦ τμήματος Παραμυθίας (Ἀϊδονατίου), ἔνθα καὶ πλεῖστοι ναοῖ ἐστιν ἐπ' ὀνόματί του. Τὰ ἐν Γλυκεῖ μεγαλοπρεπῆ ἐρείπια ἀναφέρεται ἐκ παραδόσεως ὅτι εἰσὶ τὰ τοῦ ναοῦ, ὃν οὗτος ἔκτισεν, ὑπὸ ἐλαίαν δ' αὐτόθι δείκνυται ὑπὸ τῶν χωρικῶν καὶ ὁ τάφος του, ἔνθα οὗτοι καθ' ἑκάστην ἑορτὴν ἀνάπτουσι μετ' εὐλαβείας κανδύλαν· γνωστὸν ὅμως ἐστὶν ὅτι τὸ λείψανον τοῦ Ἁγίου μετεκομίσθη περὶ τὸ 604 μ. Χ. εἰς τὴν Κερκυραϊκὴν Καστριώτιν. Τὰ διάφορα θαύματα, δι' ὧν ἡ ἁγιότης του προσεσημειώθη, ἐντίθενται ἐν τῇ ἀκολουθίᾳ του, ἥτις ἄρχεται διὰ τοῦ ἑξῆς χαρακτηριστικοῦ διστίχου:

Δονεῖ Δονάτος τὸν τὰς ψυχὰς δονοῦντα
τὸν εἰρηνικὸν κηρύτων Θεὸν λόγον.

2. Μάρκος (451). Ἀναφέρεται ἐν τῇ Δη Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ τῆς Χαλκηδόνος μετ' ἄλλων ἐπισκόπων τῆς Ἠπείρου, προσαγορευόμενος ἐν ἐπιστολῇ τῆς Πρώτης Πράξεως[3] «Μάρκος ὁ εὐλαβέστατος ἐπίσκοπος Εὐροίας», ὑπογραφόμενος δὲ ὁ ἴδιος ἐν τῇ Ἕκτῃ Πράξει[4] «Μαρκιανὸς ἐπίσκοπος πόλεως Εὐροίας, ὁρίσας ὑπέγραψα». Σημειωτέον ὅτι ἔνθα ἀλλαχοῦ ἐνταῦθα μνημονεύεται φέρει τὸ ὄνομα Μάρκος. Οὗτος λείπει ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ κ. Ἀλεξούδη, ὡς καὶ οἱ ἑπόμενοι δύο· τούτους, πλὴν τοῦ Ἁγίου Δονάτου, δὲν μνημονεύει ἐπίσης καὶ ὁ Π. Ἀραβαντινός.

3. —Θεόδοτος (552). Παρευρέθη ἐν τῇ ἐν Κωνσταντινουπόλει συναθροισθείσῃ Συνόδῳ ἐπὶ Μηνᾶ πατριάρχου Κωνσταντινουπόλεως κατὰ Ἀνθίμου καὶ Σεβήρου καὶ ἑτέρων ἀκεφάλων, ἔνθα ἀναφέρεται ὑπογεγραμμένος «Θεόδοτος Εὐροίας Παλαιᾶς Ἠπείρου».

4.—Ἰωάννης (604). Οὗτος ἕνεκα τῶν πιέσεων τῶν εἰς τὴν χώραν του εἰσβαλλόντων τότε κατέφυγε περὶ τὸ ἔτος 604 μ. Χ. μετὰ τοῦ κλήρου τῆς Εὐροίας καὶ τοῦ λειψάνου τοῦ ἁγίου Δονάτου εἰς τὴν Κερκυραϊκὴν Καστριώτιν, «ἔνθα, κατὰ Γ. Χασιώτην[5], ἐζήτει νὰ ἀφετερισθῇ καὶ μέρος τῆς δικαιοδοσίας τοῦ ἐπισκόπου Κερκύρας Ἀλκεσίονος (πρὸς ὃν εἶχε καταφύγει)· ἡ δὲ ἀπαίτησίς του αὕτη ἀνεφέρθη μάλιστα εἰς τὸν τότε τῆς Ρώμης βασιλέα Μαυρίκιον καὶ τὸν Πάπαν Γρηγόριον».

Βον **Φωτικῆς.** 5.—α'. Ἰωάννης (451). Ἀναφέρεται ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Χαλκηδόνος (Ἀραβαντ).

6.—β'. Διάδοχος (516). Παρευρέθη εἰς τὴν κατὰ Ἤπειρον τοπικὴν σύνοδον (Ἀρβτ.). Τὸ ὄνομα τούτου ἐπιδιορθοῖ ὁ κ. Ἀλεξούδης ἐν τοῖς χρονολογικοῖς καταλόγοις του τῶν ἐπισκόπων Βελλᾶς[1], παρατηρῶν «ἀλλ' ἴσως Δοσίθεος ἢ Διόδωρος».

7.—γ'. Ἱλάριος. (520) Ἡμεῖς παραλαμβάνομεν τοῦτον ἐκ τῆς Χρονογρ. Ἠπείρου τοῦ Π. Ἀρβτ. ἐν λέξει Φωτικῇ[2] καὶ οὗτος λείπει ἐκ τοῦ καταλόγου τοῦ κ. Ἀλεξούδη.

Γον **Βουθρωτοῦ.** 8.—α'. Εὐθύμιος (516) ἀναφαίνεται ἐν τῇ τῆς παλαιᾶς Ἠπείρου Συνόδῳ (Ἀρβτ).

9.—β'. Ματθαῖος (523). Ὑπογεγραμμένος ἐστὶν ἐν τῇ πρὸς τὸν Πάπαν Ὁρμίσδαν ἐκθέσει. (Ἀρβτ.).

10.—γ'. Δημήτριος (1222—1240). Εὕρηται ἐν σημειώματι τοῦ Πατριάρχου Γερμανοῦ κατὰ τοῦ Μητροπολίτου Ναυπάκτου[3] καὶ παρ' Ἀρβτ. καὶ κ. Ἀλεξούδη.

Δον **Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως.** 11.—α'. Μακάριος (1543). Οὗτος ἀναφέρεται ἐν συγγιλλιώδει γράμματι τῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου (παρὰ τὸ Δέλβινον), ἐκδοθέντι κατὰ τὸ ἔτος 1728 ἐπὶ Πατριάρχου Παϊσίου, ἐξ οὗ ἀποσπῶμεν τὸ ἑξῆς ἐνδιαφέρον τεμάχιον: «Ἐπειδὴ τοιγαροῦν καὶ ἡ ἐν τῇ ἐπισκοπῇ Βοθροιτοῦ καὶ Γλυκέως εὑρισκομένη ἱερὰ καὶ σεβασμία μονὴ τοῦ ἁγίου ἐνδόξου ἀποστόλου καὶ Εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου πλησίον τοῦ χωρίου Κάλτζανη, ἄνωθεν μὲν καὶ ἐξ ἀρχῆς ὑπῆρξε καὶ διετέλεσε πατριαρχικὴ σταυροπηγιακὴ ἐλευθέρα καὶ ἀδούλωτος, καθὼς παρίστησι καὶ δηλοποιεῖ τὸ ἐμφανισθὲν ἡμῖν ἤδη μαρτυρικὸν ἐνυπόγραφον γράμμα τοῦ ἤδη κατὰ τόπον ἀρχιερατεύοντος Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Βοθροιτοῦ καὶ Γλυκέος καὶ συναδελφοῦ ἡμῶν κὺρ Παρθενίου κατησφαλισμένον καὶ τῇ ὑπογραφῇ τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Χειμάρας καὶ Δελβίνου κὺρ Νικηφόρου καὶ μαρτυρίαις λοιπῶν πλησιοχώρων χριστιανῶν, ἐν ᾧ γράμματι μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς αὐτὸς Βοθροιτοῦ καὶ Γλυκέος κὺρ Παρθένιος, ὡς ὁ ἡγούμενος τοῦ ῥηθέντος μοναστηρίου ἐν ἱερομονάχοις Ζαχαρίας ὁμοῦ μετὰ τῶν λοιπῶν πατέρων προσεκόμισαν αὐτῷ τὴν διαθήκην τοῦ κτήτορος τοῦ αὐτοῦ μοναστηρίου Γρηγορίου μοναχοῦ κατησφαλισμένην οὖσαν ταῖς ὑπογραφαῖς τῶν κατ' ἐκείνου καιροῦ ἀρχιερέων, τοῦ Μητροπολίτου Ἰωαννίνων Νήφοντος, καὶ τῶν ἐπισκόπων αὐτοῦ τῆς Βελλᾶς Δοσιθέου, τοῦ Δρυϊνοπόλεως Νικοδήμου, τοῦ Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως Μακαρίου, τοῦ Χειμάρας καὶ Δελβίνου Σωφρονίου, δηλοποιοῦσαν καὶ παριστῶσαν[4] κτλ». Εἶναι δὲ ὁ Μακάριος ὁ πρῶτος καθ'

1) Αὐτόθι, ἔτος ΚΔ', ἀριθμ. 6245 καὶ περιοδικὸν Κωνσταντινουπόλεως «Κῆρυξ». Τόμ. Γος ἀριθμ. 9ος.

2) Αὐτόθι ἔτος ΚΣΤ', ἀριθμ. 6864.

3) Τῶν ἱερῶν Συνόδων δαψιλεστάτη Συλλογή. Τόμος Δεύτερος, σελ. 67.

4) Αὐτόθι, σελ. 161.

5) Γ. Χασιώτη, Πραγματεία περὶ Δοδώνης· Ἀθήνησι. Μέρος Β' § 31 σελ. 118 καὶ Ι. Δαμπρίδης Ἠπειρωτ. Μελετήματα. Τεῦχος Α', σελ. 17.

1) «Νεολόγος» ἔτος ΚΣΤ' ἀριθ. 6827.

2) Τόμ. Β' σελ. 175.

3) Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ Ἀθήνησι 1855 σελ. 107. Τόμ. Ε'.

4) Τοῦ σιγγιλλιώδους τούτου ἀνεκδότου γράμματος ἐξ οὗ καὶ ἄλλους μανθάνομεν ἀγνώστους ἐπισκόπους τῆς Ἠπείρου, ὡς καὶ ἑτέρου τῆς αὐτῆς Μονῆς καὶ τῆς αὐτῆς ὑποθή-

ἡμᾶς γνωστός, ὅστις ἀναφέρεται μὲ τὸν ἐπὶ πολὺ διατηρηθέντα τοῦτον τίτλον Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως.

12.—β'. Ζωσιμᾶς (1608). Σώζεται τὸ ὄνομά του ἐν τοιχογραφίᾳ τῆς ἀνωτέρω διαληφθείσης Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου· ἄγνωστος παρά τε Ἀρβτ. καὶ κ. Ἀλεξ. ὡς καὶ ὁ προηγηθεὶς Μακάριος καὶ οἱ ἑπόμενοι τέσσαρες.

13. — γ'. Παρθένιος (1679). Μνημονεύεται ἐν τοιχογραφίᾳ τῆς ἐκκλησίας τῆς Μονῆς Γηρομερίου, ἔνθα ἀναγινώσκομεν τὰ ἑξῆς ἀνορθογράφως: «Ἐν ταῖς ἡμέραις ἐκείναις τοῦ Θεοφιλεστάτου Δεσπότη κὺρ Παρθενίου σὺν ἔτει ΑΥΟΘ+ ἀνεγράφθη καὶ ἀνεστορήθη τῆς Ἁγίας καὶ ἐνδόξου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας ἀπὸ ἐξόδιας τοῦ Κὺρ Κυριοτάτου Κὺρ Πάνου ἱερομνήμων καὶ Ζήσην . . .» Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην δὲν εἶχεν ἀνευρεθῆ εἰσέτι εἰς ἐξαρχίαν τὸ Γηρομέριον,[15] ὡς φαίνεται καὶ ἐν τοῖς ἄνω.

14. — δ'. Παρθένιος (1728). Οὗτος βεβαίως ἄλλος ἐστὶ τοῦ προηγουμένου, ἀφ' οὗ χωρίζονται διὰ τοσούτου μακροῦ χρονικοῦ διαστήματος. Εὕρηται δὲ ἐν τῷ αὐτῷ σιγιλλιώδει γράμματι τῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, ὅπερ ἀνωτέρω ἀναφέραμεν.

15. — ε'. Λεόντιος. Ἀπροσδιόριστος ἡ χρονολογία· ἐν τούτοις γίνεται γνωστὸς ἐκ καταλόγου κεκοιμημένων ἀρχιερέων τῆς Ἐπισκοπῆς, εὑρισκομένου ἐν τῇ Μονῇ Καμιτσιανης, ἔνθα τίθεται μετὰ τὸν Παΐσιον, ἀλλὰ λελανθασμένως βεβαίως, καθότι μετὰ τοῦτον οἱ λοιποὶ ἀπὸ τοῦ ἑπομένου Διονυσίου εὑρίσκονται ἐν γνωστῇ χρονολογικῇ τάξει.

16. — στ'. Διονύσιος (1766). Διασώζεται τὸ ὄνομά του ἐν τοιχογραφίᾳ τῆς ἐκκλησίας Ἁγίου Δημητρίου ἐν τῷ χωρίῳ τῶν Μπαμπουρίων Α ι ζ, ἔνθα ἐστὶ γεγραμμένον: ἱστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἁγίου καὶ ἐνδόξου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου τοῦ μυροβλήτου, δι' ἐξόδων τῶν χριστιανῶν τῆς χώρας ὅλης, τοῦ Θεοφιλεστάτου κυρίου Διονυσίου ἀρχιερατεύοντος, ἐφημερεύοντος Ρίζου ἱερέως . . . . διὰ χειρὸς ἱστοριογράφου Ἀθανασίου μοναχοῦ, Γεωργίου υἱοῦ αὐτοῦ, ἐξ ἐπαρχίας Ἰωαννίνων, ἐκ Ζαγορίου, ἐκ Κώμης Καπεσόβου κατὰ ἀψξ' κατὰ μῆνα Ἰούλιον 26».

17. — ζ'. Παΐσιος. Περὶ τὴν ἐποχὴν ταύτην τίθεται παρά τε Ἀρβτ. καὶ κ. Ἀλξδ.

18. — η'. Ἀνθίμος (1789—1799). Τὴν χρονολογίαν ἀρυόμεθα παρὰ τοῦ κ. Ἀλξδ. Ἀπὸ τοῦ ἐπισκόπου ἤδη τούτου ἀναφέρεται ἐν τοιχογραφίαις ἐκκλησιῶν καὶ ὁ τίτλος Παραμυθίας καὶ Πάργης· οὗτος ἐν μὲν τῇ Μονῇ Καμιτσιανης τοῦ ἁγίου ἱερομάρτυρος Γεωργίου ἡ κτίσις μὲν σημειοῦται ὅτι ἐγένετο ἐν ἔτει 1758, ἡ δὲ ἱστόρησις τοῦ ναοῦ «ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Κυρίου Κυρίου Ἀνθίμου Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως ἐν ἔτει 1789». Εἰς δὲ τὸν ναὸν τοῦ χωρίου Ἄρτα τοῦ Φαναρίου, εὕρηνται ἐπὶ τοῦ τοίχου ἀναρθόγραφα: «ἱστορήθη ὁ θεῖος οὗτος καὶ πάνσεπτος ναὸς τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν Νικολάου Ἐπισκόπου Μύρων τῆς Λυκίας τοῦ θαυματουργοῦ ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου καὶ λογιωτάτου Κυρίου Κυρίου Ἀνθίμου Παραμυθίας καὶ Πάργας διὰ συνδρομῆς τῶν ἐπιτρόπων κτλ. 1785 Φεβρουαρίου 28». Ἀλλ' ἐπειδὴ καὶ ὁ ἑπόμενος Χρύσανθος ἀναφέρεται μὲ τὸν τίτλον Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως, ἀγνοοῦμεν μὲν πότε ἡ Ἐκκλησία υἱοθέτησε τὸν νέον τίτλον, συμπεραίνομεν ὅμως ὅτι κυρίως μόνον τὸν παρόντα αἰῶνα ἐπεκράτησεν ὁ ἁπλοῦς τῆς Παραμυθίας. Ἐν τῷ δευτέρῳ σιγιλλιώδει γράμματι τῆς Μονῆς Ἰωάννου τοῦ Θεολόγου, περὶ οὗ σημειοῦμεν ἀνωτέρω καὶ ὅπερ ἐξεδόθη τὸ 1831, ἀναφέρεται μόνον ὁ Ἐπίσκοπος Παραμυθίας.

19. — θ'. Χρύσανθος (1805). Ἀνεφιὸς ἐστι τοῦ προτεταγμένου· οὗτος καλεῖται Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως, ὡς ἐν τῇ τοιχογραφίᾳ τῆς ἐκκλησίας τοῦ χωρίου Γριάτζιανης, ἧς ἡ μὲν κτίσις ἐγένετο τῷ 1743, ἡ δὲ ἱστόρησις ἐν ἔτει 1799 Ἰουνίου α'. «ἀρχιερατεύοντος τοῦ Θεοφιλεστάτου Κυρίου Κυρίου Χρυσάνθου Βουθρωτοῦ καὶ Γλυκέως». Γνωρίζομεν περὶ τοῦ Χρυσάνθου ἐκ τῆς Ἱστορίας[1] τὰ γεγονότα ἅτινα ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ καταφύγῃ εἰς Πάργαν ὡς εἰς ἄσυλον, μάλις, ἐκ θαύματος, διασωθεὶς ἐνταῦθα, καθότι, δι' ἐξαγορασθέντος τινὸς Παργίου ἐτέθη κρύφα ἐν τῷ κατωγαίῳ τῆς οἰκίας, ἐν ᾗ διέμενε, πυρῖτις, ἥτις καὶ ἀνήφθη ὑπὸ τοῦ ἰδίου· ἡδέρα τότε ἐκπυροκρότησις ἐπακολούθησε καὶ ἡ οἰκία κατέρρευσε, πάντες δ' ἐνόμιζον ὅτι καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἀπώλετο, ἐγνώσθη ὅμως ὅτι, παρ' ἐλπίδα, σῶός ἐστιν ἐν τῇ παραπεμφθείσῃ οἰκίᾳ· δοκός τις κατὰ τὴν ἐκτίναξιν τῆς στέγης τῆς καταστραφείσης οἰκίας πεσοῦσα διήνοιξε τὴν τῆς γειτονος στέγην, διὰ τοῦ μέρους δὲ τούτου κατέπεσεν ἐπὶ κλίνης λειπόθυμον καὶ τὸ ἀνατιναχθὲν σῶμα τοῦ Ἐπισκόπου, ὅστις ἀναλαβὼν τὰς αἰσθήσεις του ἀμέσως διὰ πλοιαρίου κατέφυγεν εἰς Παξούς, ἔνθα καὶ ἐτελεύτησε βραδύτερον.

20—ι'. Παρθένιος (1812). Ἐγένετο ἀπὸ Χειμάρρας· ἦν δὲ Πάργιος κατὰ Ἀρβτ.

21—ια'. Ἀρσένιος (1814—1816). Ἦν Ἰωαννίτης κατὰ Ἀρβτ.

22—ιβ'. Προκόπιος (1820). Ἦν ἐκ Βυζαντίου. Ἀρβτ.

Εον. Παραμυθίας. 23 - α'. Ἀμβρόσιος (1820—1823). Εἶτα Ἄρτης. Ἀπὸ τούτου ἄρχεται σαφῶς πλέον μόνος ὁ τίτλος Παραμυθίας. Ὁ Ἀρβτ. τίθησιν αὐτὸν μόνον κατὰ τὸ ἔτος 1823, ἡμεῖς ἠκολουθήσαμεν τὸν κ. Ἀλεξούδην.

24—β'. Νεόφυτος (1826—1828) ὁ Βυζάντιος. Ἀρβτ.

25—γ'. Προκόπιος (1833—1836)· τοῦτον δὲν ἀναφέρει ὁ Ἀρβτ. εὕρηται ὅμως παρ' Ἀλεξδ. μετὰ τῆς χρονολογίας καὶ ἐν τῷ διαληφθέντι καταλόγῳ τῆς Μονῆς Καμιτσιανης.

26—δ'. Ἀγάπιος (1842—1849) Ἰωαννίτης (Ἀρβτ.) Τοῦτον ὁ κ. Ἀλεξδ. τίθησι μόνον μέχρι τοῦ ἔτους 1847, τοὐναντίον δὲ παρατείνει αὐτὸν ἐπὶ δύο εἰσέτι ἔτη ὁ Ἀρβτ. Ἐτελεύτησε δ' ὁ Ἀγάπιος ἐν

σεως ὑπὸ χρονολογίαν νεωτέραν (1831), λαβόντες κατ' αὐτὰς πιστὰ ἀντίγραφα θέλομεν δημοσιεύσει προσεχῶς τὰ περιεχόμενα, ὡς ἔχοντα τοπικόν τε καὶ γενικὸν ἐνδιαφέρον.

1) Μ. Γεδεὼν «Τὰ σφάλματα τῶν ἐπισκοπικῶν καταλόγων», ἐν Κ η ρ υ κ ι Κων)πόλεως. Τόμ. Γ' ἀριθ 7 σελ. 102.

1) Π. Ἀραβαντινοῦ Χρονογραφία τῆς Ἠπείρου, Τόμ. Β', σελ. 201.

Παραμυθίᾳ εἰς προσβεβηκυῖαν ἡλικίαν τὴν νύκτα τῆς Μεγάλης Πέμπτης μετὰ τὰ θεῖα εὐαγγέλια λειπόθυμος μεταφερθεὶς ἐκ τῆς ἐκκλησίας εἰς τὴν παρακειμένην οἰκίαν του.

27—ε'. Διονύσιος (1849—1867) ἀπὸ Τσεσμέ, ὁ εἶτα Φιλαδελφείας. Οὗτος ἀνήγειρε τὸ Ἐπισκοπεῖον ἐν τῷ μέσῳ τῆς πόλεως ἔνθα καὶ νῦν ἐστιν, ἐν ᾧ πρὶν διέμενον οἱ ἀρχιερεῖς ἐν τῇ καθολικῇ ἤδη ἐκκλησίᾳ, εἰς τὰ αὐτόθι οἰκήματα. Παραμένει ἡ μνήμη αὐτοῦ ἄλησμος, ὡς δραστηρίου καὶ πολλὰ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν μοχθήσαντος ποιμενάρχου· νῦν πρεσβύτης ἐφησυχάζει ἐν τῇ πατρίδι του.

28—στ'. Ἄνθιμος, Τσάτσος τὸ ἐπώνυμον (1867—1877). Ἐγένετο εἶτα Αἴνου, μετέπειτα δὲ ψηφισθεὶς Ἀγχιάλου παρητήθη μεταβὰς εἰς τὴν πατρίδα του Ἰωάννινα ὅπως ἐφησυχάζων καταγίνηται εἰς τὰς προσφιλεῖς του θεολογικὰς μελέτας καὶ συγγραφάς, ὧν τὸ περὶ τῆς θεότητος τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ σύγγραμμά του πρὸ πολλοῦ εἶδε τὸ φῶς ἔχον οὕτω τὴν προμετωπίδα: «Ἡ θεότης τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἀποδεικνυομένη ἔκ τε τῆς ἁγίας γραφῆς καὶ τῶν θείων πατέρων, φιλοπονηθεῖσα ὑπὸ τοῦ ἱεροδιακόνου Ἀνθίμου Τσάτσου Ἰωαννίτου, ἱεροδιδασκάλου καὶ ἱεροκήρυκος τῆς πόλεως Ἰωαννίνων, ἐκ τῶν τροφίμων τῆς ἐν Χάλκῃ Θεολογικῆς σχολῆς κλ. ἐν Ἀθήναις. 1865». Ἤδη διαμένει ἐν Κωνσταντινουπόλει καταγινόμενος εἰς τὴν ἔκδοσιν νέου ἔργου του ὑπὸ τὸν τίτλον κατὰ τὴν ἀγγελίαν «Ὁδηγὸς εὐσεβείας», ἥτοι 100 ὁμιλίαι περίπου ἐφ' ὅλου τοῦ κατὰ Ἰωάννην ἱεροῦ Εὐαγγελίου.

29—ζ'. Γρηγόριος Δρακόπουλος (1877—1885). Ἀπὸ πρωτοσυγγέλου καὶ ἱεροκήρυκος τοῦ Ἰωαννίνων τότε Σωφρονίου, τοῦ νῦν Θεσσαλονίκης, ἐγένετο Παραμυθίας, εἶτα Ἀγχιάλου, ἐξ ἧς κατήγετο, βραδύτερον Καστορίας καὶ τελευταῖον Βάρνης, ἔνθα ἐξεμέτρησε τὸ ζῆν ὁ εὐλαβὴς οὗτος καὶ εὐπαίδευτος κληρικὸς ἐκ καρδιακοῦ νοσήματος ἐν ἀκμαίᾳ ἡλικίᾳ.

30—η'. Ἰωάννης Χατζῆ Ἀποστόλου Ἴμβριος (ἀπὸ τοῦ 1885).

Τοιοῦτος ὁ χρονολογικὸς κατάλογος τῶν ἐπισκόπων τῆς Παραμυθίας, ὃν κατηρτήσαμεν βοηθηθέντες ἐκ γνωστῶν μέχρι τοῦδε πηγῶν καὶ ἀγνώστων· οὕτω δ' ἐφέραμεν εἰς φῶς ἐν συνόλῳ δώδεκα προσέτι Ἐπισκόπους μὴ ἀπαντωμένους καὶ εἰς τοὺς καταλόγους τοῦ Σ. Μ. Ἀμασείας Κὺρ Ἀνθίμου Ἀλεξούδη καὶ εἰς τὰς ἀναγραφὰς τοῦ Π. Ἀραβαντινοῦ ἐν ταῖς οἰκείαις λέξεσι τοῦ δ' τόμου τῆς Χρονογραφίας του καὶ εἰς τὴν δαψιλεστάτην συλλογὴν τῶν πρακτικῶν τῶν Συνόδων καὶ εἰς τὸ Σύνταγμα τῶν θείων καὶ ἱερῶν κανόνων τοῦ Ῥάλλη καὶ Ποτλῆ, τὰς μόνας πηγάς, ἃς εἴχομεν ἐκ συγγραμμάτων. Βεβαίως δὲν εἶνε πλήρης, μήτε καὶ τέλειος, ἀλλ' εἰς ἄλλους καλλίον δυναμένους ἐναπόκειται νὰ τὸν συμπληρώσωσι· πράγματι δ' ἔχομεν τὴν πεποίθησιν, ὅτι δυνατόν ἐστι πολλοὶ εἰσέτι νὰ εὑρεθῶσι καὶ ἐν συγγραφαῖς καὶ ἐν τοιχογραφίαις ἐκκλησιῶν, αἵτινες, ὅσον καὶ ἂν φαίνωνται ἀσήμαντοι καὶ εἰσὶν ἀνορθόγραφοι, τοσαύτην ἔχουσι σπουδαιότητα ἐν τοιούτῳ ζητήματι, ἔνθα πᾶς ἄλλος γραπτὸς λόγος σιγᾷ· ἀλλὰ καὶ ἐν ἄλλοις τοπικοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἐγγράφοις δύνανται πολλοὶ νὰ εὑρεθῶσιν.

Ἐν Παραμυθίᾳ, 5 Ἰανουαρίου 1893.

Δ. Α. Παναγιωτιδης.

Η ΠΡΩΤΗ ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ

παρὰ τῇ Κυρίᾳ Εἰρήνῃ Θεοφυλάκτου.

(Κωμικὸν παίγνιον).

«Αἴθουσα μετρίας ἐπιπλοσκευῆς, πρὸς τὰ δεξιὰ κάτοπτρον καὶ νιπτήρ, ἐφ' οὗ ὑπάρχει ψήκτρα τῆς κεφαλῆς, κτένιον, καὶ ἄλλα χρειώδη· πρός τ' ἀριστερὰ παράθυρον καὶ θύρα. Πλησίον τοῦ νιπτῆρος ὑπάρχει κάθισμα, καὶ ἐπ' αὐτοῦ ἐνδύματα. Ὑψουμένης τῆς αὐλαίας, φαίνεται ὁ Ἀλκιβιάδης, ἑστάνενος πρὸ τοῦ κατόπτρου καὶ περιποιούμενος διὰ τῆς ψήκτρας τὴν κόμην του».

Διάβολε, αἰωνίως αὐτὰ τὰ μαλλιά μου θὰ πίπτουν πρὸς τὰ κάτω, δὲν θέλουν νὰ στρώσουν καὶ νὰ λάβουν τὴν πρὸς τὰ ἄνω διεύθυνσιν· μάτην καθημερινῶς ὁ κουρεύς μοῦ τὰ διορθώνει, αὐτὰ ἐννοοῦν ὡς ἄλλοι χαμαιλέοντες νὰ ἦναι ἑστραμμένα πρὸς τὰ κάτω, καὶ τοιουτοτρόπως νὰ μὴ ἠμπορῶ νὰ συμμορφωθῶ μὲ τὴν μόδαν . . . Αὐτὴ ἡ μόδα, ἡ ἀφωρισμένη μόδα, κατεδίκασεν ὄχι μόνον τὰ στήθη, τὰς χεῖρας καὶ τοὺς πόδας, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν πολύτιμόν μας κεφαλὴν νὰ ὑποφέρῃ *(λαμβάνει τὸν λαιμοδέτην του καὶ τὸν φορεῖ)*. Ἂς φορέσω τὴν bleue γραβάτταν, γιατὶ τὰ bleu, λέγουν, πηγαίνουν ἐπὶ τοὺς ξανθοὺς *(φορεῖ τὸ ἐπανωφόριόν του)*. Ἀ! ἡ ἐνδυμασία μου εἶναι λαμπρά, à la dernière mode . . . εἶμαι ἡ μόδα προσωποποιημένη. Ἓν μικρὸν σφαλικτὸν τριαντάφυλλον πιστεύω ὅτι πολὺ θὰ συντελέσῃ εἰς τὸν ἐξωραϊσμὸν τοῦ ὅλου μου . . . Ἰδοὺ λοιπὸν ἐγὼ καθ' ὅλα ἕτοιμος *(παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν του)*. Ἀλλ' εἶναι περίεργον νὰ μὴ παρέρχηται ἡ ὥρα· παρῆλθε τόσος χρόνος ἀφ' ὅτου ἤρχισα νὰ ἐνδύωμαι, καὶ ἀκόμη τὸ ὡρολόγιόν μου δεικνύει τὴν ὀγδόην καὶ ἡμίσειαν ἑσπερινήν, μήπως ἑστάθη; *(ἀκροᾶται)*. Ὄχι! ἐργάζεται καὶ ὅμως εἶναι περίεργον . . . ἀλλ' ἔστω δὲν θὰ περιμείνω ἀκόμη εἰ μὴ ἓν τέταρτον, εἰς τὰς ἑννέα παρὰ τέταρτον ἀναχωρῶ, καὶ εἰς τὰς ἑννέα ἀκριβῶς, φθάνω εἰς τὴν οἰκίαν τῆς μικροκαμωμένης μου τῆς Εἰρηνούλας . . . Εἰρήνη! ὡραῖον ὄνομα! τὸ σύμβολον τῆς ἀγάπης· πόσην γλυκύτητα ἐγκλείει! . . . Ἀ! εἶναι ὡραιοτάτη, ἄγγελος καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἐὰν ἤμην ζωγράφος, θὰ τὴν ἐζωγράφιζον καὶ θὰ τὴν ἔστελλον εἰς τὴν προσεχῆ ἔκθεσιν τοῦ Σικάγου, ὡς τύπον ἑλληνικῆς καλλονῆς· δὲν βλάπτει ὅμως, εἶμαι ποιητής καὶ θὰ τὴν ἐξυμνήσω μὲ ὡραίους στίχους. Τί σοὶ λέγουν ἐκεῖνοι οἱ μεγάλοι καὶ μελανοὶ ὀφθαλμοί της, ἡ ξανθὴ κόμη της, αἱ μεγάλαι βλεφαρίδες

της, τὰ ρόδινα χείλη της καὶ ἡ μαρμαρώδης χεὶρ της. Τί κρίμα εἰς τὴν νέαν! . . . τοιαύτη καλλονὴ νὰ πέσῃ εἰς χεῖρας ἑνὸς χονδροανθρώπου . . . Τὴν λέγουν πολὺ σοβαρὰν καὶ ἥσυχον, πόσον ὅμως ἀπατῶνται!... Ἰδοὺ ἐγὼ κατώρθωσα νὰ τὴν συλλάβω εἰς τὰ δίκτυά μου, καὶ ἀπόδειξις ὅτι τὴν ἑσπέραν ταύτην ἐπιχειρῶ τὴν πρώτην μου παρ' αὐτῇ ἐπίσκεψιν . . . Καὶ ὅττερον λέγουν μερικοὶ ὅτι αἱ γυναῖκες εἶναι πονηρὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα δυσκόλως πιάνονται, ἐγὼ ὅμως ἀπαντῶ εἰς αὐτοὺς ὅτι αἱ γυναῖκες πιάνονται εὐκολώτερον καὶ ἀπὸ τὰ μικρὰ πουλάκια. Ἰδοὺ ἐγὼ ὅστις μὲ μίαν μόνον φορὰν ποῦ ἐχώρευσα μὲ τὴν ὡραίαν μου Εἰρήνην, μὲ δύο τρεῖς νυκτερινοὺς περιπάτους ὑπὸ τὰ παράθυρά της, καὶ μὲ τρεῖς τέσσαρες καντάδες, ἔστω καὶ ἂν κατὰ τὴν τελευταίαν ἐκινδύνευσα νὰ ξυλοκοπηθῶ ὑπὸ τοῦ ἀξέστου καὶ χονδροῦ συζύγου της, κατώρθωσα ἐν τούτοις νὰ ἔχω τὴν ἑσπέραν ταύτην *ραντεβοῦ* εἰς τὰς ἐννέα, καὶ ποῦ; ποῦ; εἰς τὴν οἰκίαν της. Κατὰ τὰς διαβεβαιώσεις της ὁ κύριος Ἰορδάνης Θεοφυλάκτου, ὁ σύζυγός της, ἀνεχώρησε διὰ τὴν Ἰόππην, καὶ ἐκεῖθεν διὰ τὴν *κάτω* Ἱερουσαλήμ, ὅπου θὰ βαπτισθῇ εἰς τὸν Ἰορδάνην, ἵνα ἀποπλύνῃ τὰς ἁμαρτίας του, καὶ θὰ ἐπιστρέψῃ συναποφέρων καὶ τὸν τίτλον τοῦ Χαδζῆ. Τοῦτο δὲν μοὶ τὸ ἐβεβαίωσεν μόνον ἡ φιλτάτη μου Εἰρήνη, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ πιστός μου ὑπηρέτης Ἕκτωρ, ὅστις συντελεῖ πολὺ εἰς τὴν διευκόλυνσιν τοιούτων σπουδαίων καὶ δυσκόλων ἐπιχειρήσεων. Ἀ! ὁ Ἕκτωρ εἶναι ἐξαίρετος ἄνθρωπος, ὀλίγον βλάξ ἀλλὰ καταλληλότατος διὰ τοιαύτας ὑποθέσεις· κατώρθωσεν ὁ διάβολος νὰ ἐγχειρίσῃ εἰς τὴν μικροπανδρεμμένην τὴν πρώτην μου ἐπιστολὴν καὶ ἔλαβον ἀπάντησίν της, ὅτι θὰ μοὶ δώσῃ *ραντεβοῦ* ἀπόψε *(περιπατεῖ τρίβων τὰς χεῖράς του)*. Ἀ! τρέμω, τρέμω ἀναλογιζόμενος τὴν στιγμὴν καθ' ἣν θέλω ἀντικρύσει τὰ βλέμματά της. Λέγουσιν ὅτι, ὅταν παρουσιασθῇ εἰς τὸν ἄνθρωπον αἰφνιδία τις χαρά, τὰ χάνει καὶ δὲν δύναται ἐκ τῆς συγκινήσεως οὐδὲ λέξιν νὰ ἀρθρώσῃ. Λοιπὸν ἂς προετοιμάσω ἐκ τῶν προτέρων τὴν προσφώνησίν μου, ἵνα μὴ εἰς τὴν πρώτην της ἐμφάνισιν, ὡς ἄλλη χήνα μείνω μὲ στόμα ὀρθάνοικτον *(λαμβάνει κάθισμα καὶ τὸ τοποθετεῖ εἰς τὸ μέσον τῆς αἰθούσης)*. Ἂς ὑποθέσωμεν ὅτι αὐτὴ ἡ καθέκλα εἶναι ἡ ὡραία μου Εἰρήνη *(πλησιάζει πρὸς τὴν θύραν)*. Εἰσερχόμενος τὴν συναντῶ, χαιρετῶ ὑποκλινέστατα *(ποιεῖ ὁμοίως)* προσφωνῶν αὐτῇ τὴν καλὴν ἑσπέραν· ἀκολούθως . . . ἀκολούθως . . . αἴ τώρα πρέπει νὰ ἦναι κανεὶς ὀλίγον ποιητὴς διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ. Λοιπὸν ἐμπρός! Ὑψώθητι φαντασία μου! Ἐξάρθητε διάνοιά μου! Ὑπόθες ὅτι βλέπεις τὸν πραγματικὸν ἄγγελόν σου, ὄχι βεβαίως τὸν Μιχαὴλ Ἀρχάγγελον μὲ τὴν φλογερὰν του ρομφαίαν, ἀλλὰ τὸ φίλτρον σου, τὴν Εἰρήνην σου! Λοιπὸν δεῖξον τὴν πραγματικήν σου ἀξίαν. Λοιπὸν ὑψώθητι! ἐμπρός! Εἰρήνη! ἡμῖν τοῖς ποιηταῖς τὸ νὰ ἐξυμνῶμεν τὸν ἔρωτα . . . ἄ! ὄχι! ὄχι! εἶναι σχολαστικὸν αὐτὸ τὸ ὕρος . . . Εἰρήνη! πᾶσι, γνωστὸν τυγχάνει ὅτι ὁ ἔρως ὁ μικρὸς οὗτος υἱὸς τῆς Ἀφροδίτης . . . οὔ! οὔ! . . . ἔτι σχελαστικώτερον. Ὁ πεζὸς λόγος δὲν πηγαίνει εἰς τοιαύτας περιστάσεις· λοιπόν, ποίησις καὶ δὴ δημοτική! ποιητὰ ἐμπρός, ἐμπρὸς δά, μὴ κοντοστέκεσαι.

Πόθεν ν' ἀρχινήσω,
φῶς μου νὰ θρηνήσω,
πῶς νὰ δυνηθῶ
τ' ἄπειρα δεινά μου
καὶ . . . . καὶ . . . . τὰς στερήσεις μου
πῶς νὰ σοῦ τὰ εἰπῶ.

Οἱ πρῶτοι στίχοι ὁμοιοκαταληκτοῦσιν, ἀλλ' οἱ τελευταῖοι καθόλου, δὲν βλάπτει, φαίνεται ἡ χαρὰ δὲν ἀφίνει τὴν διάνοιαν νὰ παραγάγῃ ἀριστουργήματα. Ἀ! ὅταν φθάσω ἐκεῖ, ἐλπίζω πλέον νὰ ἐμπνευσθῶ. Ἡ ἔμπνευσις λέγουσιν ὅτι γεννᾶται ἐξ ἐξωτερικῆς ἐμφυσήσεως, *(παρατηρεῖ εἰς τὸ κάτοπτρον)*. Λοιπὸν κατὰ πάντα ἕτοιμος· τώρα ἂς ἐρωτήσω τὸν ὑπηρέτην μου Ἕκτορα ἂν τῷ ὄντι εἶδε ἐκεῖνον τὸν Ἰορδάνην ἐπὶ τοῦ ρωσσικοῦ ἀτμοπλοίου φεύγοντα, μὴ τυχὸν ἐπέλθῃ καμμία παρανόησις, καὶ ἡ ἐπίσκεψίς μου κῦτη συντελέσῃ εἰς προσκλήσεις ἰατρῶν καὶ χρῆσιν τῶν ἐμπλάστρων τῶν φαρμακείων, διότι δὲν τὸ *ἔχει τίποτε αὐτὸς ὁ χονδρὸς καὶ σκαιὸς σύζυγός* της, νὰ μὲ φιλοδωρήσῃ μὲ μερικοὺς ῥοπαλισμοὺς, καὶ *πίξ, λάξ καὶ καθεκλάξ* νὰ μὲ δείξῃ τὴν ἐξώπορταν, χωρὶς καθόλου νὰ κοπιάσω νὰ καταβῶ τὴν κλίμακα *(προχωρεῖ πρὸς τὴν θύραν)*. Καὶ πόσον εὐχαριστεῖται αὐτὸς ὁ ὑπηρέτης μου, ὅταν τὸν τιτλοφορῶ μὲ τὸν τίτλον τοῦ ἐξύπνου, ἅμα κανεὶς τοῦ κολλήσῃ αὐτὸ τὸ ἐπίθετον, τὸν βλέπεις καὶ μιὰ ἄλλην ἐκφραστικότητα λαμβάνει τὸ πρόσωπόν του, μὲ ἄλλην προθυμίαν ἐκτελεῖ τὰς ἀνατεθείσας αὐτῷ ἐντολάς, καίτοι τὰς δέκα ἐντολὰς ποσῶς δὲν φυλάττει, καθότι πολλάκις ψευδομαρτυρεῖ, πάντοτε σουφροποιεῖ, καὶ ἐνίοτε ἐπιθυμεῖ τὴν γυναῖκα τοῦ πλησίον του· καὶ ἕνα σωρὸ ἄλλας παρεκβάσεις, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμὸς *(ἵσταται πρὸ τῆς θύρας καὶ φωνάζει)*. Ἕκτώρ, ἔξυπνε Ἕκτωρ, Ἕκτωρ, τί ἔπαθε κουφάλα τὸν ἔπιασε; . . . Ἔξυπνε Ἕκτωρ,! ἔξυπνε! . . . . τί ἔξυπνος, ποῦ αὐτὸς θὰ ροχαλίζῃ σὰ γάτος . . . . Ἕκτωρ! Ἕκτωρ· οὔστ, οὔστ. Δὲ θέλω βρὲ βρωμόσκυλο ἐσένα, τὸ συνωνόματόσου διάολο, νὰ τί θὰ πῇ νἀχῃ κανένας καὶ σκύλον καὶ ἄνθρωπο μὲ τὸ ἴδιο ὄνομα· ποτὲ δὲν δύναται νὰ συνεννοηθῇ, Ἕκτωρ. ! Ἔξυπνε Ἕκτωρ . . . . τίποτε ψυχή, φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, Ἕκτωρ· διάβολε, τρισκατάρατε, βλάκα, μποῦφε, ἴσως τοιουτοτρόπως ἀκούσῃ . . . . τίποτε κουμᾶται τὸν βαρούχειον . . . *(ὡσεὶ ἐνθυμούμενος)* Ἀ! Ἀ! ἐλησμόνησα εἶναι ἡ ὥρα τοῦ *ραντεβοῦ* Ἕκτορος καὶ Ἀνδρομάχης, τῆς παραπλαίνης μας ὑπηρετρίας, στρουμπούλας. Ἀφοῦ δὲν εἶναι ἐδῶ τί νὰ γίνῃ, ὑπομονή . . . *(ἐπιστρέφει πρὸ τὸ μέρος τῆς ὀρχήστρας)*. Αὐτὸ ὅμως δὲν ἠμπορῶ νὰ ἐννοήσω πῶς κατέφερε ἡ ἀγαπητή μου Εἰρήνη νὰ στείλῃ τὸν ἀξιότιμον σύζυγον εἰς τὴν κάτω Ἱερουσαλήμ . . . μ.μ. . . . δὲν ἠμποροῦσε νὰ τὸν στείλῃ ἡ εὐλογημένη στὴν Καπερναούμ, ἢ εἰς τὴν ἄνω Ἱερουσαλὴμ μιὰ καὶ καλή; Νὰ τί θὰ πῇ γυναῖκα· τὸν ἔστειλε στὸ Χαδζηλίκι νὰ γίνῃ Χαδτζῆς. . . . ὡραία δουλειὰ ποῦ νὰ τὰ περίμενε κάνεις ἀπὸ μιὰ τόσο ἥσυχη γυναῖκα. Λύταις ἡ γυναῖκες εἶναι μυστήριον!!! . . . Ἀμ' ἡμεῖς οἱ ἄνδρες . . . . Ἀ! νὰ φωνάζῃ ὁ Ἕκτωρ. *(πλησιάζει τὴν θύραν καὶ ἐρωτᾷ)* τί θέλεις ἔξυπνε Ἕκτωρ; . . . Τί ὁ Κος Περιεργίδης μὲ ζητεῖ; *(πρὸς ἑαυτὸν)* ναὶ ἀλλὰ πρὸς Θεοῦ δὲν δύναμαι νὰ τὸν δεχθῶ ἀπόψα . . . . Πές του πῶς δὲν εἶμαι ἐδῶ . . . . Τί τοῦ εἶπες πῶς εἶμαι ἐδῶ; . . . Ζῶον τετράπουν, ἀνόητον καὶ ἄλογον . . . . νὰ ἡ ἐξυπνάδα του ποῦ ἔφθασε . . . . Πέστου πῶς μόλις ἐξῆλθον καὶ τὸν περιμένω στὴν μπιραρία τοῦ Κου Κασκαρίκα. Τί, νὰ τὸν δεχθῶ; . . . . Ἀδύνατον . . . Πῶς κάθε ἐμπόδιο σὲ καλό; . . . . Τὸν κακόσου ψυχρὸ καιρό . . . . Δὲ σὲ 'νοιάζει ἐσένα . . . . Πέστου νὰ φύγῃ. Πῶς δὲν φεύγει; διῶξτον. Ἀπόψε νὰ ἐμποδισθῶ ἀπὸ τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν . . . . ἀδύνατον πρέπει νὰ πάθω κάτι τί· *(ἀκροᾶται)*. Ἀ! δυστυχία μου ἀνέρχεται τὴν κλίμακα. Ἀ! ἀμηχανία μου . . . . πρέπει νὰ κρυφθῶ· διότι ἂν μὲ πιάσῃ μὲ τὴν λίμα του, περὶ τῶν νέων ἐρωτικῶν του κατακτήσεων φέξε μου καὶ γλύστρησα, μέχρι τῆς ἕκτης πρωϊνῆς ὥρας εἶναι ἄξιος νὰ διηγῆται. Ἀ Θεέ μου ἔφθασε ποῦ νὰ κρυφθῶ; *(παρατηρεῖ ἐδῶ ἐκεῖ)* Λοιπὸν δὲν ὑπάρχει κανὲν μέρος; Ἀ νὰ ἦναι μόνον ἕν, ἀλλὰ καὶ ἐκεῖνο ἀκαταλληλότατον καὶ μὲ αὐτὰ μάλιστα τὰ ρούχα, ... καὶ ὕστερα ἀπὸ τόσα λοῦσα καὶ τόσα ἀρώματα νὰ χωθῇ ἐκεῖ μέσα κάνεις . . . . δύο ἄκρα ἐναντία . . . . ἄ νὰ ἔφθασε . . . . τί νὰ γείνῃ ἀνάγκη καὶ Θεοὶ πείθονται. *(εἰσέρχεται παραπλεύρως εἴς τι παρασκήνιον ὅπου μένει κεκρυμμένος· ἔσωθεν ἀκούεται ἡ φωνὴ τοῦ ὑπηρέτου)*. Μὰ Κύριε Περιεργίδη σᾶς λέγω ὅτι δὲν εἶναι ἐδῶ καὶ σεῖς δὲ μὲ πιστεύετε· πῶς νὰ σᾶς τὸ πῶ λοιπὸν φραντσέζικα; il n'est pas ici . . . . τούρκικα; μπουρντὰ ντεῖλ ἐδῶ δὲν εἶναι, il n'est pas ici . . . . *(εἰσέρχεται ὁ Κος Περιεργίδης καὶ ἐρευνᾷ)* ἔξω πῆγε, μπουρντᾶ ντεῖλ· διῆτε τώρα μὲ τὰ ἴδιά σας μάτια καὶ καταπεισθῆτε. Ἐσεῖς ἀδελφὲ εἶσθε χειρότερος καὶ ἀπὸ τὸν μακαρίτα τὸν ἄπιστο Θωμᾶ· *(χαμηλοφώνως)* κάμε ὅμως γρήγορα, μὴν τυχὸν καὶ κάσῃ ὁ ἄνθρωπος ἐκεῖ ποῦ εἶναι χωμένος, πάσχει ἀπὸ μεγάλην στενοχώρια ἐκεῖ καὶ δὲν ξεύρω μὴ πάθῃ κακόν. *(μεγαλοφώνως)* γρήγορα ἄϊντε κάμετε γρήγορα Κε Περιεργίδη, γιατὶ ἡ πόρτα μένει ἀνοιχτή, μὴν τυχὸν καὶ κανεὶς ἄλλος μουσάφίρης μᾶς κοπιάσῃ. Ὁρίστε λοιπόν. . . . *(ἐξέρχεται ὁ Κος Περιεργίδης)*. Οὔρ' ἔσκασα!!! Ἀ καθόλου δὲν εἶναι εὐχάριστον νὰ μένῃ κανεὶς ἐκεῖ μέσα καὶ μάλιστα καταναγκαστικῶς . . . . καὶ ὅλα αὐτὰ τὰ παθαίνω διὰ σὲ ψυχή μου Εἰρήνη . . . . Δὲν βλάπτει, αὐτὰ εἶναι παραμικρὰ πράγματα, φθάνει μόνον ὅτι ἐγλύτωσα ἀπὸ τὴν κολλητσίδα ποῦ θὰ μὲ ἠμπόδιζε ἀπὸ τοῦ νὰ κάμω τὴν πρώτην μου ἐπίσκεψιν· *(παρατηρεῖ τὸ ὡρολόγιόν του)*. Πὰ ἡ ὥρα παρῆλθε . . . . ἂς τρέξω *(ἐξέρχεται φωνάζων)*. Ἕκτωρ. Ἕκτωρ. Ἔξυπνε Ἕκτωρ, φέξεμου καὶ γλύστρησα Ἕκτωρ, φέξεμου, φέξεμου.

Μεταβασκευὴ τῆς σκηνῆς.

(Αἴθουσα τῆς κυρίας Εἰρήνης· εἰσέρχεται περιδεής). Λοιπὸν θάρρος ὅσον ἠμπορῶ, θάρρος, εἶναι ἡ πρώτη μου ἐρωτικὴ ἐξομολόγησις. Ἀ εὐτυχία μου, εὐτυχία. Εἰρήνη μου Εἰρήνη ποῦ εἶσαι; Ἀργεῖ μὲ κάμνει νὰ περιμένω διὰ νὰ γείνῃ ἐπιθυμητοτέρα. Ἀ ψυχή μου! Ποῦ εἶσαι λοιπόν; *(ἀκροᾶται)* Ἀ νά, ἀκούονται βηματισμοὶ ἂς τοποθετηθῶ ἐκεῖ, ἐκεῖ εἰς τὴν θύραν, ἂς προετοιμάσω τὸν πρόλογόν μου Εἰρήνη! ἡμῖν τοῖς ποιητ. . . ἀλλ' ὄχι αὐτὸ δι'ἄβολε τὸ ἄλλο ποίημα πῶς στ' ἀνάθεμα τὸ εἴπαμε Ἀ! Ἀ! ἔλα δὰ φαντασία μου ἐξάρθητι ἤγγικεν ἡ ὥρα. . . Ἀ, στάσου κι' ἔφθασε νὰ νά. Πόθεν ν' ἀρχινήσω, φῶς μου νὰ θρηνήσω, πῶς νὰ δυνηθῶ, τ' ἄπειρα δεινά μου καὶ τὰ βάσανά μου νὰ διηγηθῶ. . . Ἰδοὺ στίχοι ὡραῖοι, μεστοὶ πάθους, ἐπὶ τέλους τὸ κατώρθωσα, πλήρης ὁμοιοκαταληξία, εἶμαι λοιπὸν καὶ εἰς τῶν νεωτέρων ποιητῶν, νὰ τί θὰ 'πῇ συγκίνησις εἰς τὴν στιγμὴν μὲ ἐνέπνευσε καὶ εὗρον τὴν ὁμοιοκαταληξίαν, Ἀ νὰ ἔφθασε προσοχή. . . ἐμπρὸς ὁ πρόλογος, πόθεν. . . τίποτε οἱ βηματισμοὶ ἐχάθησαν. . . φαίνεται ἦτο ἡ ὑπηρέτρια, ἥτις μὲ κλωθογυρνᾷ καὶ αὐτή, ἀλλὰ εἶναι δυνατόν; . . . ὄχι ὄχι πόζα ὅσον ἠμπορῶ . . . Διατί ὅμως ἀργεῖ; αὐτὴ ἡ ἀργοπορία μὲ ἐμβάλλει εἰς ὑποψίας. . . μήπως ὁ ἄθλιος ὑπηρέτης μου ἐνεχείρισε τὴν ἐπιστολήν μου εἰς χεῖρας οὐχὶ θηλυκὰς ἀλλ' ἀρσενικάς; μήπως ἀντὶ νὰ τὴν ἐγχειρίσῃ εἰς τὴν Εἰρήνην μου τὴν ἐνεχείρισε εἰς τὸν κατηραμένον σύζυγον της; Ἐὰν οὕτως ἔχῃ ἀλλοίμονόν μου, πάραυτα ἡ Εἰρήνη θέλει γείνει πόλεμος καὶ θέλει σχηματισθῇ ἐκ τοῦ συστάδην μάχη. Μὴ τυχὸν ἀντὶ νὰ γίνῃ ὁ σύζυγος Χαδζῆς μὲ στείλῃ ἐμένα 'στὸ χαδζηλίκι, νὰ φέρω κομβολόγια; . . . Ἀλλὰ τί ἀνόητος, ποῦ εἶμαι νὰ κάθημαι νὰ συλλογίζωμαι τοιαῦτα πράγματα, αὐτὰ εἶναι μόνον ὑποθέσεις. Ἔχω μεγάλην ἐμπιστοσύνην εἰς τὸν ὑπηρέτην μου, ἔχω τόσας ἐνδείξεις τῆς ἐξυπνάδας του . . . καὶ ἔπειτα ὁ χαρακτὴρ τῆς ἐπιστολῆς ἦτο γυναικεῖος . . . καὶ ὕστερα ἀπό . . . Ἀ νά, ἀκούονται βηματισμοί, νά, ἔρχεται . . . *(ἀκροᾶται)* Εἶναι ἥσυχοι, εἶναι τὸ βάδισμα γυναικός. Ἐκείνης τῆς Εἰρήνης μου . . . Πόσον ἐλαφρὰ βαδίζει; ἄ νά, φθάνει, ἐμπρὸς τὸν πρόλογον . . . ἀμέσως . . . τί τὸν ἐλησμόνησα ὄχι, ὄχι, *(γρήγορα)*. Πόθεν ν' ἀρχινήσω, φῶς μου νὰ θρηνήσω, πῶς νὰ δυνηθῶ, τ' ἄπειρα δεινά μου καὶ τὰ βάσανά μου νὰ διηγηθῶ; . . . ἀκόμη μιὰ φορὰ ἂς τὸν ἐπαναλάβω μὴν τὰ χάσω καὶ τὸν ξεχάσω . . . *(τὸ ἐπαναλαμβάνει γοργότερον πρὶν ὅμως προφέρῃ τὸν τελευταῖον στίχον ἀκούεται ἔσωθεν ἡ φωνὴ τοῦ Ἰορδάνου Θεοφυλάκτου)*· Κοπέογλου Κοπέκ. Νὰ σὲ δείξω ἐγὼ τί θὰ πῇ ἀνατολίτης, ἐγὼ χαδζῆς δὲν ἔγεινα μὰ σένα θὰ σὲ κάμω . . .

Ἀ δυστυχία μου, δυστυχία μου ὁ σύζυγός της εἶ-

ναι ἐδῶ, καὶ εἶναι κασκαρίκα αὐτοῦ. Ἀχ λειποθυμῶ. Ἀ Θεέ μου πῶς νὰ φύγω ; ποῦ νὰ πάγω ; ποῦ νὰ κρυφθῶ; *(Ἐμφανίζεται ὁ κύριος Ἰορδάνης Θεοφυλάκτου κρατῶν εἰς χεῖρας ῥόπαλον, καὶ κυνηγᾷ τὸν Ἀλκιβιάδην, ὅτε πίπτει ἡ αὐλαία).*

ΘΩΜΑΣ Δ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΙΔΗΣ.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Οἱαδήποτε καὶ ἂν εἶνε ἡ πραγματικὴ αἰτία τῶν φοβερῶν φαινομένων τῶν γνωστῶν ὑπὸ τὸ ὄνομα τῶν σεισμῶν,—εἴτε δηλ. αἰτία τούτων εἶνε αἱ ἐν τοῖς ἐγκάτοις τῆς γῆς, κατά τινας, παραγόμεναι ἠλεκτρικαὶ θύελλαι (ὅπερ ὅλως ὑποθετικόν), εἴτε χημικαὶ δράσεις, συμβαίνουσαι ὑπὸ τὸ ἔδαφος (ὅπερ δὲν δύναται νὰ ἑρμηνεύσῃ τὴν ἔκτασιν τῶν δονήσεων καὶ ἄλλα τινα), εἴτε εἶνε οὗτοι πρόδρομοι τῶν ἠφαιστειακῶν ἐκρήξεων (οἱ τοπικοί), ὀφειλόμενοι εἰς τὴν αὐτὴν μετὰ τῶν ἠφαιστειακῶν ἐκρήξεων αἰτίαν, τὴν ἠγεμονικὴν δηλ. θερμότητα, εἴτε προέρχονται ἐμμέσως ἐκ ταύτης (αἱ ἐν εἴδει ἐκρήξεως σφοδραὶ σεισμικαὶ δονήσεις) διὰ τῆς, κατὰ τὴν γνώμην πολλῶν γεωλόγων, ἀκαριαίας ἐξαερώσεως τοῦ θαλασσίου ἢ τοῦ διὰ τοῦ ἡλιοῦ τῆς γῆς βραδέως εἰσδύοντος μέχρι τῆς ὑπὸ τὸν ἡλιον τοῦτον ῥευστῆς λάβας (τετηκυίας ὕλης) ὕδατος, εἴτε, κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων, προέρχονται ἐξ ἀερίων ἢ ἀτμῶν, ἀναπτυσσομένων ἐξ αὐτῆς τῆς λάβας, συναθροιζομένων ἐντὸς ὑπογείων κοιλοτήτων, πυκνουμένων καὶ ὁλονὲν μείζονα τάσιν κτωμένων, πιεζόντων δέ, καὶ ἑπομένως δονούντων, τὰ ὑπερκείμενα στρώματα τοῦ γηΐνου ἡλιοῦ, εἴτε προέρχονται οὗτοι, κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων, ἐκ τῆς ὑπὸ τὸ ἔδαφος καταπτώσεως τῶν θόλων τῶν ἐν τῷ βάθει (διὰ τῆς ὑπὸ τοῦ ὕδατος διαλύσεως τοῦ γύψου καὶ ἄλλων διαλυτῶν ἐν ὑδατι οὐσιῶν) σχηματιζομένων ὑπογείων κοιλοτήτων, ἧς ἀποτέλεσμα εἶνε ἡ καθίζησις τῶν ἀμέσως τῶν κοιλοτήτων τούτων ὑπερκειμένων στρωμάτων τοῦ γηΐνου ἡλιοῦ, καὶ ἑπομένως ἡ δόνησις τῶν ἀνωτέρων, εἴτε, κατὰ τὴν γνώμην ἄλλων, εἶνε οὗτοι ἀποτελέσματα παλιρροιῶν τοῦ ῥευστοῦ κεντρικοῦ πυρῆνος, προκυπτουσῶν ἐκ τῆς ἕλξεως τῆς Σελήνης καὶ τοῦ Ἡλίου, καὶ ἑπομένως ὑποκειμένων εἰς οὓς νόμους ὡς αἱ παλίρροια τῶν ὑδάτων τῆς θαλάσσης (ὅπερ δὲν ἀπεδείχθη εἰσέτι στατιστικῶς, διότι ὁ ἀριθμὸς τῶν σημειωθέντων σεισμῶν κατὰ τὰς ἀντιθέσεις καὶ τὰς συνόδους δὲν εἶνε ἐπαισθητῶς μείζων τοῦ τῶν σημειωθέντων κατὰ τοὺς τετραγωνισμούς), εἴτε τέλος προέρχονται οὗτοι ἐκ κινήσεων αὐτοῦ τοῦ γηΐνου ἡλιοῦ, κινήσεων προκυπτουσῶν ἐκ τῆς βραδείας καὶ διηνεκοῦς συστολῆς τοῦ γηΐνου κεντρικοῦ πυρῆνος, ἥτις ὀφείλεται εἰς τὴν διὰ τῆς ἀκτινοβολίας κατάψυξιν τῆς γηΐνης σφαίρας, — τὸ ἀναντίρρητον γεγονὸς εἶνε ὅτι οὐδεμία ἄλλη καταστροφὴ ἢ θεομηνία δύναται νὰ συγκριθῇ, ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῶν ἀποτελεσμάτων, πρὸς τὰ φαινόμενα ταῦτα.

Καὶ εἶνε μὲν ἀληθὲς ὅτι ὑπάρχουσι καὶ ἄλλα δεινὰ μαστίζοντα τὸν ἄνθρωπον, δεινὰ τείνοντα εἰς τὴν ἐξόντωσιν αὐτοῦ, ἀλλ' οὐδὲν τῶν δεινῶν τούτων παρίσταται τοσοῦτον ἄμεσον καὶ στιγμιαῖον, ὡς οἱ σεισμοί, οὐδὲν τούτων ἐκμηδενίζει σχεδὸν ἀκαριαίως τὸ κέντρον τῆς ἀνθρωπίνης ἀντιδράσεως, τὸ θάρρος, ὅσον τὰ ὀλέθρια ταῦτα φαινόμενα. Τοῦτο δὲ ἀπὸ φυσικῆς καὶ ψυχολογικῆς ἀπόψεως ἐξεταζόμενον εἶνε εὐεξήγητον· διότι, προκειμένου μὲν περὶ τῶν ἄλλων δεινῶν, ἡ βάσις τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας ὑφίσταται, βάσις δὲ τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας εἶνε τὸ ἔδαφος, ἐφ' οὗ στηριζόμενος ὁ ἄνθρωπος ἀναλαμβάνει τὸν ἀγῶνα τῆς ἀντιδράσεως, εἰς τοὺς σεισμοὺς δὲ ἀκριβῶς αὐτὸ τὸ ἔδαφος εἶνε τὸ ἀντιτασσόμενον εἰς πᾶσαν ἀνθρωπίνην ἐνέργειαν, ἡ δὲ ἐντεῦθεν ἀντίληψις τῆς μηδαμινότητος τῆς ἀνθρωπίνης δυνάμεως ἐπιφέρει, ὡς φυσικὴν συνέπειαν, τὴν ἀποθάρρυνσιν καὶ τὴν ἐκμηδένισιν. Ὀρθῶς λοιπόν, οἱ μὲν ἀρχαῖοι Ἕλληνες παρέστησαν τοῦτο, μυθολογοῦντες τὸν Ἡρακλέα διαμελίσαντα τὸν γίγαντα Ἀνταῖον μετέωρον (ὡς ἀναλαμβάνοντα δυνάμεις ἅμα τῇ μετὰ τοῦ ἐδάφους ἁφῇ), ἡ δὲ Α. Μ. ὁ βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος, ἐσχάτως ὁμιλῶν ἐν Ζακύνθῳ περὶ τῶν ἐκ τῆς γνωστῆς πανωλεθρίας ἐντυπώσεων αὐτοῦ, συνέστησε τοῖς ἁρμοδίοις ἵδια τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ ἐκλιπόντος θάρρους τῶν ἀξίων παντὸς οἰκτου θυμάτων τῆς πανωλεθρίας ἐκείνης.

Ὁποῖα δὲ εἶνε τὰ ἀποτελέσματα τῶν ἐκ τοῦ σεισμοῦ καταστροφῶν, ἰδίᾳ εἰς ἀνθρωπίνους ὑπάρξεις καὶ εἰς οἰκοδομὰς καὶ λοιπά, γενικῶς μὲν ἅπαντες, κατὰ τὸ μᾶλλον ἢ ἧττον γινώσκομεν, εἴτε ἐξ αὐτοψίας, εἴτε καὶ ἐκ τῆς ἀναγνώσεως περιγραφῶν ἢ διηγήσεων προσφάτων γεγονότων, διότι μοιραίως ἡ ἡμετέρα χερσόνησος ὡς καὶ ἡ Μικρὰ Ἀσία ἀνήκει εἰς τὰς μᾶλλον ὑπὸ τοῦ σεισμοῦ δοκιμασθείσας χώρας, μερικώτερον δὲ ἀντιλαμβανόμεθα τούτου μελετῶντες τὴν στατιστικὴν τῶν ἀποτελεσμάτων ἑνὸς τῶν σφοδροτέρων ἐκ τῶν ἐσχάτως γενομένων σεισμῶν, περὶ οὗ ἐλαχίστας βεβαίως, ἕνεκα τῆς ἀποστάσεως, ἔχομεν πληροφορίας, συμβάντος ἐν Ἰαπωνίᾳ, τὴν 16)28 ὀκτωβρ. 1891. Ὁ σεισμὸς οὗτος ἐγένετο περὶ τὴν 6 ½ ὥραν τῆς πρωΐας ἐν τῷ κέντρῳ τῆς μεγίστης τῶν Ἰαπωνικῶν νήσων Honshu (Nippon ἢ Homdo ὑπὸ τῶν ξένων καλουμένης), ἐν διαστήματι δὲ ἑνὸς μόνου λεπτοῦ κατέστρεψεν ἐκ θεμελίων καὶ μετέτρεψεν εἰς τέφραν καὶ ὀπόδον τὰς πολυανθρώπους πόλεις Gifou, Ogaki καὶ Nagoya. Αἱ οἰκοδομαὶ κατηρειπώθησαν καὶ ἐκάησαν ὑπὸ τῶν πυρκαϊῶν, αἱ ὁδοὶ ἐσχίσθησαν, οἱ τηλεγραφικοὶ πάσσαλοι ἀπεσπάσθησαν τοῦ ἐδάφους, αἱ δὲ ῥάβδοι τοῦ σιδηροδρόμου ἐκυρτώθησαν ἑλικοειδῶς, οὕτω δὲ διεκόπη πᾶσα συγκοινωνία τῶν πόλεων τούτων μετὰ τῆς λοιπῆς χώρας ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας. Ὑπὸ τὰ ἐρείπια τῶν οἰκοδομῶν (ὧν αἱ ὁλοσχερῶς καταστραφεῖσαι ἀνέρχονται εἰς 80 000), ἐτάφησαν 7 000 πρόσωπα, ὁ ἀριθμὸς τῶν πληγωθέντων ὑπερέβη τοὺς 100 000, ἡ δὲ ἀξία τῶν ζημιῶν ἐξετιμήθη εἰς πλέον τῶν 100 ἑκατομμυρίων φράγκων!

Ἡ κεντρικὴ τοῦ σεισμοῦ χώρα, ἤτοι ἡ σφοδρότερον πάσης ἄλλης κλονισθεῖσα, ἔχει ἔκτασιν 11 500 τετραγωνικῶν χιλιομέτρων, ἐκ δὲ τῶν μᾶλλον παθουσῶν ἐπαρχιῶν εἶνε αἱ τῶν Gifou καὶ Aili. Τὸ σχῆμα τῆς κεντρικῆς τοῦ σεισμοῦ χώρας εἶνε σχεδὸν ἐλλειψοειδές, οὗτινος ὁ μέγας ἄξων διευθύνεται ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον, αἱ δὲ λοιπαὶ καμπύλαι, αἱ ὁρίζουσαι τὰς ἧττον κλονισθείσας χώρας, εἶνε σχεδὸν συγκεντρικαὶ πρὸς τὴν τῆς κεντρικῆς χώρας. Τούτων ἡ δευτέρα, ἐν ᾗ ἡ ἔντασις τοῦ σεισμοῦ ἦτο λίαν ἰσχυρά, ἔχει ἔκτασιν 46 500 τ. χμ.· ἡ περὶ ταύτην τρίτη, ἐν ᾗ ἡ ἔντασις ἦτο ἰσχυρά, ἔχει ἔκτασιν 54 200 τ. χμ.· τελευταῖον δὲ ἡ τετάρτη, ἐν ᾗ ἡ ἔντασις ἦτο ἀσθενής, ἔχει ἐμβαδὸν 39 700 τ. χμ.· ὥστε, ἐν συνόλῳ, ἡ κλονισθεῖσα ἐπιφάνεια ἀνέρχεται εἰς 251 900 τ. χμ. Καὶ ἡ μεγίστη μὲν ἀπόστασις, εἰς ἣν ἐγένετο αἰσθητὴ ἡ αὐτὴ δόνησις, κατὰ διεύθυνσιν Ν. Δ., ἀνῆλθεν εἰς 800 χμ. (ἐν Kagoshima, ἐν τῇ νήσῳ Kiou-Siou), ἐνῷ, κατὰ τὴν ἀντίθετον διεύθυνσιν ἡ σεισμικὴ δόνησις μετεδόθη εἰς ἀπόστασιν οὐχὶ μείζονα τῶν 500 χμ.

Τὸ φαινόμενον παρηκολούθησαν 36 ἐν ὅλῳ μετεωρολογικοὶ σταθμοί, οὕτω δὲ κατέχομεν σήμερον πολυαρίθμους σημειώσεις, ὁριζούσας τήν τε στιγμὴν τῆς πρώτης δονήσεως, τὴν διεύθυνσιν τοῦ κλονισμοῦ, τὴν διάρκειαν τῆς δονήσεως, ὡς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὴν ἔντασιν τοῦ σεισμοῦ. Οἱ κλονισμοὶ ἐξηκολούθησαν ἐπὶ πολὺ ἐν τῇ κεντρικῇ τοῦ σεισμοῦ χώρᾳ, ἐν δὲ τῷ μετεωρολογικῷ σταθμῷ τῆς Gifou, ἐν ᾗ ὁ σεισμὸς ἔσχε τὴν μεγίστην αὐτοῦ ἔντασιν, ἐσημειώθησαν, ἀπὸ τῆς 16)28 ὀκτωβρίου μέχρι τῆς 29)10 νοεμβρίου, 1360 δονήσεις, ὧν τινες λίαν ἰσχυραί. Ὡς αἰτία δὲ τοῦ μεγάλου τούτου σεισμοῦ φέρεται οὐχὶ ἠφαιστειακή τις ἔκρηξις, ἀλλὰ κίνησις ῥήξεως τοῦ ἐδάφους, κατὰ δὲ τὸν κ. J. Milne, καθηγητὴν τῆς γεωλογίας ἐν τῷ πανεπιστημίῳ τοῦ Tokio, ὁ σεισμὸς οὗτος ἐχαρακτηρίσθη ὑπὸ τῶν καθέτων αὐτοῦ τιναγμῶν, οἵτινες, συνδυαζόμενοι μετὰ τῶν κυματοειδῶν, μετέβαλον τὸ ἔδαφος εἰς μᾶζαν κινουμένην ἐν εἴδει κλυδωνιζομένης θαλάσσης· διότι, ὁμολογουμένως, μεγάλη ὁμοιότης ὑφίσταται μεταξὺ τῶν κυμάτων τοῦ ὠκεανοῦ καὶ τῶν κυματισμῶν τῆς γηΐνης ἐπιφανείας, κατὰ δὲ τὴν ῥοφερὰν στιγμὴν τῆς μεγάλης δονήσεως, τὰ στρώματα τοῦ ἐδάφους κυρτοῦνται καὶ ἐπιπεδοῦνται διαδοχικῶς.

Ἐπιψυλασσόμενοι νὰ ἐπανέλθωμεν εἰς τὸ ζήτημα τοῦτο λεπτομερέστερον, ἰδίᾳ δὲ μερικώτερον νὰ πραγματευθῶμεν αὐτὸ ἐν σχέσει πρὸς τὸν ἐσχάτως ἄρδην κατερειπώσαντα μίαν τῶν ὡραιοτάτων τῆς Μεσογείου νήσων σεισμόν, ὁπλοῦμεν, ἄνευ ἐπιφυλάξεως, ὅτι πρὸς τοῦτο ἀναμένομεν ἀσφαλεῖς καὶ λεπτομερεῖς ἐκθέσεις τῶν ἐπὶ τόπου βεβαίως σπευσάντων ἡμετέρων γεωλόγων, μετεωρολόγων καὶ φυσικῶν ἐν γένει. Ἐὰν δέ, ὅπερ ἀπευχόμεθα, δὲν μετέβησαν εἰσέτι ἐπὶ τόπου πρὸς μελέτην τῶν φαινομένων καὶ πρὸς ἐμψύχωσιν τῶν ἀποτεθαρρημένων κατοίκων τῆς καταστραφείσης νήσου, ἂς σπεύσωσι νὰ μεταβῶσιν ἐκεῖ ὅπου τό τε καθῆκον αὐτῶν ὡς ἐπιστημόνων καὶ αὐτὸ τοῦτο τὸ προσωπικὸν αὐτῶν συμφέρον πρὸ πολλοῦ τοὺς προσκαλεῖ. Διότι ἥκιστα τιμητικὸν βεβαίως δι' ἡμᾶς θὰ εἶνε, ἐὰν ἀναμένωμεν νὰ λάβωμεν ἐπιστημονικὰς ἐκθέσεις περὶ τῶν ἐν Ζακύνθῳ σεισμῶν, μῆνας ὅλους μετὰ τὰ γεγονότα, καὶ παρὰ ξένων, ἐν τῷ μεταξὺ δὲ νὰ ἀρυώμεθα τὰς περὶ τοῦ ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν σπουδαιοτάτου τούτου γεωλογικοῦ γεγονότος εἰδήσεις ἀπὸ τῶν ἐφημερίδων, αἵτινες, ὡς μὴ οἰκειοποιούμεναι τοῦ τίτλου ἐπιστημονικῶν δημοσιευμάτων, οὐδόλως βεβαίως εὐθύνονται διὰ τὰς ἐν αὐταῖς ἀναγραφομένας ἐνίοτε ἀνακριβεῖς ἢ καὶ ἀντιφατικὰς εἰδήσεις. Γνωστὸν δὲ ὅτι, ἀφ' ἑνὸς μὲν ὑπάρχουσι ζητήματα εἰδικὰ ἐξερχόμενα τοῦ κύκλου τῶν ἡμερησίων πολιτικῶν φύλλων, ὑπερβαίνοντα δὲ καὶ τὰς δυνάμεις τῶν μὴ ἐπιστημόνων ἀνταποκριτῶν τῶν φύλλων τούτων, ζητήματα, ὧν ἡ διεκπεραίωσις ἀπαιτεῖ τὸν χειρισμὸν ὀργάνων εἰδικῶν, κτλ., ἀφ' ἑτέρου δὲ ὅτι ἡ ἀποχὴ τῶν ἡμετέρων ἐπιστημόνων ἀπὸ τῆς μελέτης τῶν ἐν τῷ κύκλῳ τῆς δράσεως αὐτῶν γεγονότων ζημιοῖ μὲν σπουδαίως τὴν ὅλην ἐπιστήμην, ἀποστερεῖ δὲ καὶ αὐτοὺς μοναδικῆς ἴσως περιστάσεως, ὅπως καὶ αὐτοὶ δοξασθῶσι καὶ τὸ ὄνομα τῆς ἑλληνικῆς ἐπιστήμης πέραν τῶν στενῶν ὁρίων τῆς συνήθους δράσεως αὐτῶν καταστήσωσι γνωστόν.

ΗΛ. Γ. ΒΑΛΣΑΜΑΚΗΣ.

ΔΡΑΜΑΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

ΘΕΑΤΡΟΝ ΒΕΡΔΗ.—Ὁ Ἀγαπητικὸς τῆς Βοσκοπούλας, ἰδύλλιον εἰς πράξεις πέντε, ὑπὸ Δημ. Κορομηλᾶ, μέλος Ἀθήνης.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐδιδάχθη πρῶτον μὲν ἐνταῦθα, ἐν τῷ Θεάτρῳ Βέρδη, εἶτα δὲ καὶ ἐν Ἀθήναις νέον ἔργον τοῦ ἑκατοντάδα καὶ πλέον δραματικῶν ἔργων γράψαντος μέχρι τοῦ νῦν κ. Δ. Κορομηλᾶ, τοῦ ἐξ ἄλλου μάλιστα αὐτοῦ ἔργου, τῆς Τύχης τῆς Μαρούλας, ἐν τῷ τοῦ θεάτρου κόσμῳ γνωστοῦ γενομένου. Τὸ νέον ἔργον τοῦ πολυγράφου τούτου ὁμοεθνοῦς δραματοποιοῦ ἐπιγράφεται: Ὁ Ἀγαπατικὸς τῆς Βοσκοπούλας, ἐδιδάχθη δ' αὖθις ἐν τῇ ἡμετέρᾳ πόλει δις ἤδη ἐν τῷ πρώτῳ τῆς διαπλάσεως αὐτοῦ θεάτρῳ. Περὶ αὐτοῦ δὲ κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἔν τε τῇ τοῦ Βύζαντος πόλει καὶ ἐν τῇ τῆς Παλλάδος ἱκανὰ ἐγράφησαν, ἄλλων μὲν λίσανον κατόντων τῷ ποιητῇ, ἄλλων δὲ καὶ κριτικῶς τὸ ἔργον διεξερχομένων, ὅπερ ἁρμόζει περὶ φιλολογικῶν ἔργων προκειμένου, διότι, ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει, οὐχὶ ὁ λόγος περὶ ἀτόμων, ἀλλὰ περὶ τῶν πνευματικῶν προϊόντων αὐτῶν. Ὅσῳ δὲ μείζων ἡ σημασία αὐτῶν καὶ ἀξία, τόσῳ καὶ ὁ περὶ αὐτῶν λόγος εἰδικώτερος ἔσται. Τὸ νέον τοῦτο ἔργον τοῦ κ. Δ. Κορομηλᾶ κέκτηται φιλολογικὴν ἀξίαν, ἄνευ τῆς κακῶς ἀπό τινος χρόνου προστιθεμένης τοῖς τοιούτοις μουσικῆς, ἥτις ἐν πολλοῖς τὴν ἀξίαν ταύτην μειοῖ, ἔστι δέ, ὡς ὀρθῶς ἐπιγράφει αὐτὸ ὁ ποιητής, ἰδύλλιον, ἀναπολοῦν ἐν τῇ μνήμῃ ἡμῶν, ἂν μὴ τὰ τῆς κλασικῆς ἀρχαιότητος τοιαῦτα, ἅπερ ἰδιαίτατα ἐπὶ ἀφελείᾳ καὶ χάριτι διακρίνονται, τὰ δραματικὰ βουκολικὰ (les pastorales dramatiques) τοῦ δεκάτου ἕκτου καὶ δεκάτου ἑβδόμου αἰῶνος, οἷα τὰ τοῦ Hardy, ὃς πέντε τοιαῦτα ἔχει τὸν Ἀλφαῖον (1605), τὸν Ἀλκαῖον (1660), τὴν Κόριναν (1614), τὸν Νικητὴν ἔρωτα (1618), τὸν Θρίαμβον τοῦ ἔρωτος (1623), τοῦ ἐπὶ χάριτι ὕψους διακρινομένου Racan, τοῦ ἐπὶ τῇ εὐφρα-

δεία ἐν τῷ πάθει διαπρέποντος Mairot, τοῦ ὄντως ἀναδείξαντος τὸν ἀφελῆ ἔρωτα (amour ingénu). Ἰδοὺ στίχοι τῆς *Sylvie* αὐτοῦ ἐκφράζοντες ἣν αἰσθάνονται χαρὰν δύο ἐρῶμενοι, μόνοι διαλεγόμενοι ἐν τερπνῷ χώρῳ, ἐπαυξάνοντι τὴν χαρὰν αὐτῶν, στίχοι οὓς παραβάλλει ὁ Saint-Marc Girardin πρὸς στίχους τοῦ *Cid d'Andalousie* τοῦ Lebrun καὶ τοῦ *Hernani* τοῦ Hugo. Ἡ Συλβία λέγει τῷ ἐραστῇ αὐτῆς·

. . . Voici le lieu le plus charmant
Que je puisse trouver.

ΘΗΛΑΜΕ

Je crois que sa beauté lui vient de ta présence,
Que tes yeux seulement le font gai comme il est,
Que c'est par ta beauté que la sienne me plaît.
. . . . . .

Ἀλλ' οὐδόλως πρόκειται ἐνταῦθα περὶ ἀναλύσεως τοῦ ἔργου τοῦ Mairet. ὡς οὐδόλως θὰ παρατάξωμεν ἐν τῇ σειρᾷ τῇδε τὰ ὀνόματα τῶν ἄλλων ὁμοίων αὐτῷ δραματικῶν μέχρι Μολιέρου, διότι τοῦτο θὰ ἐμήκυνε τὸν λόγον, ἡμῖν δὲ οὐδ' ἔνεστιν οὐδ' ἔξεστι, χώρου τε καὶ χρόνου λείποντος, νὰ προθῶμεν εἰς τοῦτο, παρεθέμεθα τοὺς ἀνωτέρω στίχους ὅπως φανερώσωμεν ὅτι ἡ pastorale dramatique (βουκολικὴ δραματική) ἐνεῖχε πολλὰς καλλονὰς ἐν τῇ ποιήσει καὶ τῷ ὕφει, καλλονάς, αἵτινες σπανίζουσιν ἀτυχῶς λίαν ἐν τῷ καλῷ ἔργῳ τοῦ κ. Κορομηλᾶ, περὶ οὗ κυρίως πρόκειται. Προβαίνοντες δὲ εἰς τὸν περὶ τούτου λόγον ὁμολογοῦμεν ὅτι ἡ ἔλλειψις τοῦ εἰδυλλίου ἐντύπου δυσχερὲς τὸ ἔργον ἡμῶν ποιεῖ, ἠναγκασμένων ἀπὸ μνήμης τὰ πάντα νὰ ἐκθέτωμεν, ἐφ' ᾧ καὶ ἐπιψυλασσόμεθα, τούτου ἐκδοθέντος, νὰ συμπληρώσωμεν τὰ ἤδη συντιθέμενα ἐνταῦθα.

Ἤδη κατατάξαντες τὸ ἔργον, ὅπερ ἐκ τούτου φανεροῦται ὅτι οὐδαμῶς τραγῳδία τυγχάνει ὄν, καὶ ἑπομένως ἀναζήτησις ἐν αὐτῷ τῶν διὰ τοῦ περιφήμου ὁρισμοῦ τοῦ Ἀριστοτέλους «Ἔστιν οὖν τραγῳδία μίμησις πράξεως σπουδαίας καὶ τελείας, μέγεθος ἐχούσης· ἡδυσμένῳ λόγῳ, χωρὶς ἑκάστου τῶν εἰδῶν ἐν τοῖς μορίοις· δρώντων, καὶ οὐ δι' ἀπαγγελίας· δι' ἐλέου καὶ φόβου περαίνουσα τὴν τῶν τοιούτων παθημάτων κάθαρσιν» διατυπουμένων ἀδύνατος. Ἀλλὰ χορήσωμεν εἰς σύντομον ἔκθεσιν τῆς ὑποθέσεως.

Γνωστόν ἐστι τοῖς πᾶσι τὸ τοῦ ἐκ τῆς φάλαγγος ἐκείνης, τῆς ἐκλειπούσης, εἰ μὴ ἐκλειψάσης ᾧεῦ! τῶν ἐνθέων ποιητῶν Γεωργίου τοῦ Ζαλοκώστα χάριεν ποιημάτιον τῆς Βοσκοπούλας:

Μία βοσκοπούλ' ἀγάπησα μία ζηλεμένη κόρη.

Τὸ ποιημάτιον τοῦτο παρέσχε τὴν ὑπόθεσιν τῷ κ. Κορομηλᾷ, ὅστις ἀνέπτυξεν αὐτήν, ἐκτείνας τὸν ἀφελῆ καὶ ἀθῶον ἔρωτα τοῦ ἀγαπητικοῦ ἐκείνου τῆς Βοσκοπούλας, ὅστις πλανηθεὶς ἐπὶ ἔτη ἐπανευρίσκει τὴν Βοσκοπούλαν αὐτοῦ. Ὁ Μῆτρος, οὕτως ὀνομάζεται ὁ ἀγαπητικὸς τῆς Μάρως (Βοσκοπούλας), καὶ περ ἀπορριφθεὶς ὑπ' αὐτῆς, ὑπανδρευθείσης ἄλλον, ἐμμένει ἐν τῷ ἔρωτι αὐτοῦ τῷ ἀδόλῳ καὶ εἰλικρινεῖ. Διατρέχει ὄρη καὶ βουνά, ὁ δὲ νοῦς αὐτοῦ πάντοτε πρὸς ἐκείνην ἦν προσηλωμένος, «δὲν ἐξέχανε ποτὲ τὸ φίλημά της». Ἡ Μάρω συζευχθεῖσα, ὡς εἴπομεν, ἀπέκτησε κόρην, ἥν, ὅτε ἡ ὑπόθεσις τοῦ ἔργου συμβαίνει, φέρεται εἰκοσαέτις. Εἴκοσι λοιπὸν παρῆλθον ἔτη ἀπὸ τοῦ γάμου τῆς Μάρως, τῆς κυρᾶς Στάθαινας, ἀλλ' ἐν τῷ μεταξὺ αὕτη ἐγένετο χήρα. Ὁ Μῆτρος, μετὰ πολλὰς περιπλανήσεις, πάντοτε μελαγχολικὸς ὅσῳ καὶ εὐγενής, ἔστιν ὅτε δὲ καὶ ἱππότικός, ἐξ οὗ φαίνεται ἡ ἐπίδρασις ἐπὶ τοῦ κ. Κορομηλᾶ τῆς βουκολικῆς δραματικῆς τῆς Ἀγγλίας καὶ Ἱσπανίας, τῆς ἱππότικῆς, ἐλλειπὴς δὲ κατά τι τῆς ἀφελείας καὶ χάριτος τῶν ὀρεινῶν τῆς Ἑλλάδος καὶ τῆς ἀπαιτουμένης ἐν εἰδυλλιακῷ ἔργῳ, ἔρχεται εἰς ὃ ᾤκει χωρίον ἡ Μάρω, γνωστὴ ὡς κυρὰ Στάθαινα. Αὐτόθι, πρῶτον συναντᾷ τὴν θυγατέρα αὐτῆς Κρουστάλλω, ἐπὶ κάλλει πεφημισμένην καθ' ὅλον τὸ χωρίον, παρὰ τὴν βρύσιν ἐξαπλωμένην, αὕτη δ' ἐπαναφέρει εἰς τὴν μνήμην αὐτοῦ τὴν Μάρω, πρὸς ἣν ὡμοίαζεν, αἰσθάνεται συμπάθειαν καὶ κλίσιν πρὸς αὐτήν, ἐφ' ᾧ καὶ δωρεῖται αὐτῇ χρυσοῦν σταυρὸν μετ' ἀλύσεως, ἣν περὶ τὸν τράχηλον ἔφερεν. Ἡ σκηνὴ αὕτη τῆς συναντήσεως ἔχει χάριν καὶ εἶνε λίαν καλὴ καὶ τῷ ἔργῳ προσήκουσα. Ἡ κόρη ἠγάπα ἄλλον, ποιμένα ἐπίσης, τὸν Λιάκον, γενναῖον ὡς ὁ Μῆτρος, ὃν ἔσωσεν οὗτος ἀπὸ βεβαίου θανάτου, πεσόντα ἐν τῷ ποταμῷ κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ εἰς τὸ χωρίον. Τὸν ἀμοιβαῖον τοῦτον ἔρωτα μανθάνει ἡ κυρὰ Στάθαινα, συλλαβοῦσα τὸν νέον ἀσπαζόμενον τὴν κόρην ἐν αὐτῇ τῇ οἰκίᾳ αὐτῆς. Τότε ἀποφασίζει νὰ ὑπανδρεύσῃ αὐτήν, ἐπικαλεῖται δὲ ἐπὶ τούτῳ τὴν συνδρομὴν τοῦ Γέρω Χρόνη, θείου αὐτῆς. Μετά τινα μετ' αὐτοῦ σύσκεψιν, μετ' ἐνθουσιασμοῦ ἀποδέχεται νὰ προτείνωσιν εἰς γάμον τὴν Κρουστάλλω τῷ Μήτρῳ, ὁ δὲ Γέρω-Χρόνης ἀναλαμβάνει νὰ ποιήσῃ πρὸς αὐτὸν τὰ κατάλληλα διαβήματα. Ἐνῷ δ' ἀπέρχεται οὗτος, διέρχεται τῆς οἰκίας ὁ Μῆτρος· ὁ Χρόνης σπεύδει καὶ καλεῖ αὐτὸν νὰ εἰσέλθῃ εἰς τὸν οἶκον τῆς ἀνεψιᾶς αὐτοῦ. Ὁ Μῆτρος ἔρχεται, καὶ εἰρίσκεται οὕτω ἔναντι τῆς Μάρως, ἣν οὐδαμῶς μὲν αὐτὸς ἀναγνωρίζει, ἀναγνωρίζει ὅμως αὐτὸν ἡ Μάρω, μὴ ἀποκαλυφθεῖσα δὲ δηλοῖ ὅτι καὶ ἄλλοτε εἶδε τὸν Μῆτρον καὶ ὅτι τὴν φωνὴν αὐτοῦ ἀναγνωρίζει ἔτι. Ὁ Μῆτρος τότε δηγεῖται οὕτως εἰπεῖν τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ ἄδων τὸ ᾆσμα τῆς Βοσκοπούλας. Ἐνῷ δὲ ὁ ἀκροατὴς βεβαίως περιμένει τὴν λύσιν, περιμένει νὰ ἴδῃ ριπτομένην τὴν Μάρω εἰς τὸν τράχηλον αὐτοῦ καὶ ἀποκαλυπτομένην, ὁ κ. Κορομηλᾶς παρουσιάζει αὐτὴν μὲν μὴ πράττουσαν τοῦτο χάριν τῆς κόρης αὐτῆς,—διατί;— τὸν δὲ Μῆτρον ἐξακολουθοῦντα ἔτι μεθ' ὅλα τὰ παρεχόμενα ἀκουσίως ὑπὸ τῆς Μάρως σημεῖα μὴ ἀναγνωρίζοντα αὐτήν, καὶ ταῦτα μετὰ εἰκοσαετίαν, τὸ δὲ πράγμα προβαίνει ἔτι περαιτέρω κατὰ τὴν τελευταίαν πρᾶξιν. Ὁ Μῆτρος ἀρνεῖται νὰ νυμφευθῇ τὴν Κρουστάλλω, ἐμμένων εἰς τὸν πρῶτον αὐτοῦ ἔρωτα. Ἡ Μάρω ὅμως οὐν ἀπελπίζει, ἐπιδιώδιόν τι δὲ ἔρχεται ἐπικαίρως εἰς ἐπικουρίαν αὐτῆς. Ὁ Λιάκος, οὗ, ὡς εἴπομεν ἔσωσε τὴν ζωὴν ὁ Μῆτρος, ἔρχεται πρὸς αὐτὸν κομίζων τὸν σταυρόν, ὃν ἐδωρήσατο τῇ Κρουστάλλῳ, ἐπιστρεφόμενος αὐτόν, καὶ λέγει ὅτι ἡ Κρουστάλλω ἔχει τὴν καρδίαν αὐτῆς ἤδη διατεθειμένην. Ὁ Μῆτρος οὐν δέχεται τὴν ἐπιστροφήν, ἀλλὰ πέμπει αὐθις τὸ δῶρον τῇ Κρουστάλλῳ δι' ἑνὸς τῶν ποιμένων, ἅμα δὲ ὁ Μῆτρος, ἐξοργισθεὶς ἐκ τῶν κατ' αὐτοῦ ἀπειλῶν τοῦ Λιάκου, πέμπει ἀνθρώπους ὅπως ἀγγείλωσι τῇ κυρᾷ-Στάθαινᾳ ὅτι ὁ Μῆτρος ἀρραβωνίζεται τὴν Κρουστάλλω. Ὁ Λιάκος κατὰ τὸν διαταχθέντα χρόνον ἔρχεται ἐξωργισμένος καὶ οὐ μόνον ἀπειλεῖ, ἀλλὰ καὶ τὴν μάχαιραν ὑψοῖ κατὰ τοῦ εὐεργέτου αὐτοῦ. Καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀποδείκνυται μέχρι τινὸς ἡ τοῦ ἔρωτος ἰσχύς, τοῦ κυριωτάτου τούτου στοιχείου τῆς ρωμαντικῆς ποιήσεως, ἀλλ' ἅμα καὶ παραδαλεύεται ὁ χαρακτὴρ τοῦ Μήτρου ὁ εὐγενὴς καὶ ἱππότικός. Ὁ Μῆτρος ἐρῶν, νομίζομεν, συμφώνως τῷ ἀποδοθέντι χαρακτῆρι, ὅτε ὁ Λιάκος δηλοῖ αὐτῷ τὸν ἔρωτα αὐτοῦ τὸν ἀθῶον, δὲν ὤφειλε νὰ ἐξοργισθῇ, παντάπασι δὲ νὰ λάβῃ ἐπιθετικὴν στάσιν κατὰ τοῦ Λιάκου, ἀλλά, καθ' ἣν στιγμὴν ἐκεῖνος φανεροῖ πρὸς αὐτὸν ὅτι ἡ καρδία τῆς Κρυστάλλως ἦν αὐτῷ δεδομένη, ἔδει μᾶλλον, κατὰ τὸν εὐγενῆ εὐγενῶς ἐρῶντος ἀνδρὸς χαρακτῆρα, ν' ἀναλογισθῇ τοῦ ἔρωτος αὐτοῦ, τῶν παθῶν αὐτοῦ πρὸς ἀνεύρεσιν ἐκείνης καὶ ἀποστρέφων τὸ πρόσωπον σύννους νὰ καταλίπῃ τὸν Λιάκον, τὸν ἐν τῇ αὐτῇ θέσει πρὸς αὐτὸν ὄντα, διότι καὶ οἱ δύο ὑφίστανται πολλὰ χάριν τοῦ ἔρωτος. Ὁ χαρακτὴρ τοῦ Μήτρου διατάσσοντος νὰ ἀγγελθῇ τῇ κυρᾷ Στάθαινᾳ ὅτι νυμφεύεται τὴν θυγατέρα αὐτῆς, ἦν ἄλλως ἁπλῶς συνεπάθησεν ἕνεκα τῆς ὁμοιότητος πρὸς τὴν μητέρα, ἣν ἠγάπα, πρὸς ἐκδίκησιν κατὰ τοῦ Λιάκου, ἡ ὀργὴ τοῦ Μήτρου καὶ ἡ διὰ τῆς μαχαίρας καὶ λόγων αὐστηρῶν, ἀντικειμένων πρὸς τὸν ὡς ἐκ τῆς καταστάσεως χλακὼν καὶ μελαγχολικὸν καὶ πρωταγωνιστοῦντος προσώπου, ἀδικεῖται. Ἡ οἰκονομία ἠδύνατο ἄλλως νὰ διατεθῇ καὶ τὸ ἔργον οὕτω καὶ μᾶλλον σύντομον, ὡς τὸ νεώτερον θέατρον ἀπαιτεῖ, νὰ καταστῇ.

Πρὸ τῆς διαγωγῆς ταύτης τοῦ Μήτρου ὁ Λιάκος ἐπελπίζει καὶ σπαίδει πρὸς τὴν μητέρα αὐτοῦ καὶ ἀνακοινοῦται αὐτῇ ταύτην, αὕτη δὲ παρηγορεῖ αὐτόν. Ἡ σκηνὴ εἶνε λίαν καλή. Ἡ μήτηρ, κυρὰ Γιάνναινα, μεταβαίνει παρὰ τῇ μητρὶ τῆς Κρουστάλλως καὶ ἐκλιπαρεῖ τῆς χεῖρα τῆς θυγατρὸς αὐτῆς ὑπὲρ τοῦ υἱοῦ αὐτῆς, ὅτε τὰ στέφανα καὶ τὰ ἄλλα γαμήλια ἦσαν ἕτοιμα, ὅπως τελεσθῇ ὁ μετὰ τοῦ Μήτρου γάμος αὐτῆς. Ἡ κυρία Στάθαινα ἀρνεῖται, ἡ δὲ κυρὰ Γιάνναινα ἀληθῶς φοβερὰν ἀπαγγέλλει κατάραν, ἥτις ἐστὶ καὶ ὁ ἀπὸ μηχανῆς θεός. Ἡ κυρὰ Στάθαινα ἐν ὅσῳ ἡ κατάρα ἀπέβλεπεν αὐτὴν ὑπέφερε τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὅτε ἐπεξετάθη καὶ ἐπὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς, τότε ἐξεγείρεται ἡ μητρικὴ στοργή, ὅπερ ὡραῖον, δέεται δὲ τῆς καταρωμένης νὰ φεισθῇ τῆς θυγατρός, ἀλλ' αὕτη μένει ἀκαμπτος.

Τούτου ἕνεκα ἡ κυρὰ Στάθαινα ἀπαφασίζει νὰ μὴ τελέσῃ τὸν γάμον μετὰ τοῦ Μήτρου, ἐφ' ᾧ καὶ ἀνατίθησι τὴν ἀνακοίνωσιν τοῦ πράγματος τῷ Χρόνῃ. Τούτου ὅμως μηδὲν κατορθώσαντος, αὐτὴ αὕτη ἀνεδέχεται νὰ ὁμιλήσῃ περὶ τοῦ πράγματος τῷ Μήτρῳ. Ἐνταῦθα, τῆς κυρᾶς Στάθαινας ὁμιλούσης τῷ Μήτρῳ περὶ τῆς Μάρως του, ὁ Μῆτρος ἐξακολουθεῖ νὰ μὴ ἀναγνωρίζῃ αὐτήν, ἐνῷ πολλάκις φανεροῦται σχεδὸν αὐτῇ. Οἷα fatalité! Ἐπὶ τέλους ἀναγνωρίζει αὐτὴν ἐκ τοῦ ᾄσματος, ῥίπτεται εἰς τὸν τράχηλον αὐτῆς, τέλος πάντων! καὶ ἡ λύσις ἐπέρχεται, τοῦ Μήτρου λαμβάνοντος σύζυγον τὴν ἀρχαίαν αὐτοῦ ἐρωμένην καὶ τοῦ Λιάκου, ὃν οὐ μόνον συγχωρεῖ ἀλλὰ καὶ προικίζει ὁ Μῆτρος, τοῦτο καλόν, τὴν Κρουστάλλω.

Τοιαύτη ἐν συντόμῳ ἡ ὑπόθεσις· περὶ τῆς γλώσσης δὲ προκειμένου παρατηρητέον ὅτι αὕτη οὐχὶ πάντοτε ἁρμονικὴ τυγχάνει οὖσα, λέξεις δέ τινες ἠδύναντο νὰ ἀναπληρωθῶσι δι' ἄλλων. Ἡ ποίησις ἐνέχει ὡραιότητας, ἀλλὰ οὐχὶ ἐν πᾶσιν ἀποπνέει τὴν ἀφέλειαν καὶ γλυκύτητα τῆς ὀρεινῆς τοιαύτης, ἥτις ἐν πολλοῖς δημοτικοῖς ᾄσμασιν ἄφθονος ὑπάρχει καὶ ἀνάλογος πρὸς τὸν γλυκὺν οὐρανὸν τῆς Ἑλλάδος, τὸν τόπον τῶν εἰδυλλίων. Δράσις κυρίως οὐχ' ὑπάρχει, οὐδὲ ποικιλία, ἀλλὰ σκηναί τινες ὡραιόταται, τὴν πεῖραν τοῦ κ. Κορομηλᾶ ἀποδεικνύουσαι, ὅστις ὁμολογουμένως εἰργάσθη καὶ ἐργάζεται ὑπὲρ τοῦ θεάτρου, πολλὰ συντάξας ἔργα. Καθόλου δὲ τὸ ἔργον δύναται τις εὐχαρίστως νὰ ἴδῃ πολλάκις, καλῶς μάλιστα, μεμετρημένως ἰδίᾳ καὶ καλλιτέχνως διδασκόμενον, τῆς mise en scène ἐπίσης καταλλήλως γιγνομένης, ὥστε τέρπειν τοὺς θεατάς.

ΟΔ. ΑΝΔΡΕΑΔΗΣ.

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ

Αἱ ἐν Βερολίνῳ πρὸς τὸν διάδοχον τοῦ ῥωσικοῦ θρόνου φιλοφρονήσεις, αἱ προκαλέσασαι τοσοῦτον ἀνὰ πᾶσαν τὴν Εὐρώπην πάταγον, ἀποτελοῦσι καὶ πάλιν τὸ σπουδαιότερον θέμα τῶν πολιτικολόγων, ἀγωνιζομένων νὰ διδῶσιν ὁποῖά τινα ὑπολανθάνουσιν ἐν ταῖς εἰρημέναις φιλοφρονήσεσι καὶ ἐν ταῖς ἀνταλλαγείσαις ἐγκαρδίοις ὄντως προπόσεσι τοῦ τε αὐτοκράτορος Γουλιέλμου καὶ τοῦ τσάρεβιτς. Ὡς πρῶτον ἀποτέλεσμα τῆς βαθείας τῶν πολιτικολόγων μελέτης δύναται νὰ θεωρηθῇ ἡ διάψευσις τῆς θρυλουμένης ῥωσογερμανικῆς προσεγγίσεως καὶ ἡ ἀνατροπὴ τῶν ἐπὶ ἀμμωδῶν βάσεων ἀνοικοδομηθέντων οἰκοδομημάτων περὶ νέας ἀμέσου συνεντεύξεως τοῦ εἰρηνεύου αὐτοκράτορος μετὰ τοῦ τσάρου ἐν πολωνικῇ μάλιστα πόλει, πρὸς ἀνασκευὴν οὕτω τῆς κρατούσης ἐν Ῥωσίᾳ ἰδέας ὅτι ἡ Γερμανία πολλὰ τὰ κακὰ βυσσοδομεῖ ἐν Πολωνίᾳ ἢ ὅτι τὰ πάντα ἀπεργάζεται ἵνα τὴν ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ θέσιν τῆς μεγάλης τοῦ Βορρᾶ δυνάμεως κλονήσῃ. Δικαίως ἄρα ἐν τῇ σελίδι ταύτῃ ἐλέχθη ὅτι τὰ ἐπὶ τῇ παρουσίᾳ τοῦ μεγάλου δουκὸς Νικολάου ἐν Βερολίνῳ κατά τε τοὺς γάμους τῆς πριγκιπίσσης τῆς Πρωσίας Μαργαρίτας καὶ τὴν ἐπετηρίδα τῶν γενεθλίων τοῦ ἀδελφοῦ αὐτῆς καὶ αὐτοκράτορος θρυλουθέντα περὶ ἀνασυνδέσεως τῶν πατροπαραδότων τῶν δύο αὐτοκρατοριῶν σχέσεων, ἃς ὑπηνίξατο ὁ ἔγγονος Γουλιέλμου τοῦ Α' κατὰ τὴν ὑπὲρ τοῦ τσάρου πρόποσιν, ἀνάγκη νὰ θεωρηθῶσιν ὡς πρόωρα καὶ ὡς χρήζοντα ἑπομένως μεγάλης ἐπιψυλάξεως. Οἱ ἐν Πετρουπόλει πεῖραν ἤδη λαβόντες τῆς πολιτείας τῶν ἐν Βερολίνῳ, νοσφισαμένων οὕτως εἰπεῖν τὴν ῥωσικὴν φιλίαν ἐπὶ ἰδίᾳ ἀποκλειστικῶς ὠφελείᾳ καὶ ἐν πρώτῃ εὐκαιρίᾳ ἀγωνισαμένων νὰ περιστείλωσιν τὴν ἐπέκτασιν τῆς ἐπιρροῆς τοῦ ἀνακτοβουλίου Πετρουπόλεως, οὐδέποτε νὰ συναινέσωσιν δύναται εἰς τὴν πολιτείαν τοῦ πρίγκιπος Γορτσακώφ, ὅστις ἀληθῆ ἐκλαμβάνων τὰς διαβεβαιώσεις τοῦ σιδηροῦ ἀρχιγραμματέως, ἐλεύθερον μὲν ὑγκατέλειπε τῷ

τῆς ἐνεργείας στάδιον εἰς τὴν Γερμανίαν τοῦ Βισμαρκ καὶ τοῦ Μόλτκε, ἀλλ' ἔβλεπε βραδύτερον τὴν ἀμοιβὴν τῆς ὑπηρεσίας ταύτης ἐν τῇ ταπεινώσει τῆς Ρωσίας ἐν τῷ βερολινείῳ συνεδρίῳ, ὅπου αὕτη ἀπὸ ἐνάγοντος ἐναγομένου θέσιν κατελάμβανε. Ἐὰν μὴ οὕτω εἶχε τὸ πρᾶγμα, οὐδέποτε βεβαίως ἡ ἐν τῇ γερμανικῇ πρωτευούσῃ παρουσία τοῦ διαδόχου τοῦ ρωσικοῦ θρόνου ἤθελε μείνει ἄγονος οὐδ' ἤθελον τὰ ρωσικὰ κυβερνητικὰ φύλλα διακηρύξει διαρρήδην ὅτι ἐπὶ τῶν σχέσεων τῶν δύο κρατῶν οὐδεμία ἐνησκήθη ἐπίδρασις, ἁπλῶς δὲ καὶ μόνον ἐπερρώσθησαν αἱ σχέσεις τῶν δύο αὐλῶν. Καὶ ναὶ μὲν προστίθεται καὶ ὅτι ὁ τῆς εἰρήνης ἀγὼν οὐκ ὀλίγα προσεκτήσατο ἐκ τῶν ἐν Βερολίνῳ γενομένων, ἀλλὰ τοῦτο λέγεται ἐξ ἁπλῆς ἀδροφροσύνης πρὸ τῶν ἐν τῇ πρωτευούσῃ ταύτῃ ἀνταλλαγεισῶν φιλοφρονήσεων καὶ ἐκ τῆς ἰδέας τοῦ μὴ διασπᾶσαι τὴν κρατοῦσαν ἁρμονίαν ἐν τῇ ἐκθειάσει τοῦ εἰρημένου ἀγῶνος, καίτοι ἄλλα λέγονται καὶ ἄλλα πράττονται, ἄλλως τε δὲ ἡ ἐλαχίστη πρὸς τοιαύτην διεύθυνσιν κλίσις τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ἀπᾴδει πρὸς τἀζωτικὰ συμφέροντα τῆς αὐτοκρατορίας τῶν τσάρων, ἧς ἡ ὑπερέχουσα νῦν ἐν Εὐρώπῃ θέσις ὀφείλεται κατὰ μέγα μέρος εἰς τὴν γαλλορωσικὴν προσέγγισιν, τὴν ἀφαιρέσασαν τὴν Γερμανίαν τὸ κέντρον τῆς εὐρωπαϊκῆς πολιτικῆς καὶ μεταθέσασαν αὐτὸ εἰς Πετρούπολιν. Τοῦτο πληρέστατα καταδεικνύεται ἐκ τῆς γλώσσης τῶν κυριωτέρων ὀργάνων τοῦ ρωσικοῦ τύπου, ἐξυμνησάντων πάντοτε τὰ ἀγαθὰ ἀποτελέσματα τῆς συμμαχίας ταύτης καὶ διὰ σπουδαίων ἐπιχειρημάτων ἀνατρεψάντων τοὺς διϊσχυρισμοὺς τῶν διαταθέντων ὅτι τὰ ἐν Γαλλίᾳ ἐσωτερικὰ ζητήματα καὶ ἰδίᾳ τὸ σκάνδαλον τοῦ Παναμᾶ μικρὸν ἐπιδρῶσιν ἐπὶ τῆς φιλίας τῶν δύο κρατῶν συνεπείᾳ τῆς ἀμοιβαιότητος καὶ τῆς ταὐτότητος τῶν συμφερόντων αὐτῶν.

Ἀλλ' ἀνάγκη νὰ ἐξευρεθῇ καὶ τρόπος ἑρμηνείας τῆς ἐν Βερολίνῳ θερμοτάτης δεξιώσεως τοῦ Νικολάου Ἀλεξανδροβίτς, καὶ ὡς τοιαύτη κρίνεται ἡ δικαιολογία τῶν πρὸς τὸν τσάρεβιτς φιλοφρονήσεων διὰ τοῦ πόθου τῶν δύο κρατῶν περὶ ἀνασυνδέσεως τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων. Ἐντεῦθεν ὁ ἐν τῇ τύπῳ Πετρουπόλεως καὶ Βερολίνου πάταγος περὶ τοῦ ἐμπορικοῦ ζητήματος, ὅστις ὅμως δὲν φαίνεται συνᾴδων πρὸς τὸν ἐπιδιωκόμενον σκοπόν, διότι ἑκατέρωθεν προβάλλονται ἀντεγκλήσεις ὑπὸ τὴν ἔποψιν τῆς ἀνάγκης τῶν ἐμπορικῶν συναλλαγῶν καὶ οὕτως ἀντὶ βελτιώσεως βλάβην ὑφίστανται αἱ ἐμπορικαὶ σχέσεις τῶν δύο κρατῶν. Βαθέως οὐχ ἧττον ἐξεταζομένου τοῦ πράγματος δυνατὸν εἰπεῖν ὅτι οἱ ἐν Βερολίνῳ, καίπερ διατεινόμενοι ὅτι δὲν ἔχουσιν ἀνάγκην τῶν ρωσικῶν προϊόντων, λυποῦνται ἐνδομύχως ἐπὶ τῇ ἀποτυχίᾳ τῶν γινομένων σχετικῶν διαβημάτων ὡς ἐξάγεται καὶ ἐκ τοῦ διϊσχυρισμοῦ ὅτι ἡ μετὰ τῶν συμμάχων κρατῶν συνομολογία ἐμπορικῶν συνθηκῶν μικρὸν ὠφέλησε τὸ ἐμπόριον τῆς γερμανικῆς αὐτοκρατορίας τὴν δὲ παραμυθίαν ἀναζητοῦσιν ἐν τῇ ἀνασκευῇ τῶν θρυλουμένων περὶ ἐνισχύσεως τῶν γαλλορρωσικῶν δεσμῶν διὰ νέων ἀμοιβαίων φιλοφρονήσεων, ὧν τὴν πρωτοβουλίαν λαμβάνει θεῖον ἡ κυβέρνησις τοῦ τσάρου διὰ τῆς ἀποστολῆς τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου εἰς Παρισίους καὶ διὰ τοῦ κατάπλου τῆς εἰς Σικάγον προωρισμένης ἐπὶ τῇ ἐκεῖ παγκοσμίῳ ἐκθέσει μοίρας τοῦ ρωσικοῦ στόλου εἰς γαλλικὸν λιμένα.

Καὶ τὸ στρατιωτικὸν δὲ ζήτημα οὐ μικρὸν καὶ αὐθις προκαλεῖ πάταγον ἐπὶ ταῖς ἐν Γερμανίᾳ καταβαλλομέναις προσπαθείαις πρὸς ἐπιψήφισιν τοῦ περὶ διετοῦς θητείας νομοσχεδίου, ὅπερ ζωηροτάτας προκαλεῖ συζητήσεις ἐν τῇ σχετικῇ ἐπιτροπῇ τοῦ γερμανικοῦ κοινοβουλείου. Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ ὑπεραλπείου κόμματος διατείνονται ὅτι ἡ ἐπιψήφισις τοῦ νομοσχεδίου ἀδύνατος τυγχάνει, ἐὰν μὴ σπουδαῖαι εἰς αὐτὸ εἰσαχθῶσι τροποποιήσεις, ἀφ' ἑτέρου δὲ μετ' ἐπιτάσεως διαβίβεται ὅτι ὁ βαρῶνος στρατηγὸς Λοέ, ὁ μεταβὰς εἰς Ρώμην ὅπως συγχαρῇ τῷ Πάπᾳ ἐξ ὀνόματος τοῦ αὐτοκράτορος Γουλιέλμου ἐπὶ τῇ σήμερον ἀγομένῃ πεντηκονταετηρίδι τῆς εἰς τὸ ἐπισκοπικὸν στάδιον εἰσόδου ἀποτυγχάνει ἐν τῷ δευτέρῳ μέρει τῆς ἐντολῆς αὐτοῦ, τῷ συνισταμένῳ εἰς τὸ ζητῆσαι τὴν μεσολάβησιν Λέοντος τοῦ ΙΓ' παρὰ τῷ εἰρημένῳ κόμματι ὑπὲρ τοῦ στρατιωτικοῦ νομοσχεδίου· ἀλλὰ καὶ τὸ κυβερνητικὸν κόμμα οὐ παύεται ἐργαζόμενον ὑπὲρ ἐπιτυχίας τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ καὶ ἐντεῦθεν αἱ περὶ διαλύσεως τοῦ κοινοβουλίου ᾑμαι, αἱ ἀποσκοποῦσαι εἰς τὸ ἐκπτοῆσαι τὴν κοινὴν γνώμην καὶ ὑποδεῖξαι αὐτῇ ὅτι ἡ κυβέρνησις ἐμμένει εἰς τοὺς σκοποὺς αὐτῆς καὶ ὅτι μάταιαι αἱ προβαλλόμεναι ἐνστάσεις. Ἀτυχῶς ἡ κυβέρνησις εἰς δυσχερῆ περιέβαλε θέσιν διὰ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐπιτροπῆς ταύτης, ἀπορριψάσης τὴν οὐσιωδεστέραν τοῦ νομοσχεδίου διατάξιν τῆς διετοῦς θητείας, πρόδηλον δὲ ὅτι εὐρὺ νῦν ἀνοίγεται στάδιον ἐνεργείας πρὸς ἐπίτευξιν τοῦ ἐπιδιωκομένου σκοποῦ δι' ἑπτάκτων μέτρων. Ἀλλ' οὕτω πολιτευομένη ἀφορμὴν παρέχει καὶ εἰς τὰ λοιπὰ τῆς Εὐρώπης κράτη νὰ ἐπιταχύνωσι τοὺς μελετωμένους ἐξοπλισμοὺς καὶ νὰ συμπληρώσωσι τὰς ἐν τοῖς στρατοῖς αὐτῶν ἐλλείψεις ὑπὸ πᾶσαν ἔλλειψιν. Οὕτως ἐν μὲν τῇ Γαλλίᾳ, ὁ τὸν στρατηγὸν Φρεϋσινὲ ἀντικαταστήσας ἐν τῇ διευθύνσει τοῦ ἐπὶ τῶν στρατιωτικῶν ὑπουργείου στρατηγὸς Λοαζιλὼν ἀγωνίζεται νὰ συνεχίσῃ τὸ τοῦ προκατόχου ἔργον ἐν τῷ ζητήματι τῶν στελεχῶν, τῇ κεκτημένῃ οὐ μικρὰν σπουδαιότητα κατὰ τὴν γνώμην τῶν κυριωτέρων ἐν Εὐρώπῃ στρατιωτικῶν κύκλων, ἐν δὲ τῇ Ρωσίᾳ, πολὺς τῇ ἀληθείᾳ καταβάλλεται ἀγὼν πρὸς ταχεῖαν κατασκευὴν τῶν νέων ὅπλων ἔν τε τοῖς ρωσικοῖς καὶ τοῖς γαλλικοῖς ὁπλοποιείοις καὶ πρὸς συμπλήρωσιν ἐλλείψεών τινων τοῦ παρὰ τὰ μεθόρια στρατοῦ.

Ὑπὸ τὴν ἔποψιν δὲ τῶν ἐσωτερικῶν ζητημάτων τρία ἰδίως κράτη ἐπιδεικνῦνται τὴν προσοχὴν τοῦ εὐρωπαϊκοῦ κόσμου ἡ Ἀγγλία, ἡ Γαλλία καὶ Ἰταλία. Ἡ πρώτη τούτων ἔχει τὸ ἰρλανδικὸν νομοσχέδιον, ὅπερ, ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ κ. Γλάδστωνος τῇ παρελθούσῃ δευτέρᾳ, ἐντόνους προμηνύει συζητήσεις ἕνεκα τῆς πολιτείας τῶν παρνελλιστῶν, καταπολεμούντων τὸ νομοσχέδιον τοῦ πρωθυπουργοῦ καὶ ἐνθαρρυνομένων εἰς τὴν πάλην ταύτην ὑπὸ τῶν ἐν Ἀμερικῇ ὁμοφρονούντων, οἵτινες ἐπιμόνως συμβουλεύουσι τοὺς ἐν Ἰρλανδίᾳ συναδέλφους νὰ καταπολεμήσωσι παντὶ σθένει τὰς τοῦ κ. Γλάδστωνος προτάσεις καὶ νὰ ἐπιδιώξωσιν ἀντὶ πάσης θυσίας τὴν ἀπόρριψιν τοῦ νομοσχεδίου. Τὸ ζήτημα τοιαύτην βαθμηδὸν προσλαμβάνει τροπήν, ὥστε ἐν δευτέρᾳ σχεδὸν τίθενται μοίρᾳ τὰ ἐξωτερικὰ ζητήματα, τὰ ἔχοντα οὐ μικρὰν σπουδαιότητα μετὰ τὰς ἀναγραφείσας ἀλλὰ καὶ πολλῆς τῆς ἐπιψυλάξεως χρῃζούσας ᾑμας, καθ' ἃς ἡ Ρωσία δήθεν, ἀποσκιρτῶσα τῆς Γαλλίας ἐν τοῖς σπουδαίοις τῆς μαύρης ἠπείρου ζητήμασι, προσέρχεται μᾶλλον τῇ μεγάλῃ Βρετανίᾳ ἐπὶ τῷ ὄρῳ ὅπως ὡς ἀντάλλαγμα τῆς εὐμενοῦς πρὸς αὐτὴν πολιτείας ἐλεύθερον ἔχῃ τὸ στάδιον ἐν τῇ πραγματώσει ἀρχαίων καὶ σεβαστῶν πολιτικῶν διαθηκῶν.

Ἡ Γαλλία ἐπανακτᾷ βαθμηδὸν τὴν ἐν τοῖς ἐξωτερικοῖς ζητήμασι γαλήνην, τὴν μεγάλως διαταραχθεῖσαν διὰ τοῦ εἰς τὴν καταδίκην τοῦ μεγάλου γάλλου, ὡς ἀποκαλεῖται ὁ Φερδινάνδος Λεσέψ, καὶ τῶν συνεταίρων αὐτοῦ καταλήξαντος σκανδάλου τοῦ Παναμᾶ, τὸ δὲ ὑπουργεῖον, ἐπανειλημμένως τυχὸν ψήφου ἐμπιστοσύνης διὰ καταπληκτικῆς πλειονοψηφίας, ἐξακολουθεῖ τὴν κοινοβουλευτικὴν ἐργασίαν αὐτοῦ ἄνευ προσκομμάτων παρὰ τὰς προβαλλομένας ἀντιστάσεις τῶν πολεμίων, ζητησάντων μὲν νὰ περιπλέξωσι τὴν κυβέρνησιν δι' ἐπερωτήσεως περὶ τῆς γενικῆς πολιτικῆς αὐτῆς, ἀλλὰ προσκρουσάντων κατὰ τῆς ὀμοθύμου τῶν ἀντιπροσώπων τῆς χώρας ὑποστηρίξεως. Τὸ μόνον παράδοξον ἐν πᾶσι τοῖς διαδραματιζομένοις εἶναι ὅτι ὁ τῶν Γάλλων ἱπποτισμός, ἀξιώσας τὴν καταδίκην τῶν προκαλεσάντων τὸ εἰρημένον σκάνδαλον, λάβρος νῦν ἐξεγείρεται ὑπὲρ ἑνὸς τῶν καταδίκων τοῦ γηραιοῦ Φερδινάνδου Λεσέψ καὶ εἰσηγεῖται τὴν ἀμνηστείαν ὑπὲρ ἐκείνου, ὅν, ἀποθαυμασθέντα ὑπὸ τῆς ἀνθρωπότητος, ψυχῇ τε καὶ καρδίᾳ σύμπασα ἐνεκολπώθη ἡ Γαλλία καὶ ἀπῄτησεν ὅπως ἡ εἰς τὸν ἑνώσαντα τὰς θαλάσσας ἄνδρα προσγενομένη τιμὴ ἀποβλέπῃ ἀμέριστος καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν, ἧς τέκνον τυγχάνει οὗτος.

Ἐν Ἰταλίᾳ ὁ παναμίσκος ἐξακολουθεῖ προκαλῶν ἱκανὸν θόρυβον, ἀλλὰ τὸ ὑπουργεῖον Γιολίττη φαίνεται ἀρκούντως ἥσυχον ἕνεκα τῆς ἐπαληθευσάσης εἰδήσεως, καθ' ἣν αἱ γενόμεναι καταχρήσεις ἐν ταῖς Τραπέζαις διεπράχθησαν ἐν ἐπιγνώσει τῶν προκατόχων ὑπουργείων Κρίσπη καὶ Ρουδίνη.

Ἐν Αὐστροουγγαρίᾳ τὰ ἐσωτερικὰ πράγματα προκρούουσι κατὰ μεγάλων δυσχερειῶν. Τὸ ὑποβληθὲν ὑπὸ τοῦ κόμητος Τάαφφε πρόγραμμα δὲν ἐπιδοκιμάζεται παρὰ πάντων τῶν κομματικῶν ὁμίλων καὶ διὰ τοῦτο διάφοροι διαβίβονται ᾑμαι περὶ νέων ἀγώνων τοῦ πρωθυπουργοῦ τούτου πρὸς παγίωσιν τῆς θέσεως αὐτοῦ ἐπὶ νέων βάσεων· ἀλλὰ καὶ ἐν Οὐγγαρίᾳ τὰ πράγματα δὲν ἔχουσι κρεῖσσον, ὁ δὲ πρωθυπουργὸς αὐτῆς κ. Βέκερλε, ὅστις ἤλπισε πρὸς στιγμὴν ὅτι ἀπηλλάγη τῆς ἐπιγενομένης ἄλλοτε εἰς τοὺς προκατόχους Τίσσαν καὶ Τσάπαριν θέσεως, εὕρηται ἐν ἀγωνίᾳ ἕνεκα τῆς ἐναντίον αὐτοῦ πολιτείας τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς, ἐντεῦθεν δὲ αἱ διαδιδόμεναι ᾑμαι περὶ ὑπουργικῆς κρίσεως καὶ περὶ ἐλεύσεως νέου ὑπουργείου ὑπὸ τὸν κ. Καλλάϊν, κοινὸν ὑπουργὸν τῶν οἰκονομικῶν τῆς δυαδικῆς μοναρχίας.

Οἱ ἐν Ρωσίᾳ μεριμνῶσι περὶ τῆς ἐφαρμογῆς τῶν μεταρρυθμίσεων αὐτῶν, ὧν μία εἶναι ἡ ὀνομασία πόλεων τινῶν διὰ ρωσικῶν ὀνομάτων ἀντὶ τῶν τέως γερμανικῶν ἢ καὶ ἐπὶ νέων βάσεων ἀνάπτυξις τῶν καθολικῶν σχολῶν, καὶ ἀδιαφοροῦσιν ὅλως εἰς τὰς ἐκτεθεῖσας ἐναντίον αὐτῶν κατηγορίας ἐπὶ τῇ βάσει ἀποκρύφων ἐγγράφων, δημοσιευομένων ὑπὸ τοῦ φιλοβουλγαρικοῦ τύπου καὶ καθαπτομένων τῆς ρωσικῆς πολιτικῆς ἰδιοτέλειαν ἐν ταῖς προσηρτημέναις τῇ μοναρχίᾳ τῶν Ἀψβούργων ἐπαρχίαις καὶ ἀλλαχοῦ.

Ἐκ τῶν λοιπῶν κρατῶν ἡ μὲν Τουρκία περὶ πλείστου ποιεῖται τὴν ἐπέκτασιν τῶν σιδηροδρομικῶν αὐτῆς συμπλεγμάτων, ἅπερ ἐν μακροῖς ἄρδρεσι ἐκθειάζουσιν αἱ βιεννεῖαι ἐφημερίδες, αἱ παρέχουσαι καὶ διαφόρους λεπτομερείας περὶ τῶν σιδηροδρόμων τῆς Ἀνατολῆς, τὸ Μαυροβούνιον ζητεῖ νὰ συνδέσῃ στενωτέρας ἐμπορικὰς συνθήκας πρὸς τὴν Ρωσίαν, καίτοι ἡ ἐν Πετρουπόλει παρουσία τοῦ διαδόχου τοῦ θρόνου τῆς χώρας ταύτης, ἣν ὁ τσάρος ἐχαρακτήρισεν ἄλλοτε ὡς τὸν ἄριστον τῶν φίλων αὐτοῦ, αἰτιολογεῖται διὰ πολιτικῶν σκοπῶν, ἡ Βουλγαρία ἔχει τοὺς ἀρραβῶνας τοῦ πρίγκιπος αὐτῆς μετὰ βουρβωνίδος πριγκιπίσσης, ἡ δ' Ἑλλὰς περὶ πλείστου ποιεῖται τὴν ἀνακούφισιν τῶν δεινοπαθημάτων τοῦ ἐν Ζακύνθῳ σεισμοῦ, τοῦ συγκινήσαντος πᾶσαν ἑλληνικὴν καρδίαν καὶ ἅπαξ ἔτι τεκμηριώσαντος ὅτι ὁ Ἕλλην συμπάσχων τῷ ἀδελφῷ καὶ αὐτοῦ ἔτι τοῦ ἐπιουσίου στερεῖται ἄρτου ὅπως προσθέσῃ ἐκείνῳ ἀρωγός.

ΦΥΡΔΗΝ ΜΙΓΔΗΝ.

Ὁ χειμὼν τοῦ 1812 ἐν Ρωσσίᾳ ἦν ἥπιος παραβαλλόμενος πρὸς τὸν τοῦ 1892. Τοῦτο μάλιστα φανεροῦται ἐκ τινος ἐπιστολῆς ἐκ Doukovschina, διοικήσεως τοῦ Smolensk, τοῦ ἀνταποκριτοῦ τῆς Ἐπιθεωρήσεως τῆς Γεωγραφίας ἀπὸ 2|14 Ἰαν. 1893. Ἐν τοῖς περὶ τῆς μικρᾶς ταύτης πόλεως οἱ λόκοι κατὰ ἀγέλας περιτρέχουσι τὰς ἐξοχάς. Οἱ δύω ἐκπνεύσαντες μῆνες ἦσαν φοβεροί. Τῷ 1875 τὸ θερμόμετρον κατῆλθε εἰς τοῖς — 30° ὁ χειμὼν οὗτος οὐδαμῶς σημειοῦται — 34°. Κατὰ τὸν νῦν χειμῶνα ἐπὶ πολλὰς ἑβδομάδας τὸ θερμόμετρον ἐδείκνυεν — 34° ἐν Πετρουπόλει καὶ — 28° ἐν Μόσχᾳ. Οἱ γέροντες, οἱ τὸ ὀγδηκοστὸν ἄγοντες ἔτος τῆς ἡλικίας αὐτῶν οὐδέποτε ἐνθυμοῦνται τοσοῦτον ψῦχος.

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΙΣ.

Σάββατον, 6 **φεβρουαρίου.**

Ἡ ἐντὸς ἑνὸς μόνου μηνὸς ἀπὸ τοῦ ἑνὸς ἄκρου εἰς τὸ ἕτερον, ἤτοι ἀπὸ τῆς ἄκρας ἀπαιδιοδοξίας εἰς τὴν ἄκραν αἰδιοδοξίαν μετάπτωσις τοῦ χρηματιστικοῦ κόσμου εἶναι ἐκ τῶν φαινομένων ἐκείνων, ἅπερ σπανίως ἀπαντῶσιν ἐν τοῖς χρονικοῖς τῶν χρηματιστηρίων. Συνήθως ἐν καιρῷ μεγάλου ἐκπεσμοῦ τῶν χρεωγράφων, προερχομένου ἐκ σπουδαίας πολιτικῆς ἢ οἰκονομικῆς αἰτίας, τὰ χρηματιστήρια, καὶ παρελθόντος τοῦ κινδύνου, οὐ μόνον δὲν ἐπανευρίσκουσι ταχέως τὸ θάρρος αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ πολὺν καιρὸν διατελοῦσιν ἐν κοχεκτικῇ καταστάσει μέχρις οὗ ἐπιμονηθῶσιν αἱ γενόμεναι ζημίαι καὶ καταστροφαί. Μετὰ τὸ κράκ τοῦ 1882 τὸ χρηματιστήριον τῶν Παρισίων ἐπὶ τρία ὁλόκληρα ἔτη διετέλεσεν ἐν μαρασμώδει καταστάσει, μεταδοθείσῃ καὶ εἰς τὰ

ἄλλα Εὐρωπαϊκὰ χρηματιστήρια, ἡ δὲ ἐξακολουθοῦσα ἀπραξία ἐθεωρήθη ὑπὸ τοῦ χρηματιστικοῦ κόσμου χείρων καὶ ὀλεθριωτέρα τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως. Ἔκτοτε ὅμως τὰ πράγματα οὐσιωδῶς μετεβλήθησαν. Ἡ ἔκθεσις τῶν Παρισίων ἔφερε τοσούτους θησαυροὺς εἰς Γαλλίαν, ὥστε ἡ ὕπαρξις αὐτῶν δὲν ἠδύνατο νὰ ἐκδηλωθῇ ἄλλως, ἢ δι' ἀνατιμήσεως τῆς γαλλικῆς ράντ πρῶτον, εἶτα δὲ καὶ τῶν λοιπῶν χρεωγράφων, καὶ δι' ὑποτιμήσεως τοῦ τόκου τῆς προεξοφλήσεως. Ἔκτοτε τὸ χρηματιστήριον τῶν Παρισίων τοσαύτην ἔλαβεν ὑπεροχήν, ὥστε τοῦτο ἔδιδε τὴν κίνησιν, καὶ διήνοιγε τὴν ὁδὸν καὶ εἰς τὰ λοιπὰ χρηματιστήρια τῆς Εὐρώπης, ἡ δὲ γαλλικὴ Τράπεζα προθύμως χορηγήσασα 3 ἑκατομμύρια λιρῶν εἰς τὴν ἀγγλικὴν ἔσωσε τὸν Εὐρωπαϊκὸν κόσμον ἀπὸ τοῦ φοβεροῦ κινδύνου καὶ τῶν ἀνυπολογίστων καταστροφῶν, αἱ ὁποῖαι ἦσαν ἄφευκτος συνέπεια τῆς πτώσεως τοῦ μεγάλου ἐμπορικοῦ καὶ τραπεζιτικοῦ οἴκου Βάρινγ. Ἡ μεγάλη αὕτη δύναμις τοῦ χρηματιστηρίου τῶν Παρισίων ἀπεσόβησε πολλὰς μέχρι τοῦδε οἰκονομικὰς ἢ μᾶλλον χρηματιστικὰς κρίσεις, ἃς ἐν ἄλλαις ἐποχαῖς προεκάλουν δευτερεύοντα πολιτικὰ καὶ οἰκονομικὰ ζητήματα. Εἰς τὴν δύναμιν ταύτην ὀφείλεται καὶ ἡ ἀποσόβησις τῆς οἰκονομικῆς κρίσεως, ἣν ἐπήνεγκε τὸ σκανδαλῶδες ζήτημα τοῦ Παναμᾶ. Ἐν τῇ πρώτῃ καταπλήξει, καὶ ἐπὶ τῷ οὐχὶ ἀδικαιολογήτῳ φόβῳ ὅτι ἡ σκανδαλώδης ἐκείνη ὑπόθεσις ἠδύνατο νὰ λάβῃ τροχιὰς διστάσεις, νὰ προκαλέσῃ δὲ οὐ μόνον τὴν πτῶσιν τῆς κυβερνήσεως, ἀλλὰ καὶ αὐτὴν καὶ τὴν τοῦ κ. Καρνώ, ὁπότε καὶ ἡ ὕπαρξις τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας τὸν ἔσχατον διέτρεχε κίνδυνον, τὸ γαλλικὸν χρηματιστήριον ἀφέθη εἰς τὴν διάθεσιν τῶν θιασωτῶν τοῦ ἐκπεσμοῦ, οἱ ὁποῖοι διὰ τῶν καθ' ἑκάστην ἐπαναλαμβανομένων κολοσσαίων πωλήσεων ἐπήνεγκαν τὴν κατὰ ἑπτὰ σχεδὸν μονάδας ἀπότομον ὑποτίμησιν τῆς γαλλικῆς ράντ, συνεπῶς δὲ καὶ τῶν λοιπῶν χρεωγράφων, εἰς τὰ ὁποῖα ἀσχολεῖται συνήθως ἡ ἐν Παρισίοις κερδοσκοπία. Ἀλλ' οἱ θιασῶται τοῦ ἐκπεσμοῦ κακῶς ὑπολογίσαντες τὰς δυνάμεις αὐτῶν, καὶ κάκιστα ἐκτιμήσαντες τὰς περιστάσεις, οὐ μόνον δὲν προέλαβον νὰ καρπωθῶσι τῶν ἐκ τοῦ ἐκπεσμοῦ κερδῶν, ἀλλὰ καὶ ὑπερφαλαγγισθέντες παρὰ τῶν ἀναθαρρησάντων ἀντιπάλων, τῶν θιασωτῶν τοῦ ὑψωμοῦ, ὑπέστησαν ἀνυπολογίστους ζημίας. Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπειράθησαν νὰ παλαίσωσιν ἀκόμη, ἀλλ' ἐπὶ τέλους ὑπέκυψαν εἰς τὰς ἀνωτέρας τῶν ἀντιπάλων δυνάμεις, καὶ σπεύδοντες νὰ καλύψωσι τὰς πράξεις αὐτῶν πρὸ τῆς ἐκκαθαρίσεως τοῦ ἰανουαρίου, προυκάλεσαν τὴν ὁμολογουμένως ἀπροσδόκητον ἀνατίμησιν τῶν τελευταίων ἡμερῶν τοῦ λήξαντος μηνός. Αὕτη λοιπὸν εἶναι ἡ κυριωτέρα αἰτία τῆς ἐπελθούσης μεγάλης ὑψώσεως, ὑποστηριχθείσης καὶ ἐκ τῆς μεγίστης ἀφθονίας τῶν διαθεσίμων κεφαλαίων, τὰ ὁποῖα ἐπωφεληθέντα τῆς περιστάσεως ἐχρησιμοποιήθησαν εἰς ἀγορὰν χρεωγράφων. Ὅσον ἀφορᾷ τὰ ἡμέτερα, εἶναι δίκαιον νὰ ὁμολογήσωμεν, ὅτι ἡ μεγάλη αὐτῶν ὑποστήριξις ὀφείλεται εἰς τὴν ἰσχυρὰν προστασίαν τοῦ ἰσχυροῦ ὁμίλου τῆς Αὐτοκρατορικῆς Τραπέζης, ἡ ὁποία ἐν καιρῷ τοῦ μεγάλου ἐκπεσμοῦ ἠγόρασε μεγάλα ποσὰ ἐνταῦθά τε καὶ ἐν Εὐρώπῃ καὶ ἐνέπνευσε θάρρος εἰς τὴν πεφοβισμένην ἡμῶν ἀγοράν.

Οὕτω λοιπὸν ἐνῷ κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ λήξαντος μηνὸς τὸ Γενικὸν χρέος ὑπετιμᾶτο μέχρις 22,37, προχθὲς ἐτιμᾶτο 24,29 καὶ χθὲς 24,25· αἱ ὁμολογίαι τῶν Σιδηροδρόμων Ρωμυλίας ἐκέρδησαν ἐντὸς τοῦ μηνὸς 10 ὅλας μονάδας, ἀπὸ 85 3/4 εἰς 95 3/4, τὸ Ὀσμανιὲ ἀπὸ 81 1/4 ἀνετιμήθη μέχρις 94 3/4, καὶ αἱ μετοχαὶ τοῦ Μονοπωλίου ἀπὸ 15 1/2 ἔφθασαν εἰς τὰ 16 3/4. Ἤδη, ἂν αἱ τιμαὶ αὗται δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς τὸ ἀνώτατον ὅριον, ὡς φρονοῦσι πολλοὶ καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν θιασωτῶν τοῦ ὑψωμοῦ, περὶ τούτου ἡμεῖς δὲν τολμῶμεν ν' ἀποφανθῶμεν, νομίζομεν ὅμως ὅτι δικαιούμεθα νὰ συστήσωμεν εἰς τοὺς ἡμετέρους κερδοσκόπους μείζονα περίσκεψιν, διότι ἡ ἐντεῦθεν ἀνάβασις καθίσταται κοπιώδης, ἀπαιτοῦσα συνεχεῖς σταθμοὺς πρὸς ἀνάληψιν νέου θάρρους καὶ νέων δυνάμεων, καὶ ὑποκειμένη εἰς κινδυνώδη ὀλισθήματα. Ἄλλως δὲ τὰ ἐν Εὐρώπῃ διαδιδόμενα, καὶ πιστευτὰ γινόμενα ἐνταῦθα περὶ σχεδίων γενικῆς μετατροπῆς θεωροῦμεν ὅλως πρόωρα, ἂν μὴ καὶ πάντῃ ἀπραγματοποίητα, διότι οἱ κάτοχοι τῶν 4 σειρῶν τοῦ Γενικοῦ χρέους εἰσὶ τοσοῦτον εὐχαριστημένοι ἐκ τῆς παρούσης καταστάσεως, ἣν ἐδημιούργησεν ἡ σύμβασις τοῦ 1881, ὥστε πᾶσαν περὶ μετατροπῆς πρότασιν ἐκ τῶν προτέρων ἀπορρίπτουσιν, ὡς ἐναντίαν εἰς τὰ ἑαυτῶν συμφέροντα. Ἡ μετατροπὴ τότε μόνον ἔσται δυνατή, ὅταν ὁ περὶ τὴν Ὀθωμανικὴν Τράπεζαν ἰσχυρὸς ὅμιλος γένηται κάτοχος τῶν 3/4 τῶν τουρκικῶν χρεωγράφων, ἀλλὰ καὶ τότε τὸ πρᾶγμα δὲν εἶναι ἀπηλλαγμένον δυσχερειῶν.

Σπουδαιοτέρα ἐγένετο κατὰ τὰς ἡμέρας ταύτας ἡ ὕψωσις τῶν ἑλληνικῶν χρεωγράφων, τὰ ὁποῖα ἐνῷ πρὸ ἑνὸς ἀκριβῶς μηνὸς ἐτιμῶντο τὸ μὲν Πάγιον 45, τὸ δὲ Μονοπώλιον 55,50, τὸ δὲ δάνειον 5 ο/ο τοῦ 1881 69 1/4 καὶ τὸ τοῦ 1884 61 1/4, χθὲς ἐτιμῶντο κατὰ 8 μονάδας ὑψηλότερα, ἤτοι τὸ μὲν Πάγιον 53,50, τὸ Μονοπώλιον 61, τὸ δὲ δάνειον τοῦ 1881 70 3/4—71. Ἀξιοσημείωτος εἶναι καὶ ἡ ὑποτίμησις τοῦ συναλλάγματος ἐν Ἀθήναις, διότι, καθ' ἃ ἐβεβαιοῦτο χθές, τὸ εἰκοσόφραγκον ἐτιμᾶτο 28 δραχμαῖς, ἐπεριμένετο δὲ μεγαλητέρα βελτίωσις, διότι ἡ συνομολόγησις τοῦ δανείου θεωρεῖται τετελεσμένον γεγονός, ἀλλ' οἱ ὅροι αὐτοῦ εἶναι εἰσέτι ἄγνωστοι οὐ μόνον εἰς τὸ δημόσιον, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς στενοτέρους φίλους τοῦ κ. Τρικούπη, ὁ ὁποῖος ἀποφεύγει νὰ δώσῃ ἀφορμὴν εἰς χρηματιστικὰς κερδοσκοπίας.

Ν. ΦΩΤΙΑΔΗΣ.

ΝΕΚΡΟΛΟΓΙΑ

Ἐργάτης τοῦ πνεύματος, τῶν ἀρχαίων καὶ θερμουργῶν διδασκάλων, ὁ **Ἀλέξανδρος Ἀρβανιτάκης**, ἀπεβίωσε τῇ παρελθούσῃ τετάρτῃ ἐν τῇ νήσῳ Χάλκῃ καὶ τῇ ἐπιούσῃ ἐκηδεύθη. Ἐγεννήθη ἐν Σίφνῳ, ἐδίδαξε κατὰ τὴν νεότητα αὐτοῦ τὰ ἀνώτερα ἑλληνικὰ καὶ τὴν λατινικὴν ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης, ἀποχωρήσας δὲ ταύτης προσελήφθη ἐν τῇ Θεολογικῇ Σχολῇ Ἱεροσολύμων τοῦ Σταυροῦ, ἐν ᾗ ἐπὶ ἔτη εἴκοσιν ἐδίδαξεν. Ἐπανελθὼν δὲ εἰς τὴν Θεολογικὴν Σχολὴν Χάλκης τῷ 1875, εὐλαβῶς ἐξετέλεσε τὸ καθῆκον αὐτοῦ, διδάσκων μέχρι τοῦ 1890, ὅτε καταπονηθεὶς ἀπεχώρησε καὶ ἔκτοτε διετέλει ἐφησυχάζων ἐν τῇ ἐρατεινῇ νήσῳ, ἀπολαύων ὃν τῆς ἀγάπης καὶ τοῦ σεβασμοῦ πάντων.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΜΩΣΑΪΚΟΝ ὑπὸ Ἄννης Τριανταφυλλίδου. Ἐν Ἀθήναις 1893 ἐβον σελ. η' + 126. Τιμ. φρ. 2.

Τὸ βιβλιάριον τοῦτο, ὅπερ ὡς ὀφείλουσαν λέγω δικαίως καὶ ὀρθῶς, ἀνέγνωσμα, οὐ μὴν δ' ἀλλὰ καὶ τερπνὸν τῶν Ἑλληνίδων κορῶν. ἐξέδωκεν ἡ ἀριστοῦχος τοῦ ἐν Ἀθήναις Ἀρσακείου Παρθεναγωγείου καὶ νῦν διδάσκαλος ἐν τῷ αὐτόθι Παρθεναγωγείῳ τῆς Χίλλ, ἐν γλώσσῃ ὑγιεῖ γεγραμμένον, ἔνεστι δὲ ἐν αὐτῷ διήγματα, ποιήματα, ἀπορθέγματα, παραγγέλματα.

Ὁ Ἐκδότης ΧΡΥΣΟΣΘΕΝΗΣ ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ

Κωνσταντινουπόλεως-Πέρα Τυπολιθογραφεῖον ΝΕΟΛΟΓΟΥ.